

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง
Supply Chain Management for Agro Tourism in Rayong Province.

ดร. จีรนนท์ เข็มจันทร์
รศ.ดร. ปัญญา หมั่นเก็บ

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากเงินรายได้คณะ (โครงการนักวิจัยพี่เลี้ยง)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2561

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อโครงการ: การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง

หัวหน้าโครงการวิจัย ดร. จีรพันธ์ เชมพันธ์

ผู้ร่วมโครงการวิจัย รศ. ดร. ปัญญา หมั่นเก็บ

ภาคพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพกับเชิงปริมาณ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจัดเก็บข้อมูลจาก 23 ผู้ประกอบการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง ตัวแทนการท่องเที่ยว 5 ราย แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว 345 ราย และภาครัฐท้องถิ่น 2 ราย ผลการศึกษานี้พบว่า ในช่วงต้นน้ำของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขาดศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูท่องเที่ยว อุปกรณ์เทคโนโลยียังไม่ทันสมัย ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูล ขาดการริเริ่มเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพและ จัดการขยะที่ดี แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นสถานที่ดึงดูดน่าสนใจ มีน้ำไฟฟ้า และอาหารเพียงพอต่อความต้องการช่วงกลางน้ำของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่พักโฮมสเตย์ยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เต็มประสิทธิภาพ การเดินทางรถสาธารณะยังไม่สะดวกในการเข้าถึงที่ท่องเที่ยวโดยตรง สำหรับภายในแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวโดยมีไกด์หรือ เดินชมสวนด้วยตัวเอง และมีสถานที่สำหรับทานอาหารบุฟเฟ่ต์ นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่มีการทำสัญญากับบริษัททัวร์ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรขนาดใหญ่เช่นสวนยายดา สวนสุภัทราแลนด์ และลุงทองใบ เป็นต้น ช่วงปลายน้ำผลการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) แต่นักท่องเที่ยวยังไม่พอใจด้านบริการ และระดับความสนุกของทุเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Research: Title: Supply Chain Management for Agro Tourism in Rayong Province.

Research: Dr. Jeeranun Khermkhan

Co-Research: Assoc.Prof. Panya Mankeb

Agriculture Development and Resource Management, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

Abstract

This research has the objective to study the supply chain management for agro tourism in Rayong province and to study tourists' satisfaction towards agro tourism supply chain management in Rayong province. Moreover, it has used the quality research and quantitative research. The indebt interviews were conducted to collect data from 23 entrepreneurs of agro tourism in Rayong province, 5 travel agents and structured interview from 345 tourists and 2 local governments. The result of this study it was found that the upstream of agro tourism are lack of capacity to accommodate tourists during the high season, low update in technology equipment, lack of data link, lack of efficiency recycle and good waste management. Moreover, agro tourism there are efficacy in attractive attraction, electricity water and food enough to meet the needs. In the middle stream of agro tourism, there are the homestays were not enough to accommodate for tourists. The Public transport is uncomfortable travel to agro tourism. The activities are variety such as travel around farm by guide or yourself, there is area for fruits buffet. In addition, tourist attractions do not have contracts with tour companies. Most tours interest on tourism in large agro tourism sites such as Suan YaiDa, Supatra Land and Suan Lung Thongbai. Downstream of agrotourism, the result found that their overall satisfaction levels towards the agro tourism of Rayong province were high (Mean = 3.77). But they still not satisfied with the service and ripeness of durian.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากแหล่งทุนรายได้ (โครงการนักวิจัยพี่เลี้ยง: Mentorship) คณะเทคโนโลยีการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2561 และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลผู้ประสานงาน ผู้ช่วยงานวิจัยทุกท่าน รวมถึง รศ. ดร. ปัญญา หมั่นเก็บ ที่ช่วยให้คำแนะนำตลอดการทำงานวิจัย

ดร. จีรนนท์ เข็มขันธุ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
Abstract.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	Error! Bookmark not defined.
1.1 หลักการและเหตุผลของโครงการวิจัย.....	Error! Bookmark not defined.
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	Error! Bookmark not defined.
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	Error! Bookmark not defined.
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	Error! Bookmark not defined.
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	Error! Bookmark not defined.
2.1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย.....	Error! Bookmark not defined.
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	Error! Bookmark not defined.
2.3 ความหมายและองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	Error! Bookmark not defined.
2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยว.....	Error! Bookmark not defined.
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	Error! Bookmark not defined.
2.6 บริบทของพื้นที่ศึกษา.....	Error! Bookmark not defined.
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	Error! Bookmark not defined.
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	Error! Bookmark not defined.
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	Error! Bookmark not defined.
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	Error! Bookmark not defined.
บทที่ 4 ผลการวิจัย	Error! Bookmark not defined.
4.1 รายชื่อสถานที่ไปสัมภาษณ์.....	Error! Bookmark not defined.
4.2 ผลจากปัจจัยต้นน้ำ.....	Error! Bookmark not defined.
4.3 ผลจากปัจจัยกลางน้ำ.....	Error! Bookmark not defined.
4.4 ผลจากปัจจัยปลายน้ำ.....	Error! Bookmark not defined.
บทที่ 5 สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	Error! Bookmark not defined.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อหา	หน้า
5.1 สรุปผลงานวิจัย	Error! Bookmark not defined.
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	Error! Bookmark not defined.
5.3 ข้อเสนอแนะ	Error! Bookmark not defined.
เอกสารอ้างอิง.....	Error! Bookmark not defined.
ภาคผนวก ก งานวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์.....	Error! Bookmark not defined.
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม.....	102

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

เนื้อหา	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว	7
ภาพที่ 2.2 ประเภทของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว	18
ภาพที่ 2.3 โซ่อุปทานการท่องเที่ยว	19
ภาพที่ 2.4 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานการท่องเที่ยว	19
ภาพที่ 2.5 ลักษณะทางด้านการท่องเที่ยวและส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโซ่อุปทาน	20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

เนื้อหา	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย สุขุมภรณ์ ชันธุ์ศรี และคณะ (2548)	11
ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาตินิยมเที่ยวในภาคตะวันออก	24
ตารางที่ 2.3 แสดงสถานที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออก	24
ตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองแยกรายอำเภอและตำบล	25
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	35
ตารางที่ 4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	37
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยต้นน้ำ	41
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยกลางน้ำ	43
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยปลายน้ำ	44

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผลของโครงการวิจัย

ปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชนพยายามหาแนวทางในการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศไทย เนื่องจากภาคการเกษตรยังคงพบปัญหาจากเกษตรกรไม่มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ต้องย้ายถิ่นฐานไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ ส่งผลทำให้คนรุ่นใหม่หันหลังให้อาชีพเกษตรกรเพิ่มขึ้น เพราะคนรุ่นใหม่มองว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่ลำบากให้ผลตอบแทนต่ำ และมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ซึ่งทางภาครัฐบาลพยายามส่งเสริมพัฒนาและผลักดันภาคการเกษตรหลายด้าน โดยในปี 2559 รัฐบาลมีนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแบบเดิมให้เป็นการเกษตรแบบใหม่ที่เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับตัวผลผลิตของตนเอง โดยการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยพัฒนาภาคการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบในการพัฒนาภาคการเกษตรในปัจจุบันมีหลายแนวทาง เช่น การพัฒนาที่ตัวผลผลิต การพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิต การพัฒนาโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร ทุกแนวทางมีเป้าหมายเดียวกันคือการเพิ่มรายได้และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับเกษตรกร เช่นเดียวกับการพัฒนาการเกษตรไปสู่การท่องเที่ยวก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรายได้ และเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของเกษตรกร ซึ่งเรียกรูปแบบนี้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (พัทธยมล สือสวัสดิ์วิชัย, 2558)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับภาคการผลิตต่างๆ หลากหลายสาขาที่ให้ผลตอบแทนสูง อีกทั้งประเทศไทยมีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันการรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นนโยบายหนึ่งที่สำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตรในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มรายได้และขยายโอกาสให้แก่ประชาชนในภาคเกษตร เป็นการสร้างช่องทางตลาดให้กับชุมชน รวมทั้งการให้บริการนักท่องเที่ยวในลักษณะของที่พักร้านอาหาร เครื่องดื่ม การให้บริการผู้นำชมท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดรายได้โดยตรงจากการจำหน่ายสินค้า ทั้งผลผลิตสด ผลิตภัณฑ์แปรรูป หัตถกรรม ศิลปะประดิษฐ์ และเป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรและชุมชนได้เป็นอย่างดี (จุฑามาศ มีชัย, 2557)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่จะนำรายได้มาสู่ชุมชนหรือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวนเองและสามารถพัฒนาสวนของตัวเองให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ (นุชนารถ ไชยโรจน์, 2541) นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นกิจกรรมหนึ่งในการฟื้นฟูทรัพยากรเกษตรและการจัดสรรผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Hron and Srnec, 2004) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมี 3 รูปแบบคือ แบบกิจกรรมรายบุคคล แบบกิจกรรมตามฤดูกาล และแบบกิจกรรมท่องเที่ยวตาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นที่นิยมสำหรับชาวไทยคือ กิจกรรมรายบุคคล โดยเฉพาะกิจกรรมชมสวนผลไม้ เพราะนักท่องเที่ยวสามารถรับประทานผลไม้สดๆ จากสวนและมีราคาถูกกว่าตลาดข้างนอก สวนผลไม้พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดระยองเพราะมีภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับปลูกผลไม้ และมีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ในปี 2558 จังหวัดระยองมีจำนวนสวนผลไม้จำนวน 32 สวน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2558) ถือเป็นจังหวัดที่มีจำนวนสวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงในปี 2558 มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดระยองเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.69 เทียบกับปี 2557 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 176,767 และชาวไทย 1,422,038 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558) แม้ว่าจังหวัดระยองจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่ก็พบปัญหาว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพรองรับนักท่องเที่ยวอย่างไม่เพียงพอ และการท่องเที่ยวเหมาะกับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งยังขาดจุดเด่น จุดดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงยังไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเครื่องมือที่จะมาช่วยสร้างประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นคือ การจัดการโซ่อุปทาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานงานและร่วมมือกันตั้งแต่แหล่งของวัตถุดิบต้นน้ำ จนถึงการส่งมอบสินค้าและบริการปลายน้ำ โดยประเด็นสำคัญของโซ่อุปทานอยู่ที่การเพิ่มประสิทธิภาพแต่ละกิจกรรมในโซ่อุปทานเพื่อการค้าได้เปรียบแข่งขันอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการพัฒนาคุณภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นต้องพิจารณาทั้งระบบโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ถึงจะทำให้ทราบผลที่ชัดเจน งานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเฉพาะส่วน โดยแบ่งเป็นปัจจัยด้านต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำเท่านั้น ยังไม่ได้เชื่อมโยงถึงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ขวัญกมล ดอนขวาและจิตตานันท์ ดิกุล, 2557; รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร, 2558) เมื่อพิจารณางานวิจัยการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าในประเทศไทยเป็นการศึกษาความพึงพอใจต่อโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น (เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2556) ด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (กาญจนา กาแก้ว, 2558) ส่วนงานวิจัยต่างประเทศมีการศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในลักษณะภาพรวม (Xinyan, Haiyan & George, 2009; Marianna Sigala, 2008) แต่ยังไม่มีการศึกษารูปแบบการจัดการเฉพาะของโซ่อุปทานเชิงเกษตร ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะมีรูปแบบการจัดการเป็นรูปแบบเฉพาะที่ต่างจากการท่องเที่ยวแบบอื่น หากเราทราบรูปแบบและการจัดการทั้งโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะสามารถทราบปัญหาและอุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ดียิ่งขึ้นนำไปสู่การพัฒนาภาคการเกษตรอย่างยั่งยืนในอนาคต

ตามที่ได้กล่าวข้างต้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีองค์ประกอบที่น่าสนใจหลายประการที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องศึกษาการจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง ผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรที่จะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่น
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้นในอนาคตและสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดระยอง ในด้านการสร้างสมดุลการพัฒนาโดยเน้นการเกษตรการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการระบบโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง

1.2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง

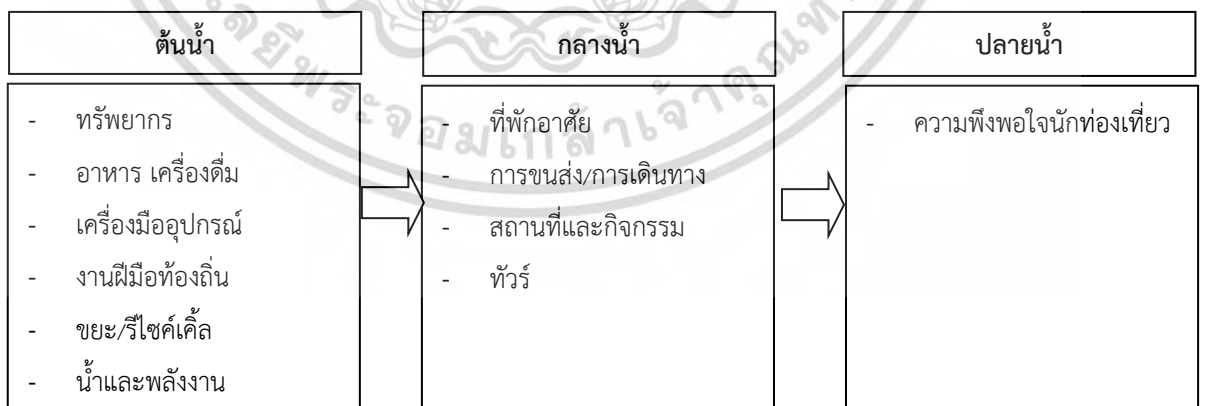
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง เป็นการศึกษากิจกรรมที่เกิดขึ้นในโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ต้นน้ำ ได้แก่เกษตรกรหรือผู้ประกอบการ 23 ราย 2) กลางน้ำ ได้แก่ ทัวร์ หรือตัวแทนการท่องเที่ยว จำนวน 5 ราย 3) ปลายน้ำ ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 345 ราย 4) ฝ่ายสนับสนุน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล 2 ราย

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองซึ่งเปิดดำเนินการมาแล้วมากกว่า 3 ปี และดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีจำนวนทั้งสิ้น 23 แห่ง

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.1.1 แนวคิดการจัดการโซ่อุปทานและการบริหารโซ่อุปทาน

โซ่อุปทาน เป็นความสัมพันธ์กันเชิงระบบ การเชื่อมต่อของหน่วยหรือจุดต่างๆ ในการผลิตสินค้าหรือบริการ ที่เริ่มต้นจากวัตถุดิบไปยังจุดสุดท้ายคือลูกค้า โดยทั่วไปแล้วโซ่อุปทานประกอบด้วยจุดที่สำคัญๆ คือ ผู้ส่งมอบ Suppliers โรงงานผู้ผลิต ศูนย์ กระจายสินค้า (Mentzer, et al., 2001)

การจัดการโซ่อุปทานคือการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ห่วงโซ่ของการเคลื่อนย้ายสินค้าอันจะทำให้เกิดประโยชน์ได้จริง รวมถึงการออกแบบความสัมพันธ์ห่วงโซ่ดังกล่าวให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกับลูกค้า และนำไปใช้ปฏิบัติงานด้วย (Vogt et al., 2002) ในส่วนของ Handfield et al. (2000) ให้ความหมายการจัดการโซ่อุปทาน คือการบูรณาการ และจัดการของโซ่ระหว่างองค์กร และกิจกรรมต่าง ๆ โดยการร่วมมือของแต่ละองค์กร ซึ่งมีกระบวนการทางธุรกิจที่ใช้ร่วมกันอยู่ และมีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างกันในระดับที่มาก เพื่อสร้างระบบปฏิบัติการที่มีคุณค่าอันจะทำให้ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องมีความได้เปรียบในการแข่งขันแบบยั่งยืน

สภาบริหารโซ่อุปทาน (Supply Chain Council) ได้อธิบายถึง การบริหารอุปทาน และอุปสงค์ ตั้งแต่แหล่งวัตถุดิบและชิ้นส่วน การผลิตและการประกอบ คลังสินค้าและการติดตามสินค้าคงคลัง การเสนอใบสั่งซื้อและการบริหารใบสั่งซื้อ การกระจายสินค้าตลอดทุกๆช่องทาง และส่งมอบให้กับลูกค้า โดย Chen & Paulraj (2004) ได้ให้คำจำกัดความของโซ่อุปทานคือ การใช้ระบบของหน่วยงาน คน เทคโนโลยี กิจกรรม ข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากร มาประยุกต์เข้าด้วยกัน เพื่อการเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการ จากผู้จัดหาไปยังลูกค้า กิจกรรมของโซ่อุปทานจะแปรสภาพทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบ และวัสดุอื่นๆ ให้กลายเป็นสินค้าสำเร็จ แล้วส่งไปจนถึงลูกค้าคนสุดท้าย โดยทั่วไปแล้วจุดเริ่มต้นของโซ่อุปทานมักจะมาจากทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางชีววิทยาหรือนิเวศวิทยา ผ่านกระบวนการแปรรูปโดยมนุษย์ผ่านกระบวนการสกัด และการผลิตที่เกี่ยวข้องเช่น การก่อสร้าง การประกอบ หรือการรวมเข้าด้วยกัน ก่อนจะถูกส่งไปยังโกดัง หรือคลังวัสดุ โดยทุกครั้งที่มีการเคลื่อนย้าย ปริมาณของสินค้าก็จะลดลงทุกๆ ครั้ง และไกลกว่าจุดกำเนิดของมัน และท้ายที่สุดก็ถูกส่งไปถึงมือผู้บริโภค

การบริหารโซ่อุปทาน Hartmut et al. (2014) ได้อธิบายถึงการบริหารจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ไว้ว่าหมายถึง การจัดการกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุปทานของสินค้าและบริการ โดยการปฏิสัมพันธ์จะมีลักษณะเชิงบูรณาการ โดยมีเป้าหมายในการที่จะสร้างมูลค่าเพิ่ม และสนองต่อความต้องการของตลาด การผลิต การกระจาย และการส่งมอบสินค้า และรวมถึงการสื่อสารสนเทศของข้อมูลและข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดต้นทุนรวมของ ธุรกิจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และเพิ่มศักยภาพของการแข่งขัน สรุปลงได้ว่าการจัดการโซ่อุปทานและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางธุรกิจ ตั้งแต่แหล่งของวัตถุดิบต้นน้ำ จนถึงการส่งมอบ สินค้าและบริการปลายน้ำ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะครอบคลุมถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบกระบวนการส่งเสริมกิจกรรมทางการตลาดและการผลิต รวมถึงกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจนถึงมือผู้ต้องการสินค้า ทั้งนี้กระบวนการต่างๆ จะมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะของบูรณาการโดยมุ่งที่จะลดต้นทุนรวมและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ อันนำมาซึ่งความสามารถในการแข่งขันที่เหนือกว่า นอกจากนี้ Mentzer et al. (2001) ได้อธิบายถึง การบริหารจัดการโซ่อุปทานว่าเป็นแนวทางของการรวมการทำงานของแต่ละองค์กรเข้าด้วยกันจนเข้าสู่การทำงานในระบบเครือข่ายขององค์กรดังนั้นการบริหารจัดการโซ่อุปทานจึงได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลายเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในระบบของโซ่อุปทาน รวมถึงประสิทธิภาพของการขนส่งและกิจกรรมการวางแผน วัสดุและการควบคุมข้อมูล รวมไปถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในเครือข่ายของโซ่อุปทาน

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.2.1 ความหมายการท่องเที่ยว

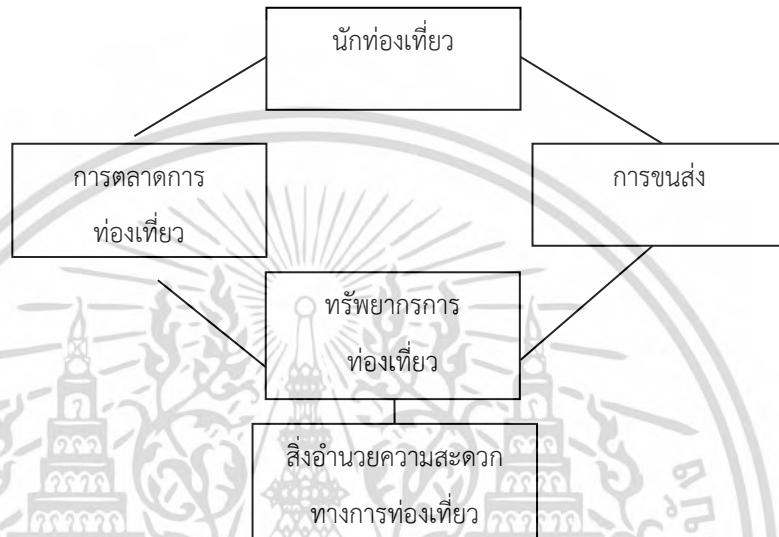
ความหมายของการท่องเที่ยวมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายเช่น วรรณ วลัยวานิช (2546) ได้อธิบายถึง การท่องเที่ยวเป็นการที่คนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และตลอดระยะเวลาการเดินทางได้มีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น เช่น การไปเที่ยวชมสถานที่ที่สวยงามหรือทัศนียภาพน่าสนใจหรือเดินซื้อสินค้าต่างๆ เป็นต้น โดยการไปท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับการเดินทางจำนวนสมาชิก หรือค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว เป็นต้น วิภาวรรณ พัฒนพงษ์ (2547) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยมีการเดินทางจากที่หนึ่งที่มีจุดหมายถึงที่อยู่อาศัยไปยังอีกที่หนึ่งที่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางแบบชั่วคราวจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยบริการ และเป็นการไปโดยความสมัครใจโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อน ออกกำลังกาย เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม และการจับจ่ายใช้สอย เป็นต้น พื้นที่นั้นๆ ระบบที่ 3 คือ การตลาดการท่องเที่ยว เป็นความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ซึ่งหมายรวมถึง กิจกรรม รูปแบบหรือกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

2.2.2 องค์กรประกอบการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543) ได้มีการจัดองค์กรประกอบการท่องเที่ยวจำแนกตามระบบการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบที่ 1 คือ ทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวซึ่งทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่หมายถึงสภาพทางกายภาพของทรัพยากร ซึ่งอาจจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นตลอดจนวัฒนธรรมของเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชนและท้องถิ่น ระบบที่ 2 คือการบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยว ข้องกับการท่องเที่ยวของฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2542) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในการวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นักท่องเที่ยว (Tourist) การตลาดท่องเที่ยว (Tourism Marketing) การขนส่ง (Transportation) ทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resource) และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Tourism Facilities) ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นวงจรดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
ที่มา: ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2542)

จากภาพที่ 1 สรุปได้ดังนี้

1) นักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีการแบ่งประเภทของนักท่องเที่ยวออกเป็น 6 ประเภท คือ

1.1) นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International visitor) หมายถึงบุคคลที่มีได้พำนักถาวรในราชอาณาจักรไทย

1.2) นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศค้างคืน (International tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยแต่ละครั้ง อย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 60 วัน

1.3) นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ไม่ได้ค้างคืน (International excursionist) หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยแต่ละครั้งโดยมิได้ค้างคืน

1.4) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic visitor) หมายถึง บุคคลทุกสัญชาติที่มีที่พำนักอาศัยถาวรอยู่ในราชอาณาจักรไทย และเดินทางไปยังสถานที่หนึ่งในอีกจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีได้เป็นถิ่นที่อยู่ประจำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5) นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน (Domestic tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไปค้างคืนนอกที่พำนักอาศัยอยู่ในปัจจุบันแต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืน

1.6) นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไม่ได้ค้างคืน (Domestic excursionist) หมายถึง นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่มีได้พักค้างคืนในที่พำนักนอกเหนือที่พำนักในปัจจุบัน

2) การตลาดท่องเที่ยว หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว แล้วใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ในการท่องเที่ยว และบริการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ถือเป็นองค์ประกอบที่ 2 โดยการตลาดท่องเที่ยวสามารถทำได้ 2 รูปแบบคือ

2.1) การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยว

2.2) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อสารข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสารหนังสือพิมพ์ จดหมาย เป็นต้น เพื่อเชิญชวน กระตุ้นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว

3) การขนส่ง หมายถึง การจัดให้มีการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะประเภทต่างๆ จากภูมิลำเนาไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการ และกลับสู่ภูมิลำเนาแล้วได้ว่าเป็นการเคลื่อนย้ายคนหรือสิ่งของจากสถานที่แห่งหนึ่งไปยังสถานที่อีกแห่งหนึ่ง ประเภทของการขนส่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ การขนส่งทางรถยนต์ การขนส่งทางรถไฟ การขนส่งทางเรือ และการขนส่งทางเครื่องบิน

4) ทรัพยากรท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว และนับได้ว่าสินค้าทางการท่องเที่ยวถือเป็นองค์ประกอบที่ 4 โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ

4.1) ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งที่มีความงามตามธรรมชาติสามารถดึงดูดให้คนไปเยือน หรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่

4.2 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามความประสงค์หรือประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และที่สร้างเพิ่มเติมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว ยังพื้นที่นั้น เช่น พระราชวัง ศาสนสถาน ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ กาแพงเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน เป็นต้น

4.3 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมาตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพชีวิตในชนบท หมู่บ้านชาวเขา ตลาดน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม สวนสนุก การแสดงสินค้าพื้นบ้าน การแข่งขันกีฬา งานเทศกาลประเพณีต่างๆ เป็นต้น

5) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวถือเป็นองค์ประกอบสุดท้ายหมายถึง อุปกรณ์ที่จำเป็นในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวที่มีความสะดวกสบายและปลอดภัยโดยสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

5.1) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรง เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะประกอบด้วย 2 อย่างคือ 1) การอำนวยความสะดวกในการเข้า และออกประเทศ เป็นการอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้าและออกของนักท่องเที่ยว และ 2) การให้บริการท่องเที่ยว เป็นการให้บริการความสะดวกในระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ได้แก่ การให้บริการ 5 ประเภท คือ บริการที่พัก แรม บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการอาหารและบันเทิง บริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

5.2) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีนักท่องเที่ยว รัฐบาลก็ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้แก่ประชาชน ส่วนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวถือเป็นผลพลอยได้ ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก 3 ด้าน คือ

5.2.1) ด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ หมายถึง ความสะดวกที่จำเป็นต่อการยังชีพของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในความเป็นอยู่ และส่งผลเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวด้วย ได้แก่ การสื่อสาร การไฟฟ้า การประปา การคมนาคม การสุขภาพ การศึกษา และการสาธารณสุข

5.2.2) ด้านความปลอดภัย หมายถึง ความสะดวกที่รัฐบาลให้ความปลอดภัยทั้งร่างกาย ทรัพย์สิน การเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว ด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และความเดือดร้อนต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น เช่น การโจรกรรม ปล้นชิงทรัพย์สิน การก่อความไม่สงบ และความปลอดภัยจากบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

5.2.3) ด้านอื่นๆ หมายถึง ความสะดวกที่เสริม หรือสนับสนุนเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เช่น การบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การบริการเสริมความงาม และการรักษาพยาบาล การศึกษาลักษณะการท่องเที่ยวและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวนั้น ทำให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการไปท่องเที่ยว

2.3 ความหมายและองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.3.1 ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่จะนำรายได้มาสู่ชุมชนหรือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวนและสามารถพัฒนาสวนของตัวเองให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ (นุชนารถ ไชยโรจน์, 2541)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชม ความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรู้ รับผิดชอบ มีจิตสานึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น (วารัชย์ มัธยมบุรุษ, 2553)

2.3.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543) ได้กล่าวถึงหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ

2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันการเกิดมลพิษและมลภาวะ รวมไปถึงการควบคุมอย่างมีขอบเขต จึงจัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวประชาชนภายในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการในการมีส่วนร่วมในทางความคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน การติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยว

2.4.1 คุณภาพการท่องเที่ยว

คุณภาพหมายถึง ความเหมาะสมกับการใช้งาน (Juran, 1964) การเป็นไปตามความต้องการหรือสอดคล้องกับข้อกำหนดคุณภาพของการออกแบบและความสอดคล้องในการดำเนินงานที่จะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจแก่เจ้าของผลงาน (Demaiο, 2002) การประหยัดที่สุดมีประโยชน์ในการใช้งานสูงสุด และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ (Lambe and Collins, 2010) สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเงื่อนไขด้านการใช้งาน และราคาของลูกค้า หรือมาตรฐาน ผลงาน ประสิทธิภาพ และความพอใจ ซึ่งมีใช้เรื่องที่ประเมินจากสิ่งของที่จับต้องได้ หรือเป็นรูปธรรมเพียงด้านเดียว แต่จะต้องนำปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นนามธรรมมาประกอบการพิจารณาด้วย หากพิจารณาคุณสมบัติของคุณภาพสามารถจะแยกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1) คุณภาพของผลิตภัณฑ์

พิจารณาจากคุณสมบัติสำคัญ 8 ด้าน คือ สมรรถนะ ลักษณะเฉพาะ ความเชื่อถือได้ ความสอดคล้องตามที่กำหนด ความทนทาน ความสามารถในการให้บริการ ความสวยงาม และการรับรู้คุณภาพหรือชื่อเสียงของสินค้า

1.2) คุณภาพของงานบริการ

ประกอบด้วยคุณสมบัติสำคัญ 10 ด้านคือ ความเชื่อถือได้ การตอบสนองความต้องการ ความสามารถการเข้าถึงได้ ความสุภาพ การติดต่อสื่อสาร ความน่าเชื่อถือ ความปลอดภัย ความเข้าใจลูกค้า และสามารถรู้สึกได้ในบริการ ในทางการท่องเที่ยวที่มีทั้งผลิตภัณฑ์และงานบริการเป็นสินค้าประกอบกัน การพัฒนาคุณภาพ การท่องเที่ยว จึงน่าจะหมายถึงการปรับปรุงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวให้มีคุณสมบัติเหล่านี้ดีขึ้น

จากการศึกษาความหมายของคุณภาพที่ผู้เชี่ยวชาญกล่าวมาจะเห็นว่า คุณภาพเป็นคำที่มีความหมายเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามก็สามารถสรุปความสอดคล้องของความหมายได้ 3 ด้าน คือ การเป็นไปตามมาตรฐานหรือข้อกำหนด การสร้างความพอใจให้ลูกค้าและด้านต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสม ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า คุณภาพหมายถึงการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตาม ข้อกำหนดที่ต้องการ โดยสินค้าหรือบริการนั้นสร้างความพอใจให้กับลูกค้า และมีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสมได้เปรียบคู่แข่ง ลูกค้ามีความพึงพอใจ และยอมจ่ายตามราคาเพื่อซื้อความพอนั้น ซึ่งมีใช้เรื่องที่ประเมินจากสิ่งของที่จับต้องได้ หรือเป็นรูปธรรมเพียงด้านเดียว แต่จะต้องนำปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นนามธรรมมาประกอบการพิจารณาด้วย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

มีหลายงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง ซึ่งมีองค์ความรู้แตกต่างกันไป เช่นงานวิจัยของ สุขุมภรณ์ ชันธ์ศรี และคณะ (2548) ทำการวิจัยปฏิบัติการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้คือ ศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการวางแผนร่วมกันเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2.1 นี้

ตารางที่ 2.1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย สุขุมภรณ์ ชันศรี และคณะ (2548)

รายการ	รายละเอียด
สภาพทั่วไป	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตำบลตะพง เป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมให้มีการจัด ท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น จากนโยบายของรัฐบาล 2. ปัจจุบันเหลือเพียง 2 ส่วน ที่ยังคงจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ ได้แก่ สวนยายดาและสวนปาหนัน
อุปสรรคปัญหาที่พบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เจ้าของสวนขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการการให้บริการนักท่องเที่ยว 2. มีจำนวนแรงงานไม่เพียงพอในการจัดการ 3. ขาดงบประมาณ และเงินทุนในการจัดการ 4. การประชาสัมพันธ์ยังมีน้อยเกินไป 5. ศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลตะพงยังใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ 6. การทำโฮมสเตย์ยังไม่ประสบความสำเร็จ 7. คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่ทราบบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจนทำให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และศูนย์บริการการท่องเที่ยว
ปัจจัยที่มีผลต่อการมาท่องเที่ยวเกษตรของนักท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องการมาท่องเที่ยวพักผ่อนวันหยุด 2. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว และรสชาติของผลไม้ในแหล่งท่องเที่ยว 3. ความเป็นกันเอง ของเจ้าของสวนและเจ้าหน้าที่ 4. ความสะอาดของสถานที่ 5. ความสะดวกในการเดินทาง
สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเป็นกันเองของเจ้าหน้าที่หรือ เจ้าของสวน 2. การให้บริการของเจ้าหน้าที่หรือเจ้าของสวน 3. รสชาติของผลไม้ที่จัดให้ชิมในสวนท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	รายละเอียด
ความคิดเห็นของประชาชนตำบลตะพงต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	<ol style="list-style-type: none"> 1. คนส่วนใหญ่รู้จักสวนที่จัดกิจกรรมนี้มากที่สุด คือสวนยายดา รองลงมาคือสวนปาหนัน 2. คนส่วนใหญ่เห็นว่าในชุมชนตะพงมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น 3. คนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการเผยแพร่มากขึ้น 4. คนส่วนใหญ่ต้องการให้เผยแพร่ผ่านทางสื่อโทรทัศน์ มากที่สุด 5. คนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น 6. คนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับชุมชนท้องถิ่น
วิสัยทัศน์จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีศูนย์กลางบริการการท่องเที่ยวเชิง เกษตรตำบลตะพง 2. สร้างเครือข่ายและประสานงานทั้งในและนอกชุมชนด้านสินค้าและบริการ 3. เพิ่มกิจกรรมหลากหลาย เพิ่มจำนวนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
แผนกลยุทธ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำการประชุมสัมพันธเพื่อเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างต่อเนื่องโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. จัดหางบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนตะพง 3. พัฒนาความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนตะพง 4. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนตะพงให้มีความหลากหลาย ได้มาตรฐานและคุณภาพ 5. สร้างเครือข่ายและความร่วมมือของคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 6. พัฒนาตำบลตะพงให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดระยองอย่างยั่งยืน

จากตารางที่ 2.1 จะเห็นได้ว่า งานวิจัยของสุขุมารณ์ ชันศรี และคณะ (2548) ได้องค์ความรู้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลตะพง ยังต้องมีปัญหาอุปสรรคหลายอย่างที่ต้องดำเนินการพัฒนาให้มากขึ้น ซึ่งจากข้อความข้างบนทำให้เห็นว่าการเชื่อมโยงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ส่งผลในหลายๆส่วน เช่นการทำโฮมสเตย์ไม่ประสบความสำเร็จ การใช้ประโยชน์ศูนย์การท่องเที่ยวไม่เต็มที่ ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวทำให้ต้องไปพิจารณาว่าในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นเพราะอะไรจึงทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้

ในปีถัดมางานวิจัยของ สุขุมารณ์ ชันศรี และคณะ (2549) ซึ่งเป็นวิจัยต่อเนื่องจากปี 2548 องค์ความรู้ที่ได้เพิ่มขึ้นคือ นายทศศาสร์การประชาสัมพันธและเผยแพร่ให้ตำบลตะพง เป็นเอกสาร เป็นเอกสารที่ส่งวันเวลาหรือบริการเชิงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้เยี่ยมชมไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและชายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิตทางการเกษตร อันจะนำมาซึ่งชุมชนเข้มแข็ง ผ่านสื่อประสม 5 ชนิดซึ่งในส่วนของสื่อประสมที่ใช้รณรงค์ในงานเทศกาลท่องเที่ยวเชิงเกษตรระยอง 49 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทราบข่าวการจัดงานจากป้ายประกาศขนาดใหญ่ มาเที่ยวในลักษณะกลุ่มเพื่อนเดินทางมาเองแบบวันเดย์ทริป มีความประทับใจในการจัดงานได้ถูกต้องตรงตามฤดูกาลภายในงานมีกิจกรรมหลากหลาย น่าสนใจ ส่วนความเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อสื่อประสมที่ใช้ประชาสัมพันธ์ทั้ง 5 ชนิด เห็นว่าสื่อที่เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด คือป้ายประกาศขนาดใหญ่ รองลงมาคือโปสเตอร์ และน้อยที่สุดคือโรลอัพ ในส่วนสรุปผลการจัดงานเทศกาลท่องเที่ยวเชิงเกษตรระยอง 49 ในข้อที่ตีคือนักท่องเที่ยวพอใจช่วงระยะเวลาจัดงานเหมาะสม ผลไม้ อาหารสด อร่อยราคาถูก กิจกรรมหลากหลายและสนุก ส่วนที่ต้องปรับปรุงคือเรื่องของสภาพแวดล้อมเช่น ที่จอดรถและห้องน้ำ

จากงานวิจัยต่อเนื่องของ สุขุมภรณ์ ชันศรี และคณะ (2549) คือการนำสื่อมาประยุกต์ใช้และมีการจัดงานเทศกาลต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวและดึงดูดมากขึ้น ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาจากงานวิจัยที่พบในปี 2548 ในด้านการประชาสัมพันธ์มีน้อยเกินไป และเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งยังมีอีกหลายปัญหาที่ยังไม่ได้ถูกแก้ไขเช่น เจ้าของสวนขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการการให้บริการนักท่องเที่ยว ศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลระยองยังใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ และคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่ทราบบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และศูนย์บริการการท่องเที่ยว ซึ่งหากมีการจัดรูปแบบโซ่อุปทานที่ชัดเจนจะทำให้คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทราบบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน และเกิดการจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม

งานวิจัยกาญจนา กาแก้ว (2558) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่สวนเกษตรจังหวัดระยอง โดยองค์ความรู้ที่ได้เฉพาะองค์ความรู้ด้านปลายน้ำเท่านั้นคือนักท่องเที่ยว ซึ่งผลที่ได้คือ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน โดยครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาท่องเที่ยว และเดินทางมากับเพื่อน โดยรถยนต์ส่วนตัวส่วนใหญ่มาเสาร์อาทิตย์และมาเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้าง เป็นต้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พิมพา หิรัญกิตติ (2556) ศึกษากลยุทธ์การตลาดและพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนผลไม้ โดยงานวิจัยนี้ศึกษาต้นน้ำคือผู้ประกอบการซึ่งพบปัญหาว่าผู้ประกอบการสวนผลไม้ในจังหวัดระยองส่วนใหญ่ ขาดพนักงาน แรงงาน มีเงินทุนหมุนเวียนน้อย และขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และมีอุปสรรคการเก็บรักษาผลไม้ให้สดใหม่ รวมถึงเรื่องของผลไม้ไม่ออกตามฤดูกาล และศึกษาปลายน้ำคือนักท่องเที่ยว โดยดูพฤติกรรมเช่นเดียวกันกับ กาญจนา กาแก้ว (2558) โดย พิมพา หิรัญกิตติ (2556) มีข้อเสนอแนะว่า

1) ผู้ประกอบการสวนผลไม้ควรเน้นกลุ่มเป้าหมายที่มีภูมิลำเนา ห รื อ ใน กรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ในการ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในลักษณะไป-กลับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ผู้ประกอบการสวนผลไม้ควรให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยสนับสนุน การเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดระยองเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

3) ผู้ประกอบการสวนผลไม้ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัยมีการอบรมความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ดูแลสวนผลไม้ให้ข้อมูลต่างที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว

4) ผู้ประกอบการสวนผลไม้ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนหย่อนใจและคลายความเครียด

5) ผู้ประกอบการสวนผลไม้ควรเน้นการให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น เส้นทางเข้าชมสวนผลไม้ความปลอดภัย ความสะอาดของห้องน้ำ เป็นต้น

6) ผู้ประกอบการสวนผลไม้ ควรมีป้ายบอกทิศทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจนมีข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตวารสารข้อมูลของ ททท. เพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น

จากข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของ พิมพา หิรัญกิตติ (2556) ทำให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่มีมีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวอื่นๆ และยังมีข้อบกพร่องในการจัดการของต้นน้ำ เช่น การอำนวยความสะดวก ต่างๆ เป็นต้น

จุฑามาศ มีชัย (2557) ศึกษาการพัฒนาพื้นที่เกษตรไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรศึกษารณิ พื้นที่ ตะพง อำเภอมือง จังหวัดระยอง ซึ่งการศึกษาพบว่าแม้ประชาชนจะมีความร่วมมือกันน้อย แต่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและแหล่งรายได้ของประชาชนโดยส่วนใหญ่ในพื้นที่ คือการทำเกษตรทำให้เกิดความตระหนักรู้ในการรักษาสภาพแวดล้อมเดิมเอาไว้ แต่ก็ยังมีปัญหาด้านการกำจัดขยะและส่งปฏิกูล เป็นผลจากการขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการมากกว่าเกิดจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณนักท่องเที่ยว

พัทธยมล สือสวัสดิ์ฉนิษฐ์ (2558) ผลการศึกษาด้านการบริหารจัดการตามกรอบแนวคิด McKinsey 7-S Framework เพื่อนำไปเป็นต้นแบบพบว่าสวนสุภัทราและไม้เค็ดโฮมสเตย์ มีโครงสร้างองค์กร แบบทางการและไม่เป็นทางการ บริหารแบบครอบครัวไม่ซับซ้อน และเป็นแบบราชการ นอกจากนี้มีการรวมกลุ่มดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นการบริหารยึดหลักการลดต้นทุนการผลิต เช่น ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ระบบน้ำหยด เกษตรอินทรีย์และเกษตร พอเพียง เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ด้านส่วนประสมการตลาด 7P's ทั้ง 3 แห่ง ราคาค่าบริการเหมาะสม ไม้เค็ดโฮมสเตย์ และศูนย์การศึกษาพัฒนาเขาหินซ้อนไม่มีค่าเข้าชมสถานที่ มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าเฉพาะกลุ่ม และงานประจำปีประจำจังหวัด ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ แผ่นพับ ป้าย และทุกแห่งมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับเดินทางสะดวก ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

นโยบายและแผนงานรัฐยังไม่มีแผนงานที่ชัดเจนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเพียงโครงการส่งเสริมการเกษตรและผลผลิตทางการเกษตรทั่วไป เช่นการจัดวันผลไม้และของดีเมืองระยอง ในส่วนต้นแบบการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพคือ ควรเป็นองค์กรขนาดเล็ก ใช้บุคลากรน้อยลดต้นทุนการผลิต มีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย และเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

โบราณสถานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ใช้กลยุทธ์ประชาสัมพันธ์แบบเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวนผลไม้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บูรณาการและเชิงรุก การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ให้ความสำคัญคุณภาพสินค้าควรเป็นองค์กรขนาดเล็กใช้ บุคลากรน้อยลดต้นทุนการผลิตมีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้มีส่วนร่วมของชุมชนสนับสนุนด้านความรู้ด้านการตลาดและการจัดการ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่เกษตรกร

จากงานวิจัยของ พัทธ์ยมล สือสวัสดิ์วิชัย (2558) จะเห็นได้ว่าการกำหนดแผนของภาครัฐยังไม่ชัดเจน ในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งการทราบข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวเกษตร ทำให้สามารถทราบระบบ และปัญหาในต้นน้ำกลางน้ำ นำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดนโยบายที่ชัดเจนกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น

ข้อสรุปจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมถึงรัฐไม่มีแผนชัดเจนในการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเพียงการส่งเสริมเท่านั้น และงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ สนใจด้านต้นน้ำ คือพฤติกรรมการนักท่องเที่ยว รวมถึงศึกษาด้านน้ำเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งยังไม่มีการพิจารณาถึงกลางน้ำคือ ทัวร์ หรือตัวแทนการท่องเที่ยวซึ่งมีอิทธิพลสูงต่อการท่องเที่ยว รวมถึง ยังไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลนักท่องเที่ยว ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงจะช่วยระบุรูปแบบข้อมูลนักท่องเที่ยวไปสู่การกำหนดนโยบายและทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละกิจกรรม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในอนาคต

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2549) จากงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน พบว่ามีศักยภาพความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน เนื่องจากมีความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกันมายาวนาน และผูกโยงกับพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น ส่วนข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาค กลางตอนบน ได้แก่สินค้าการท่องเที่ยวที่ยังขาดจุดเด่น จุดขายทางการท่องเที่ยวรวมทั้งการไม่สามารถสร้างแบรนด์ของสินค้าให้เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในระดับสากลได้ มีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพและ ปรับแก้ไขข้อจำกัดโดยพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยควบคู่กับการท่องเที่ยว การเชื่อมโยง เส้นทางท่องเที่ยวภายในกลุ่มจังหวัด ให้ชุมชนได้ร่วมกันค้นหาจุดเด่นของตนเองเพื่อมาสร้างอัตลักษณ์ ของชุมชน โดยเน้นสิ่งที่มีในชุมชนเป็นหลัก เพื่อนำมาใช้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรมี แนวทางการบูรณาการการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับกลุ่มจังหวัดที่เน้นความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และในระดับชุมชนที่เน้นบทบาท ศักยภาพของตนเอง การจัดทำแผนการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในระดับชุมชน

ปองผล ธวัชทัญกุล และคณะ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม เพราะความน่าสนใจของวิถีชีวิตเกษตรกรรม กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดคือกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ไว้ดังนี้ ด้านการพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว เน้นการพัฒนาแบบการเอกสารเป็นเอกสารที่สวนไวสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ด้านการพัฒนาบริการการท่องเที่ยว กลยุทธ์พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และกลยุทธ์พัฒนาด้านอื่นๆ เช่น ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว กับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ และ ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว

ขวัญกมล ดอนขวา และจิตตานันท์ ติกุล (2557) ศึกษา การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อไปพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการศึกษาจะเน้นที่ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นด้านปลายน้ำ งานวิจัยนี้ต่างจากงานวิจัย รัฐนันท์ พงศ์วิทธิธรร (2558) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืนโครงการหลวงปางตะ โดยผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกษตรและวิถีชีวิตท้องถิ่น ส่วนองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องมีการพัฒนาต่อไป โดยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ควรมุ่งเน้น 1) ต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมชุมชน การบริหารงานต้องมีความโปร่งใส มีกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ยอมรับ และรับรู้กันโดยทั่ว สามารถตรวจสอบได้ มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารเป็นระยะเพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดอำนาจ 2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนให้เหมาะสม โดยส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย หาเอกลักษณ์หรือ จุดเด่นของชุมชน รูปแบบเชิงเกษตรเฉพาะตัวให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) แสวงหาโอกาสในการขยายตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะตลาดในประเทศและ ขยายเครือข่ายการตลาดจากตลาดในประเทศและต่างประเทศ

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานการท่องเที่ยว พบว่างานวิจัยของ Silvia and Veronica (2008) สามารถแสดงรูปแบบของโซ่อุปทานในแต่ละขั้นตอน รวมไปถึงระบบการบริหารจัดการของโซ่อุปทาน การท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นน้ำกลางน้ำไปยังปลายน้ำโดยศึกษาปัจจัยที่มีส่วนสำคัญ และส่วนเกี่ยวข้องทั้งใน ประเด็นหลักและประเด็นย่อย และสามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการนำตัวแปรที่เหมาะสมของ ระบบโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในแต่ละขั้นตอน ทั้งตัวแปรหลัก และตัวแปรย่อย เพื่อประยุกต์ใช้ใน การศึกษาวิจัยต่อไป โดยงานวิจัยของ Silvia and Veronica (2008) ได้ทำการศึกษา ลักษณะและปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจสำหรับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเน้นที่ธุรกิจบริการประเภททัวร์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพองค์กรเกิดจาก ปัจจัยต่างๆ เช่นการประสานงานและความร่วมมือของสมาชิกและผู้มีส่วนร่วม มีส่วนสนับสนุนด้านกิจกรรมของกระบวนการบริหารจัดการโซ่อุปทาน และจากงานวิจัยได้มีการอธิบายถึงการบริหารจัดการโซ่อุปทานไว้ว่าคือ การวางแผนและการจัดการเกี่ยวกับการจัดซื้อ การเลือกผู้จัดจำหน่าย การจัดการโลจิสติกส์ เช่นเดียวกับการร่วมมือเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

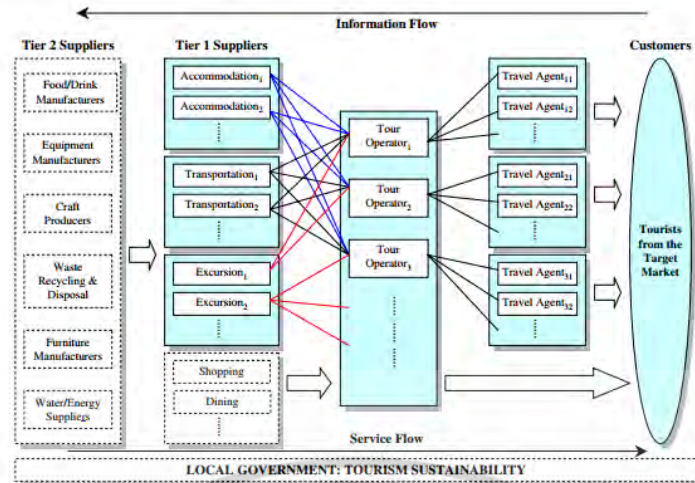
กับผู้จัดจำหน่ายในทุกช่องทางตลาด และโลจิสติกส์ก็เกี่ยวข้องับกิจกรรมที่หมายถึงการจัดซื้อ การสนับสนุนการดำเนินงานและการ กระจายสินค้า ความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้จัดจำหน่าย ไปจนถึงผู้บริโภค หรือกล่าวได้ว่าโลจิสติกส์ คือ การนำเสนอสินค้าและบริการในที่ที่เหมาะสม เวลาที่เหมาะสม คุณภาพที่ผู้บริโภคต้องการ และสามารถสร้างกำไรให้แก่องค์กรได้ (Balan, 2006) นอกจากนี้ สถาบันบริหารโลจิสติกส์ ได้ให้คำจำกัดความของการบริหารจัดการการส่งมอบในโซ่อุปทาน ว่า การส่งมอบได้รวมกิจกรรมการบริหารจัดการของทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้จัดจำหน่าย การจัดหา และกิจกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการโลจิสติกส์ รวมไปถึงการประสานงานและความร่วมมือจากคู่ค้าในโซ่อุปทาน กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารการส่งมอบในโซ่อุปทานซึ่งประกอบด้วย ประเภทของสินค้าและบริการซึ่งมีส่วนในการ สร้างและส่งมอบผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวไปยังผู้บริโภคขั้นสุดท้าย รวมทั้งผู้จัดจำหน่ายและผู้ที่มีส่วนร่วม ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ร้านค้าเครือข่ายขนาดใหญ่หรือคนกลางในการให้บริการ

โดยสาระสำคัญของการบริหารการส่งมอบในโซ่อุปทานด้านการท่องเที่ยวจะ ประกอบด้วย การประสานงานของกิจกรรมในประเภทการจัดการโลจิสติกส์ ได้แก่ การรวมกิจกรรม ภายใน และภายนอกของระบบโลจิสติกส์ในระดับองค์กรเข้าไว้ด้วยกัน นอกจากนี้องค์ประกอบของ กลยุทธ์ ในการพัฒนากิจกรรมสามารถทำให้แตกต่างกันออกไปได้ตามรูปแบบของธุรกิจและกิจกรรม ในการดำเนินงาน พันธมิตรที่สำคัญสำหรับการบริหารการส่งมอบในโซ่อุปทาน ได้แก่ ผู้ให้บริการ สินค้าวัสดุ และผู้ให้บริการ ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว คนกลาง เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ และตัวแทนชุมชน ท้องถิ่น ผู้บริโภค

เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ (2556) ทำการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวนิเวศในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีประเด็นการวิเคราะห์โซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือพิจารณา ทางด้านต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ แต่เน้นความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อปัจจัยทางด้านโซ่อุปทานการท่องเที่ยวโดยแบ่งเป็น ปัจจัยด้านต้นน้ำ ได้แก่ 1) ทรัพยากรและศักยภาพ 2) คุณลักษณะ ขององค์กร 3) การไหลเวียนของข้อมูล 4) ค่านิยมและวัฒนธรรม 5) ความร่วมมือ ของผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย 6) ประสิทธิภาพและการปฏิบัติหน้าที่ ปัจจัยกลางน้ำคือ 1) ที่พักอาศัย 2) การเดินทาง 3) สถานที่ท่องเที่ยว 4) อาหารและงานฝีมือท้องถิ่น ปัจจัยปลายน้ำ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งยังไม่ได้มีการศึกษารูปแบบการจัดการแต่เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยต่างๆ เท่านั้น

Xinyan Zhang et al. (2009) ทำการศึกษาตรวจสอบลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและระบุและประเด็นหลักและแนวความคิดในโซ่อุปทานการท่องเที่ยว และการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว โดยการวิจัยมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมด้านการจัดจำหน่ายและการตลาดโดยไม่พิจารณาถึงช่วงของซัพพลายเออร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาและการบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยได้ดังภาพที่ 2.2 นี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.2 ประเภทของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

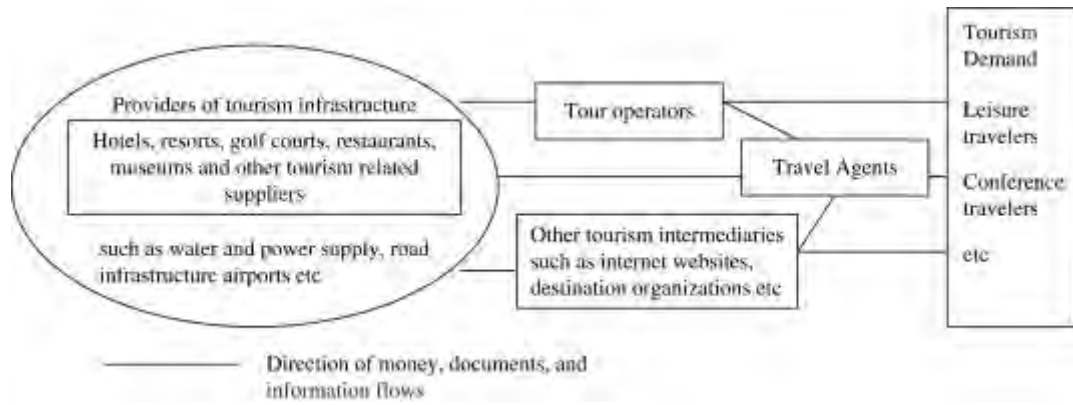
ที่มา: Xinyan Zhang et al. (2009)

จากภาพที่ 2.2 จะเห็นได้ว่า Xinyan Zhang et al. (2009) แบ่งประเภทโซ่อุปทานต้นน้ำไว้สองช่วงคือ ผู้จัดการวัตถุดิบ 1 (Suppliers 1) ได้แก่ สถานที่พัก การเดินทาง การท่องเที่ยว ขอบปั้ง ร้านอาหาร ผู้จัดการวัตถุดิบ 2 (Suppliers 2) ได้แก่ การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม อุปกรณ์การผลิตงานฝีมือ ชยะของเสีย สิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งน้ำและพลังงาน ในส่วนของช่วงกลางน้ำแบ่งเป็นการดำเนินการของทัวร์ (Tour operation) และ ตัวแทนการท่องเที่ยว (Travel agent) และปลายน้ำคือ นักท่องเที่ยว

แต่งงานวิจัยของ Xinyan Zhang et al. (2009) เป็นศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงภาพรวมไม่ได้เจาะจงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งงานวิจัยนี้จะใช้แนวคิดของ Xinyan Zhang et al. (2009) เป็นหลักเนื่องจากการกำหนดรูปแบบได้ครบถ้วนและชัดเจน

นอกจากนี้ม้งงานวิจัยของ Marianna (2008) ทำการศึกษาวิธีการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อการตรวจสอบบทบาทของผู้ประกอบการท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน กรณีของ TUI โดยงานวิจัยนี้มีการปรับและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้แนวคิดการจัดการโซ่อุปทาน ในธุรกิจของผู้ประกอบการทัวร์เพื่อการบูรณาการความยั่งยืนเข้ากับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว และมี การนำเสนอรูปแบบการจัดการโซ่อุปทานแบบยั่งยืนและการประยุกต์ใช้จะแสดงโดยการวิเคราะห์กรณีของ TUI ดังภาพที่ 2.3 ดังนี้

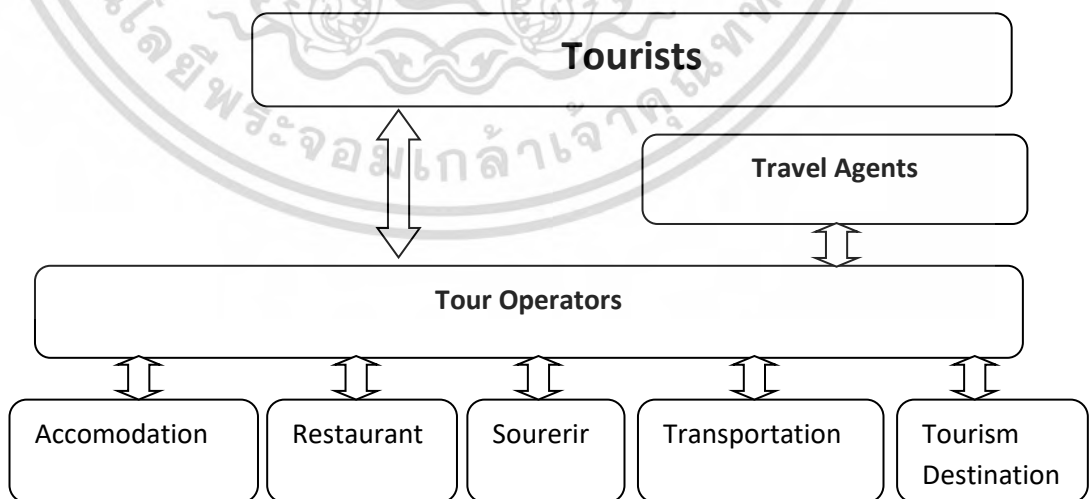
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 โซ่อุปทานการท่องเที่ยว
ที่มา: Marianna (2008)

จากงานวิจัยของ Marianna (2008) ให้ความสนใจกับตัวแทนการท่องเที่ยว เช่นบริษัททัวร์ ซึ่งเป็นด้านกลางน้ำของโซ่อุปทาน ซึ่งในด้านต้นน้ำ หรือปลายน้ำไม่ได้พิจารณาร่วมกัน

ในประเทศไทยมีผู้ศึกษาการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ Vongsaroj (2013) โดยศึกษาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดภูเก็ต พบว่า การดำเนินงานของการจัดการโซ่อุปทานของผู้ประกอบการท่องเที่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป้าหมายจังหวัดเชียงใหม่ และภูเก็ตมีความตระหนักและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในระดับสูง อย่างไรก็ตามระดับการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวมีความแตกต่างจากระดับการรับรู้ และค้นพบช่องว่างอยู่ 2 ประเภทคือ ช่องว่างระหว่างความตระหนักของผู้ประกอบการและระดับการดำเนินงาน มีความแตกต่างกัน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานการท่องเที่ยว ดังภาพที่ 2.4 ดังนี้

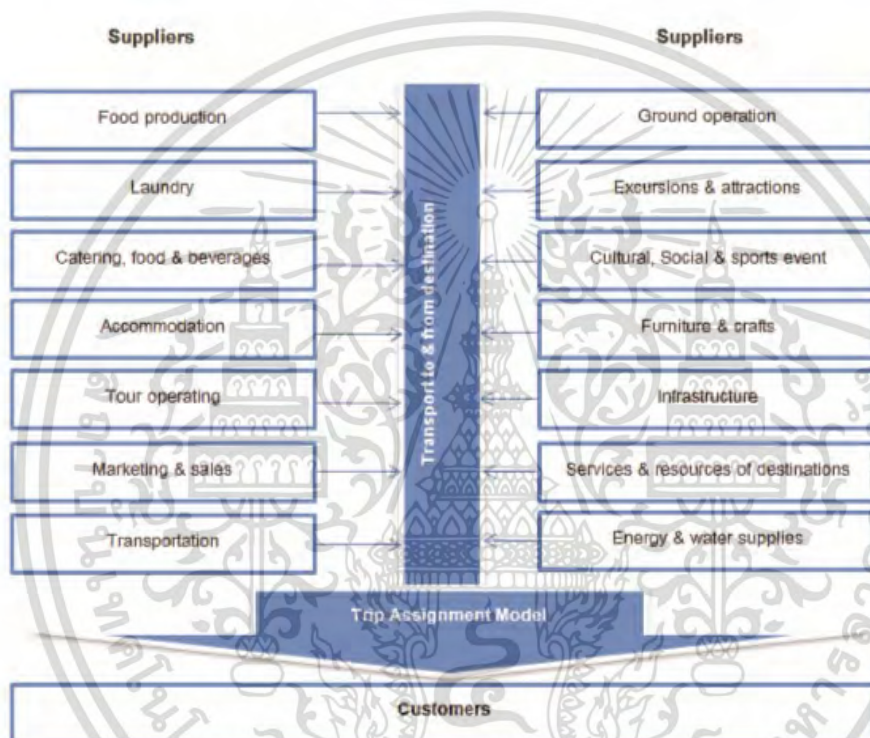

ภาพที่ 2.4 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

ที่มา: Vongsaroj (2013)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Sanyanunthana (2012) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพสำหรับจัดการห่วงโซ่อุปทานในธุรกิจการท่องเที่ยว ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าจังหวัดมีศักยภาพในด้านคุณภาพทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์ สังคมวัฒนธรรมธรรมชาติและการบริหารและการจัดการ เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับศักยภาพของเมืองขอนแก่นให้มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและเส้นทาง เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างง่ายดายและเดินทางได้ทุกฤดู ลักษณะดั้งเดิมควรได้รับการเก็บรักษาและรักษาไว้เพื่อประโยชน์และคุณค่าในการศึกษา ซึ่งลักษณะทางด้านการท่องเที่ยวและส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานดังภาพที่ 2.5 ดังนี้

ภาพที่ 2.5 ลักษณะทางด้านการท่องเที่ยวและส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

ที่มา: Sanyanunthana (2012)

จากภาพที่ 2.5 จะเห็นได้ว่าในส่วนของ ผู้จัดการหัวตุ๊กติบ หรือต้นน้ำจะมีจำนวนมากกว่าส่วนอื่นๆเช่นเดียวกับงานของ Xinyan Zhang et al. (2009) แต่งานวิจัยของ Sanyanunthana (2012) จะมีรายละเอียดมากกว่าในด้านผู้จัดการหัวตุ๊กติบ แต่ไม่ได้แยกส่วนของด้านต้นน้ำ กับด้านกลางน้ำ ออกอย่างชัดเจน ทำให้ไม่ทราบการเชื่อมโยงและการเคลื่อนไหวของห่วงโซ่อุปทาน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่า การจะพัฒนาคุณภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นต้องพิจารณาทั้งระบบห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ถึงจะทำให้ทราบผลที่ชัดเจน งานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่ไม่ได้เชื่อมโยงถึงห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ขวัญกมล ดอนขวาและจิตตานันท์ ตีกุล, 2557; รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร, เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2558) เมื่อพิจารณางานวิจัยการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าในประเทศไทยเป็นการศึกษาความพึงพอใจต่อโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น (เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2556) ส่วนงานวิจัยต่างประเทศมีการศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในลักษณะภาพรวม (Xinyan, Haiyan & George, 2009; Marianna Sigala, 2008) ยังไม่มีการศึกษารูปแบบการจัดการเฉพาะของโซ่อุปทานเชิงเกษตร ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะมีรูปแบบการจัดการที่เหมือนและต่างจากการท่องเที่ยวแบบอื่น หากเราทราบรูปแบบและการจัดการทั้งโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะสามารถทราบปัญหา และอุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ดียิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาภาคการเกษตรอย่างยั่งยืนในอนาคต

2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยทางด้านต้นน้ำของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

ทัศนัยวรรณ ดวงมาลา (2550) จากผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในสถานการณ์ปัจจุบันนั้นโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการโฆษณา เช่น แผ่นพับ โบรชัวร์ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวยังได้รับข้อมูลไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร การประชาสัมพันธ์จะเป็นการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการแถลงข่าวหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของทางจังหวัดได้จัดขึ้น การส่งเสริมการขายและการขายโดยพนักงานจะมีการใช้น้อยมาก เพราะแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการ และส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทนำเที่ยว หรือผู้ประกอบการอื่นๆ จัดทำเพื่อขายแพคเกจทัวร์ จึงทำให้มีการจัดการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวดังกล่าวน้อย

ได้มีการอธิบายถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยว การระบุและสำรวจประเด็นปัญหาหลักของแนวคิดในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว (Tourism supply chains) และการบริหารห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว (Tourism supply chains Xinyan et al. (2009) management) รูปแบบของโซ่อุปทาน และลักษณะการไหลของสินค้าและการไหลย้อนกลับของข้อมูล ประกอบด้วย 7 กระบวนการทางธุรกิจหลัก ได้แก่ 1. การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า 2. การจัดการบริการลูกค้า 3. การจัดการความต้องการ 4. การจัดการคำสั่งซื้อ 5. การจัดการการผลิตของโรงงาน 6. การจัดส่ง 7. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการโฆษณาสินค้า โดยกิจกรรมต้นน้ำจากงานวิจัยของ Xinyan et al. (2009) คือ

1. อาหาร เครื่องดื่ม การผลิต,
2. เครื่องมืออุปกรณ์
3. งานฝีมือท้องถิ่น
4. ชยะ/รีไซเคิล
5. การผลิตเฟอร์นิเจอร์
6. น้ำและพลังงาน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tapper & Font (2004) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ระบบไฟ

ฟ้าและน้ำประปา การกำจัด ของเสียและนำกลับมาใช้ใหม่ การผลิตอาหาร เครื่องดื่ม เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เฟอร์นิเจอร์และงานฝีมือ แต่สำหรับงานวิจัยในไทย ของ เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ (2556) คือ ทำการพัฒนาคูณภาพการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีประเด็นการวิเคราะห์ที่ใช้อุปทานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีปัจจัยต้นน้ำ 1) ทรัพยากรและศักยภาพ 2) คุณลักษณะขององค์กร 3) การไหลเวียนของข้อมูล 4) ค่านิยมและวัฒนธรรม 5) ความร่วมมือ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะองค์กร ปัจจัยจึงเน้นไปด้านการจัดการองค์กร ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยนี้ มีเพียงปัจจัยเดียวที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้อุปทานการท่องเที่ยว Tapper & Font (2004) คือทรัพยากรและศักยภาพ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงใช้ปัจจัยในการศึกษาต้นน้ำคือ 1. ทรัพยากร 2.อาหาร เครื่องดื่ม 3. เครื่องมืออุปกรณ์ 4. งานฝีมือท้องถิ่น 5. น้ำและพลังงาน 6. ขยะ/รีไซเคิล แต่ไม่ได้นำปัจจัยด้านการผลิตเฟอร์นิเจอร์มาศึกษา เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวชุมชนและในพื้นที่มีการใช้หรือผลิตเฟอร์นิเจอร์ค่อนข้างน้อยจึงไม่ถูกรวมในการจัดการใช้อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในครั้งนี้

2.5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยทางด้านกลางน้ำของใช้อุปทานการท่องเที่ยว

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ตัวแปรทางด้านกลางน้ำ คือ ขั้นตอนระหว่างการส่งมอบสินค้าและบริการให้แก่ลูกค้า โดย Collier and Harraway (1997) ระบุว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ซึ่งถือเป็นผู้ให้บริการโดยตรง (Direct providers) ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้แก่

1. ที่พัก (Accommodation) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีที่พักในบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ท อพาร์ทเมนท์ เกสต์เฮาส์ การให้บริการด้านที่พักอาจแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบการ รสนิยมของผู้บริโภคและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

2. การขนส่งหรือการเดินทาง (Transportation) การขนส่งทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวการขนส่งมีหลายรูปแบบ เช่น การขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

3. สิ่งดึงดูดใจกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการต่างๆ (Attractions Activities and Ancillary Services) วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือต้องการได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนานและประสบการณ์แปลกใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวอาจเป็นสถานที่ (sites) หรือ เหตุการณ์ (Events) ซึ่งเกิดได้ตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น รวมไปถึงกิจกรรมการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การอำนวยความสะดวกในด้านการเดินทางเข้าออกประเทศด้านสาธารณสุข และสาธารณสุข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การขาย (Sales) เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระจายบริการด้านการท่องเที่ยวจากผู้ให้บริการไปยังผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น ผู้ขายส่งบริการด้านการท่องเที่ยว (Tour operator) ตัวแทนจัดการเดินทาง (Travel agents) ตัวแทนจำหน่ายและเฉพาะทาง (Specially chandlers)

ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้ปัจจัยกลางน้ำทั้งสี่ ปัจจัยดังนี้ 1. ที่พักอาศัย 2. การขนส่ง/การเดินทาง 3. กิจกรรม 4. ทัวร์

2.5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยทางด้านปลายน้ำของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

การศึกษาตัวแปรทางด้านปลายน้ำ ที่ได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานการท่องเที่ยวพบว่า ตัวแปรทางด้านปลายน้ำ คือ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบการจัดการและการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการให้บริการการท่องเที่ยว ทำให้การศึกษาครั้งสามารถนำตัวแปรทางด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากำหนดให้เป็นตัวแปรทางด้านปลายน้ำในห่วงโซ่อุปทานในการท่องเที่ยว จากงานวิจัยของ Taweesak (2011) ได้นำทฤษฎีของการบริหารจัดการทางด้านโลจิสติกส์สำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายใต้สมมุติฐานของการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวจากพหุภาคไปเกาะล้านอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมไปถึงการจัดเตรียมระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มการรองรับนักท่องเที่ยว เป็นการใช้กลยุทธ์สำหรับการปรับปรุงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับการลดค่าใช้จ่าย การบริหารแบบ One-Stop Service รวมถึงปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

งานวิจัยดังกล่าวได้เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยแบบสอบถามที่ประกอบด้วยตัวแปรอิสระคือระดับความสำคัญสำหรับการใช้ระบบโลจิสติกส์ต่อกิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ตัวแปรตามคือประสิทธิภาพที่วัดได้จากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการใช้เทคนิคของโลจิสติกส์ผ่านทางกิจกรรมต่างๆ และตัวแปรแทรกซ้อนคือ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยงานวิจัยมีการใช้สถิติ ได้แก่ Spearman และ Pearson Product Moment Correlation และ Content Analysis ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการขนส่งในอนาคต สิ่งอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐานของเกาะล้าน และจากการผลของการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจะนำมาใช้ในการออกแบบพัฒนาการปรับปรุงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วยระบบโลจิสติกส์ในกิจกรรมต่างๆ นำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2.6 บริบทของพื้นที่ศึกษา

จำนวนนักท่องเที่ยวในภาคตะวันออกในปี 2558 มีจำนวน 7,016,171 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2557 ร้อยละ 10.23 เป็นชาวต่างชาติ 2,315,759 และ เป็นชาวไทย 4,700,412 จากตารางที่ 2.2 จะพบว่าจังหวัดระยองมีอัตราการนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี 2557 มากที่สุดร้อยละ 14.69 แสดงให้เห็นว่าจังหวัดระยองมีแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมากกว่าจังหวัดอื่นๆในภาคตะวันออก ซึ่งควรเตรียมความพร้อมรับมือจำนวนที่จะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาตินมาเที่ยวในภาคตะวันออก

ภาค/ จังหวัด	2558		รวม	2557		รวม	อัตราการ เปลี่ยนแปลง
	คนไทย	ต่างชาติ		คนไทย	ต่างชาติ		
ตะวันออก	4,700,412	2,315,759	7,016,171	4,172,234	2,192,729	6,364,963	+ 10.23
ชลบุรี	942,235	1,813,607	2,755,842	828,297	1,722,540	2,550,837	+ 8.04
ตราด	331,073	192,802	523,875	306,082	179,072	485,154	+ 7.98
สระแก้ว	431,401	83,442	514,843	398,603	79,145	477,748	+ 7.76
ปราจีนบุรี	351,542	25,960	377,502	343,447	25,261	368,708	+ 2.39
จันทบุรี	560,641	17,027	577,668	493,934	16,235	510,169	+ 13.23
ระยอง	1,422,038	176,767	1,598,805	1,229,231	164,780	1,394,011	+ 14.69
นครนายก	661,482	6,154	667,636	582,640	5,696	588,336	+ 13.48

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558)

จำนวนสถานที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกพบว่าจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุดคือ จังหวัดระยอง มีจำนวนถึง 32 แห่ง แสดงในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 แสดงสถานที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออก

ภาค/จังหวัด	จำนวน (แห่ง)
ภาคตะวันออก	87
ชลบุรี	15
ตราด	4
สระแก้ว	2
ปราจีนบุรี	4
จันทบุรี	28
ระยอง	32
นครนายก	4

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้วิจัยได้รวบรวมจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดระยองจากสถิติจากสำนักพัฒนาเกษตรกรรมส่งเสริมการเกษตร (2556) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) พบว่าอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากที่สุดคือ อำเภอเมือง ซึ่งพบมากในตำบลตะพง 11 แห่ง รองลงมาคือ ตำบลนาตาขวัญ 3 แห่ง และตำบลบ้านแลง 2 แห่ง สำหรับอำเภอบ้านค่าย พบมากในตำบลหนองตะพานจำนวน 4 แห่ง ตำบลบางบุตร 2 แห่ง และหนองระลอก 1 แห่ง ดังแสดงในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองแยกรายอำเภอและตำบล

ลำดับ	ชื่อตำบล	แห่ง
อำเภอเมือง (16)		
1	ตำบลตะพง	11
2	ตำบลนาตาขวัญ	3
3	ตำบลบ้านแลง	2
อ.แกลง (6)		
1	ตำบลกร่ำ	1
2	ตำบลวังหว้า	1
3	ตำบลกระแสบน	1
4	ตำบลกองดิน	1
5	ตำบลห่มควายกิน	1
6	ตำบลเนินฆ้อ	1
อ.วังจันทร์ (1)		
1	ตำบลพลงตาเอี่ยม	1
อ.เขาชะเมา (2)		
1	ตำบลน้ำเป็น	2
อ.บ้านค่าย (7)		
1	ตำบลบางบุตร	2
2	ตำบลหนองตะพาน	4
3	ตำบลหนองระลอก	1
อ.บ้านฉาง (0)		
อำเภอปลวกแดง (0)		
รวม		32

ที่มา: สำนักงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกีฬาจังหวัดระยอง (2556).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากบริบทพื้นที่ศึกษาจังหวัดระยองจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา โดยเฉพาะในอำเภอเมือง และอำเภอบ้านค่ายที่มีการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมายาวนาน และมีการทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เห็นภาพของโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ชัดเจนกว่าอำเภออื่นๆ ซึ่งอำเภออื่นส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็ดใหม่ ยังมีภาพของความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานที่ชัดเจน จึงไม่ถูกนำมาศึกษาในครั้งนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Resarch) โดยบูรณาการเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) โดยนำแนวคิดของการจัดการโซ่อุปทานมาใช้ในการศึกษา ซึ่งกำหนดขอบเขตการศึกษา ตั้งแต่แหล่งทรัพยากรในพื้นที่ จนถึงกระบวนการทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยว โดยงานวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวของ Xinyan Zhang et al. (2009) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

1) ต้นน้ำ ได้แก่ เกษตรกรหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง ซึ่งเปิดดำเนินการมาแล้วมากกว่า 3 ปี และดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีจำนวนทั้งสิ้น 23 แห่ง ประกอบด้วย (สำนักงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกีฬาจังหวัดระยอง, 2556) การศึกษานี้จะศึกษาประชากรทั้งหมด

2) กลางน้ำ ได้แก่ ทัวร์ หรือตัวแทนการท่องเที่ยวจำนวน 5 ราย โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าทัวร์หรือตัวแทนที่จัดทัวร์

3) ปลายน้ำ ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 345 ราย โดยคิดจากสูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Cochran (1977) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ n คือจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม ผู้วิจัยกำหนด 0.3

Z คือ ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เท่ากับ 1.96

D คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้มีค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

$$n = \frac{0.3(1-0.3)1.96^2}{0.05^2} = 322$$

n = 322 ราย

สำหรับการศึกษาค้นครั้งนี้ นักวิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวจำนวน 345 ราย

แบ่งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวละ 15 รายโดยสุ่มแบบบังเอิญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) ฝ่ายสนับสนุน คือ ฝ่ายหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล 2 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรหรือผู้ประกอบการ และทัวร์หรือตัวแทนการท่องเที่ยว สำหรับแบบสอบถามใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยพัฒนาและประยุกต์จากแนวคิดของของ Xinyan Zhang et al. (2009) มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ด้านข้อมูลแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล เพื่อพิจารณาว่า ถ้าเก็บข้อมูลต่างเวลา ต่างสถานที่ และผู้ให้ข้อมูลต่างคนจะยังได้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่ และด้านวิธีการเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่ต่างกันแล้วจะได้ผลเหมือนเดิม เช่น ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร

แบบสอบถามผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) นำเสนออธิบายเชิงบรรยายในรูปความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีตัวเลขแสดงเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

(2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth interview) และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำมาจัดกลุ่มรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานแต่ละกลุ่มตามแนวคิดของ Xinyan Zhang et al. (2009)

(3) วิเคราะห์โซ่อุปทาน โดยศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการจัดการกระบวนการต่างๆ เพื่ออธิบายสภาพการดำเนินการจัดการโซ่อุปทาน จัดการ รูปแบบและสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ร่วมกับการอธิบายโครงสร้างการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยประยุกต์แนวความคิดของ Xinyan Zhang et al. (2009)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

4.1.1 รายชื่อสวนผลไม้

1) สวนประสมทรัพย์	2) สวนผู้ใหญ่เสวต
3) สุภัทราแลนด์	4) สวนคุณพิชัย
5) สวนมิ่งคุตไทย	6) สวนคุณไพบูลย์
7) สวนยายดา (ป่าบุญชื่น)	8) สวนพาหนัน
9) สวนแสงแดด	10) สวนลุงพา
11) ผู้ใหญ่สมควร	12) สวนอรัญ
13) สวนผู้ใหญ่เสวต	14) สวนสละคุณประสงค์
15) สวนลำดวน	16) สวนคุณพัลลภ
17) สวนคุณทวด	18) สวนบ้านเรา
19) สวนชุมชนชาวมะกรูด	20) สวนลุงประเสริฐ
21) สวนลุงทองใบ	22) สวนป่าจิม
23) สวนกำนันพงษ์	

4.1.2 รายชื่อของบริษัททัวร์ตัวแทนท่องเที่ยว

- 1) ศุภฤกษ์การท่องเที่ยว
- 2) เดอะทอยทัวร์
- 3) ทัวร์อินดี้
- 4) บริษัท ลัคซ์สวีรี ฮอไลเดย์ จำกัด
- 5) ทราเวลลีโก

4.1.3 ข้อมูลทั่วไปฝ่ายสนับสนุน

- 1) นายกฤษดา สุวรรณ รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตะพง
- 2) นายกลำยอง ธรรมยิ่ง นายก อบต.นาตาขวัญ

4.2 ผลจากปัจจัยต้นน้ำ

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำแหน่งต้นน้ำที่จังหวัดระยอง โดยนำปัจจัยจากการทบทวนวรรณกรรม 6 ปัจจัย ซึ่งประกอบด้วย ทรัพยากรอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องมืออุปกรณ์ งานฝีมือท้องถิ่น ชยะ/ริไซค์เคิล น้ำและพลังงาน โดยกลุ่มดังกล่าวให้ข้อมูลดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีทรัพยากรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์เรื่องสวนผลไม้ มีความหลากหลายของผลไม้ รวมถึงรสชาติของผลไม้อร่อยสด จึงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก ซึ่งในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอในช่วง ฤดูกาลท่องเที่ยว เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน เนื่องจากไม่สามารถจัดการผลไม้ โดยเฉพาะทุเรียนให้สุกได้ทันตามเวลาที่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก เพราะนักท่องเที่ยวสวนใหญ่คาดหวังการมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อได้ทานทุเรียนที่สุกพอดีอร่อยและสด แต่จากปริมาณนักท่องเที่ยวจำนวนมาก และผลไม้ยังไม่สุก หรือสุกมากเกินไปทำให้นักท่องเที่ยวไม่พึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ในจังหวัดระยองมีหลายรูปแบบและหลายขนาด ซึ่งหากเป็นแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่สามารถเที่ยวได้ทั้งปีไว้รองรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศหรือนักท่องเที่ยวในประเทศคือ สวนภัทราแลนด์ โดยสวนภัทราแลนด์จะรับผลไม้จากภูมิภาคต่างๆ ภายในประเทศ โดยเฉพาะภาคใต้ ซึ่งจะออกผลคนละช่วงกับผลไม้จังหวัดระยองจึงทำให้สวนภัทราแลนด์สามารถมีผลไม้รองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี สามารถรองรับคนได้ 1,000-2,000 คน ต่อวัน นอกจากนี้มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ปริมาณ 400-1,000 คนต่อวัน ได้แก่ สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) สวนลุงทองใบ สวนประสมทรัพย์ และสวนรองรับนักท่องเที่ยวได้ 100-399 คน ได้แก่ สวนคุณพิชัย สวนกำนันพงษ์ สวนคุณไพบูลย์ สวนปาหนัน สวนชุมชนชาวมะกรูด สวนลำดวน สวนแสงแดด สวนคุณทวด สวนลุงประเสริฐ สวนผู้ใหญ่สมควร สวนผู้ใหญ่แสวด สวนมังคุดไทย (สวนคุณปัญญา) สวนคุณน้อย และสำหรับสวนที่รองรับได้น้อยกว่า 100 คนต่อวัน ได้แก่ สวนลุงพา สวนอรัญ สวนสละคุณประสงค์ สวนคุณพัลลภ สวนบ้านเรา สวนป่าจิม

จากสัมภาษณ์ป่าบุญขึ้น และสวนลุงทองใบ พบว่าสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณเดียวกันสามารถขับรถไปชมและท่องเที่ยวแต่ละสวนได้ง่าย แม้นักท่องเที่ยวยังมีจำนวนมากจึงไม่เกิดปัญหาการแย่งลูกค้าซึ่งกันและกัน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว นักท่องเที่ยวยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ได้เที่ยวต่อเช่น เกาะเสม็ด หรือหาดแม่รำพึง เป็นต้น สถานที่ดังกล่าวเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองมากขึ้น เพราะมีสถานที่ท่องเที่ยวให้ชมมากกว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนี้ในจังหวัดระยองยังมีสวนผลไม้อีกมากมายที่ยังไม่ถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากความไม่พร้อมของเกษตรกร และประสบการณ์การเรียนรู้ในการจัดการบริหารธุรกิจการท่องเที่ยวยังน้อยจึงทำให้สวนผลไม้หลายสวนพยายามพัฒนาสวนของตัวเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวยังคงไม่ประสบความสำเร็จ สวนดังกล่าวมีการผันตัวเป็นสวนในการส่งผลไม้เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละที่แทนการไปขายในตลาด

จากการสัมภาษณ์จะพบว่าสถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก และปริมาณนักท่องเที่ยวมีจำนวนมาก สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว รวมถึงปัจจัยในการเปิดรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่สำคัญคือจำนวนเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวนไวสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ผ่านการอนุมัติฯ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทุเรียนที่สุกในแต่ละวัน เนื่องจากหากมีทุเรียนไม่เพียงพอหรือสุกมากเกินไปจะทำให้ลูกค้าเกิดความไม่พึงพอใจดังนั้นผู้ประกอบการแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะมีการประเมินจำนวนนักท่องเที่ยวก่อนที่จะให้นักท่องเที่ยวซื้อตั๋วว่าสามารถรับได้เท่าไร จึงทำให้แต่ละแหล่งต้องจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน

4.2.2 อาหาร เครื่องดื่ม

สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวตั้งแต่ 100 คนต่อวัน ขึ้นไปนอกจากมีบุฟเฟต์ ผลไม้แล้ว ยังมีอาหารเครื่องดื่มบริการอยู่ในสวนร่วมด้วย ซึ่งอาหารและเครื่องดื่มของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการทำให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาเที่ยวสวนดังกล่าว เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าแต่ละสวนมีผลไม้เหมือนแต่จะเลือกไปสวนใด ซึ่งก็จะขึ้นอยู่กับบริการ รวมถึงความแตกต่างด้านรสชาติของอาหารแต่ละสวน จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการพบว่านักท่องเที่ยวบางกลุ่มมาสวนയാဇာ เพราะติดใจอาหารพื้นเมือง หมูชะมวง รวมถึงสวนลุงทองใบมีไอศกรีมทุเรียน และขนมหวานไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยวไว้หลากหลาย และสวนผู้ใหญ่เสวตมีขนมจีนขึ้นชื่อของเมืองระยองจึงเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยว

นอกจากรสชาติของอาหารเครื่องดื่มที่มากับบุฟเฟต์ ผลไม้แล้วยังเป็นลักษณะของการจัดบริการอาหารก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเลือกมาเที่ยวมากขึ้น คือ การให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทานได้ไม่จำกัดตักเพิ่มได้ตลอด ให้ปริมาณมาก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการกล่าวว่านักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะบุฟเฟต์ผลไม้ไม่น่าสมควรไปจำกัดสิทธิ์การทานอาหารของนักท่องเที่ยวเพราะเขาเสียเงินมาเพื่อจะมาทานในปริมาณมาก หากเราจำกัดมากเกินไปจะทำให้นักท่องเที่ยวเสียความรู้สึก และไม่กลับมาสวนนั้นอีก

โดยอาหารและเครื่องดื่มในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีการเตรียมพร้อมเพียงพอต่อปริมาณนักท่องเที่ยว เพราะทุกสวนจะได้คาดการณ์ปริมาณนักท่องเที่ยวตามจำนวนทุเรียนที่สามารถบริการในแต่ละวัน ซึ่งทำให้อาหารไม่เหลือมากจนเกินไป และมีพนักงานทำอาหารสดใหม่ทุกวันจึงไม่มีปัญหาด้านของเน่าเสีย หรือค้างคิน นอกจากแหล่งอาหารในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแล้ว สำหรับนักท่องเที่ยวต้องการทานลักษณะร้านอาหารภายนอกที่อยู่ใกล้บริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังคงมีปริมาณน้อย นักท่องเที่ยวต้องขับรถไปในตัวเมืองระยองถึงจะมีร้านอาหารจำนวนมาก

สำหรับด้านอาหารและเครื่องดื่มในสถานที่แหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และมีความสะอาด เนื่องจากผู้ประกอบการในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีการคาดการณ์ปริมาณนักท่องเที่ยวล่วงหน้า และมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวันจึงทำให้อาหารเพียงพอ แต่สำหรับร้านอาหารภายนอกแหล่งท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่อยู่ในตัวเมืองระยอง

4.2.3 เครื่องมืออุปกรณ์

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว 400 คนขึ้นไปจะมีเครื่องมืออุปกรณ์ในการบริการที่หลากหลายดังนี้

1. มีวอร์ เพื่อจัดคิวนักท่องเที่ยวไม่ให้แออัดเกินไป รวมถึงจัดคิวพนักงานให้สามารถเตรียมอาหารและผลไม้ให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวในแต่ละรอบ
2. รถนั่งชมสวน สำหรับ สวนลุงทองใบ สวนภัทราแลนด์จะมีรถให้นักท่องเที่ยวนั่งชมสวนก่อนที่จะไปทานผลไม้ ซึ่งส่วนใหญ่จะให้นักท่องเที่ยวนั่งบนรถไม่ให้ลงมาเก็บผลไม้ เนื่องจากควบคุมนักท่องเที่ยวจำนวนมากยากและอาจสร้างความเสียหายให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้
3. เครื่องกระจายเสียง ไมค์ ในการบรรยายเกี่ยวกับประวัติและชนิดผลไม้รวมถึงความเป็นมาของสวนผลไม้
4. เครื่องกวนทุเรียน เพื่อทำการแปรรูปทุเรียนที่สุกเกินไป และทำเป็นทุเรียนขายหน้าแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้
5. โต๊ะเก้าอี้ มีปริมาณไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว จึงทำให้ผู้ประกอบการแต่ละแห่งจะต้องมีการจัดคิวให้นักท่องเที่ยวเข้าเป็นรอบๆ ไม่สามารถเข้าพร้อมกันได้ทั้งหมด

สำหรับเครื่องมืออุปกรณ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรองรับนักท่องเที่ยว 400 คนขึ้นไป บางแหล่งมีวอร์ ในการประสานงาน แต่ไม่มีรถนำเที่ยวเพราะพื้นที่จำกัด รวมถึงสภาพสถานที่ไม่อำนวย อุปกรณ์ส่วนใหญ่ไม่อยู่ในสภาพใหม่ แต่พร้อมใช้งาน ยังมีบางอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวคือจำนวนโต๊ะที่นั่ง เป็นต้น

5.2.4 งานฝีมือท้องถิ่น และสินค้าแปรรูป

ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองมีการนำผลไม้มาแปรรูปเป็นของอาหาร ขนมต่างๆ เช่น ทุเรียนกวน สลลลอยแก้ว ทุเรียนทอด เงาะลอยแก้ว ไอศกรีมมังคุด ทุเรียน ข้าวเหนียว ทุเรียน เป็นต้น ซึ่ง การจัดการนำสินค้าแปรรูปมาขายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมี 3 รูปแบบคือ

- 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผลิตเอง ขายเอง และส่งขายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใกล้เคียง เช่น สวนมังคุดไทย (สวนคุณปัญญา) สวนสละคุณประสงค์ สวนคุณพัลลภ สวนคุณทวด เป็นต้น
- 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผลิตเอง ขายเอง และรับสินค้าแปรรูปจากชุมชนมาขาย เช่น สวนลุงทองใบ สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) สวนปาหนัน สวนแสงแดด สวนลุงประเสริฐ สวนผู้ใหญ่สมควร สวนผู้ใหญ่เสวต สวนคุณน้อย สวนคุณพิชัย สวนกำนันพงษ์ สวนคุณไพบุลย์ สวนชุมชนชาวมะกรูด เป็นต้น
- 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรับสินค้าแปรรูปจากชุมชนมาขาย โดยการเป็นสมาชิก ร่วมกับกลุ่มชุมชนการแปรรูป เช่น สวนประสมทรัพย์ สวนลำดวน เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่สำหรับงานฝีมือที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นในพื้นที่ยังมีน้อยเนื่องจากในพื้นที่เน้นด้านการแปรรูปผลไม้มากกว่าการทำงานฝีมือท้องถิ่น

5.2.5 ขยะ/รีไซเคิล

ขยะในพื้นที่มีถังรองรับในแต่ละจุด และผู้ประกอบการทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นผู้จัดการขยะ โดยจะมีรถของหน่วยงานเทศบาลเข้ามารับขยะ และบางครั้งก็นำของเสียจากเปลือกผลไม้กลับมาใช้ใหม่โดยการหมักทำปุ๋ย แต่ก็ไม่สามารถที่จะนำของเสียที่เกิดจากผลไม้กลับมาใช้ได้หมด สามารถใช้ได้เพียงร้อยละ 30 ของเปลือกผลไม้ทั้งหมดเท่านั้น

5.2.6 น้ำและไฟฟ้า

ในด้านน้ำ และพลังงานไฟฟ้ามีความพอเพียงต่อความต้องการ มีน้ำประปา และน้ำบาดาลจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ชุมชนชาวมะกูด มีน้ำบาดาลในพื้นที่ และสามารถสูบน้ำดังกล่าวไปขายให้กับเจ้าของเรือที่ต้องการน้ำใช้เมื่อเดินทางเรือซึ่งน้ำบาดาลจะราคาถูกกว่าน้ำประปา จึงมีคนนิยมใช้ สำหรับด้านไฟฟ้ามีสมำเสมอ ยังไม่พบปัญหาอื่นๆ

5.3 ผลจากปัจจัยกลางน้ำ

4.3.1 ที่พักอาศัย

ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง มีการทำโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) สวนชุมชนชาวมะกูด สวนประสมทรัพย์ เป็นต้น แต่ยังคงสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการ เช่น แอร์ เป็นต้น รวมถึงความสะดวกอยู่ในระดับพอใช้ แต่ในอนาคตสวนลุงทองใบ และสวนลำดวน มีแนวโน้มทำโฮมสเตย์เพิ่มขึ้น

4.3.2 การขนส่ง/การเดินทาง

การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง วิธีเดินทางที่สะดวกที่สุดคือการใช้รถส่วนตัว หรือรถตู้ และรถทัวร์ในกรณีมาเป็นคณะ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองไม่ได้อยู่ติดกับถนนหลักที่มีรถประจำทางเข้าถึง ซึ่งหากเดินทางด้วยรถประจำทางจะต้องเดินเข้าไปในระยะที่ไกลประมาณ 3-5 กิโลเมตร

4.3.3 สถานที่และกิจกรรม

ด้านสถานที่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนใหญ่แบ่งเป็นหลายพื้นที่ดังนี้

1) ที่ซื้อบัตร และสอบถามข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ที่นั่งรอคิวเพื่อเข้าชมสวน ในกรณีที่สวนมีรถพาชมสวน เช่น สวนลุมทองใบ สวนสุภัทราแลนด์ เป็นต้น รวมถึงกรณีต้องมีไกด์พาชม เช่น สวนผู้ใหญ่มศพร สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) เป็นต้น

3) สถานที่จัดทานผลไม้บุฟเฟ่ต์ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอาหารประเภทอื่นๆ บริการนักท่องเที่ยวร่วมด้วย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินไปรับอาหารจากเจ้าหน้าที่ได้

4) สถานที่ของฝาก ผลไม้ และสินค้าแปรรูปบริการขายให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อซื้อกลับบ้าน ซึ่งราคาไม่ถูกกว่าในตลาดทั่วไป แต่คุณภาพของผลไม้ที่ได้จะมีคุณภาพดีกว่าที่ส่งออกไปขายในตลาด

5) สถานที่จอดรถให้กับผู้นำรถยนต์ส่วนตัวมา รถตู้และรถทัวร์ แต่จะพบว่าในช่วงเทศกาลผลไม้ เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน โดยเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์ที่จอดรถในแต่ละแห่งท่องเที่ยวจะไม่เพียงพอ

ด้านกิจกรรม สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละแห่งในจังหวัดระยองจะมีกิจกรรมที่คล้ายกันคือ

1) กิจกรรมการเข้าเยี่ยมชมสวนผลไม้ ซึ่งมีรูปแบบการเข้าชมส่วนที่แตกต่างกันดังนี้
1.1) การเข้าชมสวนด้วยตัวเอง และปล่อยอิสระให้ผู้เข้าชมสวนสามารถเก็บผลไม้ในสวนทานเอง ยกเว้นทุเรียน เช่น สวนชุมชนชาวมะกรูด สวนลำดวน สวนแสงแดด สวนคุณทวด เป็นต้น

1.2) การเข้าชมสวนโดยมีไกด์พาชมสวนและให้ความรู้แนะนำระหว่างชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น สุภัทราแลนด์ สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) สวนลุมทองใบ เป็นต้น

2) กิจกรรมทานบุฟเฟ่ต์ ผลไม้ ในแต่ละแห่งจะมีรูปแบบการจัดบุฟเฟ่ต์ ผลไม้ที่แตกต่างกันดังนี้

2.1) การวางบุฟเฟ่ต์ ผลไม้และอาหารไว้เป็นจุดๆ ในสวนผลไม้ ซึ่งส่วนใหญ่จะให้นักท่องเที่ยวทานอาหาร ทานผลไม้ เช่น เงาะ มังคุด สละ ก่อนโดยจะตั้งไว้จุดๆ แรก ก่อนจะถึงจุดทานทุเรียน

2.2) การรวมแหล่งอาหารและบุฟเฟ่ต์ ผลไม้ไว้จุดเดียว หลังจากนักท่องเที่ยวชมสวนผลไม้ทั้งหมดแล้ว

4.3.4 ทัวร์

ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง ไม่มีการติดต่อรับนักท่องเที่ยวโดยตรงจากบริษัททัวร์ ซึ่งทัวร์ส่วนใหญ่จะเลือกไปยังสวนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก เช่น สวนสุภัทราแลนด์สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) สวนลุมทองใบ สวนละไม สวนประสมทรัพย์ สวนผู้ใหญ่มศพร สวนผู้ใหญ่มศพร เป็นต้น ซึ่งทัวร์จะต้องโทรมาแจ้งที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อนเพื่อบอก

จำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเตรียมทุเรียนและผลไม้อื่นๆ ให้เพียงพอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่มาจากทัวร์จะไปสวนสุภัทราแลนด์ เนื่องจากที่นี่มีไกด์สามารถพูดภาษาอังกฤษ และภาษาจีนรองรับนักท่องเที่ยว

โดยการจัดโปรแกรมทัวร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะจัดเป็นทัวร์บุฟเฟต์สวนผลไม้ จ.ระยอง และจันทบุรี มีแบบ 1 วัน ทัวร์ผลไม้ 2 วัน 1 คืน ทัวร์ผลไม้ 3 วัน 2 คืน นอกจากนี้ยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยังไม่เป็นมีชื่อเสียงมีกลยุทธ์การจัดอาหารและผลไม้ไว้ให้ทีมงานคนขับรถทัวร์ หรือ ไกด์ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นผลดีที่กลุ่มไกด์เหล่านี้จะแนะนำให้มีสถานที่ดังกล่าว

4.4 ผลจากปัจจัยปลายน้ำ

ในงานวิจัยนี้มีการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.ระยอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จ.ระยอง ดังนี้

4.4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

หัวข้อ	ค่าความถี่	ค่าร้อยละ
เพศ		
ชาย	109	33.0
หญิง	220	66.7
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	0.3
อายุ		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	11	3.3
21 - 30 ปี	92	27.9
31 - 40 ปี	140	42.4
41 - 50 ปี	45	13.6
51 - 60 ปี	20	6.1
มากกว่า 60 ปี	22	6.7
วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	3	0.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	23	7.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	34	10.3
ปวช.	14	4.2
ปวส.	23	7.0
ปริญญาตรี	183	55.5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

หัวข้อ	ค่าความถี่	ค่าร้อยละ
ปริญญาโท	50	15.2
ปริญญาเอก	-	-
อาชีพ		
รับราชการ	45	13.6
นักเรียน / นักศึกษา	36	10.9
เกษตรกร	1	0.3
รัฐวิสาหกิจ	26	7.9
พนักงานเอกชน	150	45.5
ธุรกิจส่วนตัว	35	10.6
รับจ้างทั่วไป	15	4.5
อื่น ๆ	22	6.7
สภาพสมรส		
โสด	190	57.6
สมรส	123	37.3
หย่าร้าง	4	1.2
หม้าย	13	3.9
สมาชิกในครอบครัว (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)		
1 คน	18	5.5
2 คน	39	11.8
3 คน	61	18.5
4 คน	123	37.3
มากกว่า 5 คน	89	27.0
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า / เท่ากับ 10,000 บาท	39	11.8
10,001 - 20,000 บาท	72	21.8
20,001 - 30,000 บาท	92	27.9
30,001 - 40,000 บาท	43	13.0
40,001 - 50,000 บาท	34	10.3
มากกว่า 50,001 บาทขึ้นไป	49	14.8
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	0.3
ภูมิภาคที่พักอาศัย		
ภาคกลาง	186	56.4
ภาคเหนือ	16	4.8
ภาคใต้	8	2.4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	40	12.1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

หัวข้อ	ค่าความถี่	ค่าร้อยละ
ภาคตะวันออก	67	20.3
ภาคตะวันตก	13	3.9

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชายร้อยละ 66.7 อยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี มากที่สุดร้อยละ 42.4 รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 21 - 30 ปี ร้อยละ 27.9 และช่วงอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี น้อยที่สุดร้อยละ 3.3 สำเร็จการศึกษา ที่ระดับปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 55.5 รองลงมาคือระดับปริญญาโทร้อยละ 15.2 และระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 0.9 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพพนักงานเอกชนมากที่สุดร้อยละ 45.5 รองลงมาคือนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 10.9 และอาชีพเกษตรกรน้อยที่สุดร้อยละ 0.3 ปัจจุบันอยู่ใน สถานะโสดมากที่สุด ร้อยละ 57.6 รองลงมาคือสมรสแล้วร้อยละ 37.3 และหย่าร้างน้อยที่สุดร้อยละ 1.2 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีสมาชิกในครอบครัว (รวมผู้ตอบ) 4 คนมากที่สุดร้อยละ 37.3 รองลงมา มีมากกว่า 5 คนร้อยละ 27.0 และอยู่คนเดียวน้อยที่สุดร้อยละ 5.5 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 20,001 - 30,000 บาท มากที่สุดร้อยละ 27.9 รองลงมาคือ 10,001 - 20,000 บาทร้อยละ 21.8 และมีรายได้ต่อ เดือน 40,001 - 50,000 บาทน้อยที่สุดร้อยละ 10.3 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามจะอาศัยอยู่ในภาคกลาง มากที่สุดร้อยละ 56.4 รองลงมาคือภาคตะวันออกร้อยละ 20.3 และอาศัยอยู่ในภาคใต้น้อยที่สุดร้อยละ 2.4 และจากการวิเคราะห์ความพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวต่อห่วงโซ่อุปทาน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.ระยองได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

4.4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตารางที่ 4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หัวข้อ	ค่าความถี่	ค่าร้อยละ
ท่านเคยมาท่องเที่ยว ณ สถานที่แห่งนี้มาก่อนหรือไม่ (ไม่รวมครั้งนี้)		
เคย	241	73.0
ไม่เคย	89	27.0
จำนวนครั้งที่ท่านเคยมาเที่ยว ณ สถานที่แห่งนี้ (ไม่รวมครั้งนี้)		
ไม่เคยมา	222	67.3
1 ครั้ง	42	12.7
2 ครั้ง	27	8.2
3 ครั้ง	18	5.5
4 ครั้ง	9	2.7
มากกว่า 5 ครั้ง	12	3.6

ท่านมักจะเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วงเวลาใด (ตัวเลือก 1)

มกราคม - กุมภาพันธ์

19

5.8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หัวข้อ	ค่าความถี่	ค่าร้อยละ
มีนาคม - เมษายน	24	7.3
พฤษภาคม - มิถุนายน	257	77.9
กรกฎาคม - สิงหาคม	2	0.6
กันยายน - ตุลาคม	3	0.9
พฤศจิกายน - ธันวาคม	6	1.8
ไม่แสดงความคิดเห็น	19	5.8
ท่านใช้พาหนะประเภทใดในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร		
เกษตร		
รถยนต์ส่วนตัว	229	69.4
รถจักรยานยนต์	4	1.2
รถประจำทาง	3	0.9
รถตู้ / รถของหน่วยงานของท่าน	61	18.5
รถท้องถิ่น	-	-
รถทัวร์	29	8.8
อื่น ๆ	4	1.2
วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัด		
ระยอง		
พักผ่อน / ท่องเที่ยว	318	96.4
เยี่ยมญาติ / พี่น้อง	1	0.3
ฝึกงาน / การศึกษา	-	-
ปฏิบัติงาน / ราชการ	3	0.9
ประชุม / สัมมนา	2	0.6
ทัศนศึกษา	4	1.2
อื่น ๆ	2	0.6
เหตุผลในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ สถานที่แห่งนี้		
	(ตอบ)	(ไม่ตอบ)
สถานที่ที่มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์น่าสนใจ	112 (33.9%)	218 (66.1%)
ชื่อเสียงของสถานที่	105 (31.8%)	225 (68.2%)
ความสะดวกและรวดเร็วในการเดินทาง	109 (33.0%)	221 (67.0%)
สถานที่ท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ	103 (31.2%)	227 (68.8%)
มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย	66 (20.0%)	264 (80.0%)
อื่น ๆ	29 (8.8%)	301 (91.2%)
ช่องทางใดที่ท่านทราบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร		
เว็บไซต์	100	30.3
Facebook	142	43.0
หนังสือพิมพ์	3	0.9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หัวข้อ	ค่าความถี่	ค่าร้อยละ
ทีวี	5	1.5
วิทยุ	-	-
ปากต่อปาก	67	20.3
แนะนำการท่องเที่ยววิดีโอ	-	-
อื่น ๆ	12	3.6
ไม่แสดงความเห็น	1	0.3
ช่องทางใดที่ท่านทราบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร		
เว็บไซต์	28	8.5
Facebook	50	15.2
หนังสือพิมพ์	2	0.6
ทีวี	15	4.5
วิทยุ	1	0.3
ปากต่อปาก	33	10.0
แนะนำการท่องเที่ยววิดีโอ	9	2.7
อื่น ๆ	4	1.2
ไม่แสดงความเห็น	188	57.0
16. ช่องทางใดที่ท่านทราบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร		
เว็บไซต์	12	3.6
Facebook	13	3.9
หนังสือพิมพ์	7	2.1
ทีวี	14	4.2
วิทยุ	1	0.3
ปากต่อปาก	32	9.7
แนะนำการท่องเที่ยววิดีโอ	9	2.7
อื่น ๆ	2	0.6
ไม่แสดงความเห็น	240	72.7
ท่านมีการวางแผนการท่องเที่ยวหรือไม่		
มี	245	74.2
ไม่มี	85	25.8
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละครั้ง		
500 ต่ำกว่า	24	7.3
501 - 1,000	101	30.6
1,001 - 2,000	97	29.4
2,001 - 4,000	73	22.1
4,001 - 6,000	10	3.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หัวข้อ	ค่าความถี่	ค่าร้อยละ
6,001 - 8,000	9	2.7
8,001 - 10,000	5	1.5
มากกว่า 10,001 บาท	11	3.3
ระยะเวลาในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองแต่ละครั้งของท่าน		
1 ชั่วโมง	9	2.7
2 ชั่วโมง	53	16.1
3 ชั่วโมง	111	33.6
มากกว่า 4 ชั่วโมง	156	47.3
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	0.3
ใครคือผู้ตัดสินใจการท่องเที่ยว		
ตัวเอง	211	63.9
พ่อ	12	3.6
แม่	9	2.7
เพื่อน	72	21.8
ลูก	3	0.9
อื่น ๆ	23	7.0
ในอนาคตท่านคิดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองอีกหรือไม่		
มาแน่นอน	225	68.2
ไม่มาแน่นอน	8	2.4
ยังไม่ทราบแน่ใจ	97	29.4
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองจัดอยู่ในอันดับใดในใจท่านเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ		
อันดับต้น	151	45.8
อันดับกลาง	173	52.4
อันดับท้าย	5	1.5
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	0.3

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยมาเที่ยว ณ สถานที่นั้นมาก่อนแล้ว แต่เมื่อคิดถึงจำนวนครั้งที่ไม่รวมครั้งนี้ นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยมาเที่ยว ณ สถานที่นั้นมาก่อน โดยส่วนใหญ่จะมาในช่วงเดือน พฤษภาคม - มิถุนายน และจะใช้เวลาท่องเที่ยวแต่ละครั้งเป็นเวลา 1 วัน ซึ่งเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว วัตถุประสงค์ที่ไปท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองคือพักผ่อน / ท่องเที่ยววันหยุด จำแนกเหตุผลในการตัดสินใจมาเที่ยวได้ดังนี้ คือ สถานที่มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น่าสนใจ มากที่สุดร้อยละ 33.9 รองลงมาความสะดวกและรวดเร็วในการเดินทางร้อยละ 33.0 และอื่น ๆ น้อยที่สุดร้อยละ 8.8 ใช้ Facebook เป็นช่องทางในการติดตามกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการวางแผนการท่องเที่ยวไว้ มีค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งอยู่ในช่วง 501 - 1,000 บาทมากที่สุดร้อยละ 30.6 รองลงมาอยู่ในช่วง 1,001 - 2,000 บาทร้อยละ 29.4 และช่วง 8,001 - 10,000 บาทน้อยที่สุดร้อยละ 1.5 ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวต่อ 1 ครั้งมากกว่า 4 ชั่วโมงมากที่สุดร้อยละ 47.3 รองลงมาคือ 3 ชั่วโมงร้อยละ 33.6 และน้อยที่สุดคือ 1 ชั่วโมงคิดเป็นร้อยละ 2.7 ส่วนใหญ่ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่จะกลับมาท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกแน่นอน เมื่อจัดอันดับแหล่งท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดระยองอยู่ในอันดับกลางมากที่สุดร้อยละ 52.4 รองลงมาคืออันดับต้นร้อยละ 45.8 และอันดับท้ายน้อยที่สุดร้อยละ 1.5

4.4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จ.ระยอง

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยต้นน้ำ

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย
1. ทรัพยากร	
1.1 ทรัพยากรในจังหวัดระยองมีเหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.76
1.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองมีความหลากหลายให้เลือกท่องเที่ยว	3.76
1.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว	3.74
1.4 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	3.76
1.5 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น	3.81
เฉลี่ยรวม	3.76
2. อาหารและเครื่องดื่ม	
2.1 อาหารเครื่องดื่มในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว	3.58
2.2 อาหารเครื่องดื่มในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสะอาด ปลอดภัย	3.62
2.3 อาหารเครื่องดื่มในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหลากหลายให้ท่านได้เลือกทาน	3.43
2.4 รสชาติอาหารและเครื่องดื่มในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับดี	3.60
2.5 อาหารและเครื่องดื่มที่ท่านต้องการหาซื้อง่ายในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.49
เฉลี่ยรวม	3.54
3. เครื่องมือและอุปกรณ์	
3.1 เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในสภาพใหม่	3.29
3.2 เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน	3.47
3.3 เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถอำนวยความสะดวกได้	3.39
ครบถ้วน	
3.4 เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความทันสมัย	3.32

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยต้นน้ำ

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย
3.5 เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	3.38
เฉลี่ยรวม	3.37
4. งานฝีมือท้องถิ่น/สินค้าท้องถิ่นแปรรูป	
4.1 สถานที่ที่มีการขายงานฝีมือคนในพื้นที่	3.14
4.2 สถานที่มีงานฝีมือจากคนในพื้นที่มีให้เลือกซื้อหลากหลาย	3.11
4.3 สถานที่มีงานฝีมือจากคนในพื้นที่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	3.14
4.4 สถานที่มีงานฝีมือจากคนในพื้นที่มีรูปลักษณะสวยงาม	3.09
4.5 สถานที่มีงานฝีมือจากคนในพื้นที่มีการประชาสัมพันธ์ให้รู้จักอย่างทั่วถึง	3.02
4.6 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่	3.02
4.7 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่มีให้เลือกซื้อหลากหลาย	3.28
4.8 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	3.33
4.9 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่มีรูปลักษณะสวยงาม	3.22
4.10 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่มีการประชาสัมพันธ์ให้รู้จักอย่างทั่วถึง	3.43
4.11 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่มีชื่อเสียงเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น	3.22
เฉลี่ยรวม	3.35
4.7 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่มีให้เลือกซื้อหลากหลาย	3.22
4.8 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	3.29
4.9 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่มีรูปลักษณะสวยงาม	3.22
4.10 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่มีการประชาสัมพันธ์ให้รู้จักอย่างทั่วถึง	3.38
4.11 สถานที่มีสินค้าท้องถิ่นแปรรูปจากคนในพื้นที่มีชื่อเสียงเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น	3.38
เฉลี่ยรวม	3.23
5. ชยะ/การนำกลับมาใช้ใหม่	
5.1 ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีพื้นที่ทิ้งขยะให้บริการ	3.52
5.2 ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการแยกขยะก่อนทิ้ง	3.12
5.3 ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีถังขยะเพียงพอ	3.44
5.4 ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการ recycle ขยะ	3.11
5.5 ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีแปรรูปของเหลือใช้เป็นสินค้า	3.11
5.6 ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการจัดเก็บขยะได้ดีไม่ส่งกลิ่นเหม็น	3.40
เฉลี่ยรวม	3.28
6. น้ำและไฟฟ้า	
6.1 สถานที่ท่องเที่ยวมีน้ำใช้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	3.54
6.2 สถานที่ท่องเที่ยวมีไฟฟ้าเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	3.57
6.3 สถานที่ท่องเที่ยวมีน้ำใช้สม่ำเสมอ	3.63
6.4 สถานที่ท่องเที่ยวมีไฟฟ้าใช้สม่ำเสมอ	3.68
เฉลี่ยรวม	3.61

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.3 ได้ทำการวิเคราะห์ผลค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยต้นน้ำพบว่า นักท่องเที่ยวได้ให้ระดับความพึงพอใจเรื่องทรัพยากรมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.76 รองลงมาคือเรื่องน้ำ และไฟฟ้า มีค่าเฉลี่ย 3.61, เรื่องอาหารและเครื่องดื่ม มีค่าเฉลี่ย 3.54, เรื่องเครื่องมือและอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 3.37, เรื่องขยะ/การนำกลับมาใช้ใหม่ มีค่าเฉลี่ย 3.23 และเรื่องงานฝีมือท้องถิ่น/สินค้าท้องถิ่นแปรรูปน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.23

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยกลางน้ำ

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย
1. ที่พักอาศัย	
1.1 ที่พัก/โรงแรมอยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเดินทางมาได้สะดวก	3.40
1.2 จำนวนที่พักในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	3.41
1.3 จำนวนที่พักใกล้เคียงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	3.45
1.4 สามารถค้นหาที่พักใกล้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ง่าย	3.50
1.5 ที่พักในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการรักษาความสะอาดอยู่เสมอ	3.51
1.6 ที่พักในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีราคาที่เหมาะสม	3.42
1.7 ที่พักในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความหลากหลายให้เลือกพัก	3.46
เฉลี่ยรวม	3.45
2. การขนส่งการเดินทาง	
2.1 สามารถเดินทางด้วยพาหนะส่วนตัวไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก	3.70
2.2 มีความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยบริการขนส่งสาธารณะ	3.40
2.3 มีการทำป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	3.46
2.4 การเดินทางในเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง	3.59
2.5 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางคุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว	3.66
เฉลี่ยรวม	3.56
3. สถานที่และกิจกรรม	
3.1 มีกิจกรรมเป็นจุดเด่นและเอกลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยว	3.62
3.2 มีกิจกรรมอื่น ๆ น่าสนใจ เช่น ปั่นจักรยาน เล่นเกมส์ หรืออบรม เป็นต้น	3.08
3.3 มีพื้นที่เพียงพอในการจอดรถของนักท่องเที่ยว	
3.4 มีพนักงานบริการเพียงพอในทุกกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.32
3.5 มีการบริการที่ดีสำหรับนักท่องเที่ยว	3.46
เฉลี่ยรวม	3.59
4. บริการท่องเที่ยว	
4.1 นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ง่าย	3.60
4.2 บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหลากหลาย	3.54

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยกลางน้ำ

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย
4.3 บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	3.56
4.4 การบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับดี	3.58
4.5 การบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความทันสมัย ติดต่อผ่านระบบออนไลน์ได้	3.53
4.6 พนักงานบริการการท่องเที่ยวสุภาพ	3.71
เฉลี่ยรวม	3.59

จากตารางที่ 4.4 ได้ทำการวิเคราะห์ผลค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยกลางน้ำพบว่า นักท่องเที่ยวได้ให้ระดับความพึงพอใจเรื่องบริการท่องเที่ยวมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.59 รองลงมาคือ เรื่องการขนส่งเดินทาง มีค่าเฉลี่ย 3.56 ลำดับถัดมาคือเรื่องที่พักอาศัย มีค่าเฉลี่ย 3.45 และน้อยที่สุดคือเรื่องสถานที่และกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.41

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยปลายน้ำ

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย
ความพึงพอใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง	3.78

จากตารางที่ 4.5 ได้ทำการวิเคราะห์ผลค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในหมวดปัจจัยปลายน้ำพบว่า นักท่องเที่ยวได้ให้ระดับความพึงพอใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.78

บทที่ 5

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการระบบโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเพื่อศึกษาพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง โดยข้อค้นพบการจัดการโซ่อุปทาน ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองสรุปได้ดังนี้

ด้านต้นน้ำ จังหวัดระยองมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดน่าสนใจ แต่ขาดศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในช่วง High season เนื่องจากสถานที่แต่ละแห่งต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามปริมาณทุเรียนที่มีในแต่ละวัน อาหารและเครื่องดื่มในสถานที่แหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น มีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และมีความสะอาด เนื่องจากผู้ประกอบการในแต่ละแห่งท่องเที่ยวจะมีการคาดการณ์ปริมาณนักท่องเที่ยวล่วงหน้า และมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวันจึงทำให้มีอาหารเพียงพอ แต่สำหรับร้านอาหารภายนอกแหล่งท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่อยู่ในตัวเมืองระยอง ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ยังขาดเทคโนโลยีในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการข้อมูล การจัดคิว และการเตรียมทรัพยากรที่มีอยู่ให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการประสานงาน

ด้านกลางน้ำ ด้านที่พักอาศัยมีการจัดทำโฮมสเตย์ เพียงบางแห่งเท่านั้น แต่ในพื้นที่สวนผลไม้ยังไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวมาพักได้เต็มประสิทธิภาพนอกจากนี้ด้านการเดินทางส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว สามารถเดินทางเข้าพักในที่พักรถในเมืองระยอง และพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ ที่สะดวกมากกว่า การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง วิธีเดินทางที่สะดวกที่สุดคือการใช้รถส่วนตัว หรือรถตู้ และรถทัวร์ในกรณีมาเป็นคณะ การเดินทาง ด้วยรถประจำทางยังไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้โดยตรง ในด้านสถานที่มีการแบ่งสัดส่วนได้ดี แต่ยังมีปัญหาเรื่องสถานที่จอดรถยังไม่เพียงพอ สำหรับกิจกรรมสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งมีความเหมือนเรื่องการจัดบุฟเฟต์ไม้และแตกต่างกันในการบริหารจัดการ ในด้านทัวร์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง ไม่มีการติดต่อรับนักท่องเที่ยวโดยตรงจากบริษัททัวร์ ซึ่งทัวร์ส่วนใหญ่จะเลือกไปยังสวนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก เช่น สวนสุภัทราแลนด์ สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) สวนลุงทองใบ สวนละไม สวนประสมทรัพย์ สวนผู้ใหญ่เสวด สวนผู้ใหญ่สมควร เป็นต้น

ด้านปลายน้ำ โดยงานวิจัยนี้ที่นักวิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดระยอง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี สำเร็จการศึกษา ที่ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน ปัจจุบันอยู่ในสถานะโสด มีสมาชิกในครอบครัว (รวมผู้ตอบ) 4 คน มีรายได้ต่อเดือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยู่ที่ 20,001 - 30,000 บาท และอาศัยอยู่ในภาคกลาง เรื่องของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในหมวดของปัจจัยต้นน้ำ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความสำคัญเรื่องทรัพยากรมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องน้ำและไฟฟ้า และเรื่องงานฝีมือท้องถิ่น/สินค้า ท้องถิ่นแปรรูปน้อยที่สุด ลำดับถัดมาคือปัจจัยกลางน้ำ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความสำคัญเรื่องบริการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องการขนส่งเดินทาง และน้อยที่สุดคือเรื่องสถานที่และกิจกรรม และปัจจัยสุดท้ายคือ ปัจจัยปลายน้ำ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยทั้ง 3 ด้านแล้วพบว่าด้านทรัพยากร (ปัจจัยต้นน้ำ) ทางนักท่องเที่ยวได้ให้ระดับความสำคัญไว้มากที่สุด หมายความว่าเกษตรกรหรือทางสวนผลไม้ต้องหาจุดเด่นด้านทรัพยากรให้ได้ก่อนว่า ทางเกษตรกรหรือทางสวนมีอะไรอยู่ที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แล้วจะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างไร และต้องเตรียมทรัพยากรให้พร้อมอยู่เสมอ รองลงมาคือด้านน้ำและไฟฟ้า (ปัจจัยต้นน้ำ) ดังนั้นจากทั้งสองด้านที่ส่งผลมากที่สุด ดังนั้นการเตรียมทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวให้พร้อมจะมีผลอย่างมากในการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้สูง และน้อยที่สุดที่นักท่องเที่ยวได้ให้ระดับความสำคัญ คือด้านงานฝีมือท้องถิ่นและสินค้าท้องถิ่นแปรรูป จากการได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลทางผู้วิจัยพบว่าเรื่องสินค้าแปรรูปดึงดูดนักท่องเที่ยวได้น้อยจริง เนื่องจากนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมแล้วก็กลับ น้อยรายที่จะแวะซื้อของฝากแต่ถ้าทางแหล่งท่องเที่ยวสามารถพัฒนาและต่อยอดสินค้าและแปรรูปออกมาได้น่าสนใจก็สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

เมื่อพิจารณาการจัดการแต่ละห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วพบว่าแต่ละส่วนของห่วงโซ่อุปทานมีจุดเด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกันดังนี้

ด้านต้นน้ำ จังหวัดระยองมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดน่าสนใจ แต่ขาดศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในช่วง High Season เนื่องจากสถานที่แต่ละแหล่งต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามปริมาณทุเรียนที่มีในแต่ละวัน อาหารและเครื่องดื่มในสถานที่แหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และมีความสะอาด เนื่องจากผู้ประกอบการในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีการคาดการณ์ปริมาณนักท่องเที่ยวล่วงหน้า และมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวันจึงทำให้มีอาหารเพียงพอ แต่สำหรับร้านอาหารภายนอกแหล่งท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่อยู่ในตัวเมืองระยอง ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ยังขาดเทคโนโลยีในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการข้อมูล การจัดคิว และการเตรียมทรัพยากรที่มีอยู่ให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการประสานงาน เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ พัชร์ยมล สีสวัสดิ์วิญญ์ (2558) ที่กล่าวว่า แต่ละหน่วยในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ขาดการเชื่อมโยงข้อมูล เป็นต้น ด้านงานฝีมือที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นในพื้นที่ยังมีน้อย เนื่องจากในพื้นที่เน้นด้านการแปรรูปผลไม้มากกว่าการทำงานฝีมือท้องถิ่น ด้านขยะมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามารับขยะ แต่สถานที่ท่องเที่ยวยังไม่สามารถจัดการขยะและรีไซเคิลของขยะจากผลไม้ได้มีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวนไวสำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประสิทธิภาพ ด้านน้ำ และพลังงานไฟฟ้ามีความเพียงพอต่อความต้องการ สอดคล้องกับงาน Tapper & Font (2004) พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ดีต้องมีความพร้อมด้านปัจจัยพื้นฐาน น้ำ และไฟฟ้า

ด้านกลางน้ำ ด้านที่พักอาศัยมีการจัดทำโฮมสเตย์ เพียงบางแหล่งเท่านั้น แต่ในพื้นที่สวนผลไม้ยังไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวมาพักได้เต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุขุมภรณ์ ชันศรี และคณะ (2548) ที่กล่าวว่า การเชื่อมโยงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ส่งผลในหลายๆ ส่วน เช่นการทำโฮมสเตย์ไม่ประสบความสำเร็จ การใช้ประโยชน์ศูนย์การท่องเที่ยวไม่เต็มที่ นอกจากนี้ด้านการเดินทางส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว สามารถเดินทางเข้าพักในที่พักตัวเมืองระยอง และพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ ที่สะดวกมากกว่า การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง วิธีเดินทางที่สะดวกที่สุดคือการใช้รถส่วนตัว หรือรถตู้ และรถทัวร์ในกรณีมาเป็นคณะ การเดินทาง ด้วยรถประจำทางยังไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้โดยตรง ในด้านสถานที่ที่มีการแบ่งสัดส่วนได้ดี แต่ยังมีปัญหาเรื่องสถานที่จอดรถยังไม่เพียงพอ สำหรับกิจกรรมสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งมีความเหมือนเรื่องการจัดบุฟเฟต์ผลไม้และแตกต่างกันในการบริหารจัดการ ในด้านทัวร์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง ไม่มีการติดต่อรับนักท่องเที่ยวโดยตรงจากบริษัททัวร์ ซึ่งทัวร์ส่วนใหญ่จะเลือกไปยังสวนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก เช่น สวนสุภัทราแลนด์ สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) สวนลุงทองใบ สวนประสมทรัพย์ สวนผู้ใหญ่เสวต สวนผู้ใหญ่สมควร เป็นต้น

ด้านปลายน้ำ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจภาพรวมของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กาญจนกา แก้ว (2558) พิมพา หิรัญกิตติ (2556) ชวัญกมล ดอนขวา และจิตตานันท์ ดิกุล (2557) พบว่านักท่องเที่ยวโดยรวมมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับมาก นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบางรายยังไม่พึงพอใจต่อการบริการหรือคุณภาพผลไม้ โดยเฉพาะทุเรียนเรื่องความสุกพอเหมาะ เพราะนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมผลไม้มีความคาดหวังกับการจะได้ทานทุเรียนสดสุกที่อร่อยมากกว่าการซื้อที่ตลาด รวมถึงบริการของพนักงานที่ไม่สุภาพ

หากพิจารณาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่า จากงานวิจัยข้างต้นนั้นได้ทำการแบ่งหัวข้อในการศึกษาปัจจัยต้นน้ำ ปัจจัยกลางน้ำ และปัจจัยปลายน้ำไว้คือ 1.ทรัพยากร 2.ที่พักอาศัย 3.อาหาร 4.งานฝีมือท้องถิ่น และ 5.ความพึงพอใจในภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณเถลิงศักดิ์ ชัยชาญ (2556) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แบ่งหัวข้อการศึกษาปัจจัยต้นน้ำ ปัจจัยกลางน้ำ และปัจจัยปลายน้ำคือ 1.ทรัพยากรและศักยภาพ 2.ที่พักอาศัย 3.อาหารและงานฝีมือท้องถิ่น และ 4.ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เมื่อได้ทำการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ แล้วแสดงให้เห็นว่าการทราบถึงปัญหาและระบบห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นจะทำให้สามารถจัดการได้ง่ายและเข้าถึงปัญหาได้ตรงจุด ทำให้เกิดการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณพัทธยัมล สือสวัสดิ์วิชัย (2558) เรื่องต้นแบบการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างมีประสิทธิภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่แสดงให้เห็นว่าการทราบข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปทานการท่องเที่ยวเกษตร ทำให้สามารถทราบระบบ และปัญหาในต้นน้ำกลางน้ำ นำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดนโยบายที่ชัดเจนกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น โดยเรื่องบริการการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงได้สะดวก สามารถติดต่อได้ง่าย ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความสำคัญไว้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานของคุณสุขุมภรณ์ ชันธุ์ศรี และคณะ (2549) เรื่องรายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่าข้อปรับปรุงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นคือเรื่องของสภาพแวดล้อมที่ให้บริการ เช่น ที่จอดรถและห้องน้ำที่ยังเป็นปัญหาอยู่ อย่างไรก็ตามเรื่องสถานที่และกิจกรรมสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชม มีกิจกรรมให้พักผ่อนในสุดสัปดาห์ทางผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความสำคัญไว้น้อยที่สุดซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของคุณปองผล ปองผล ธวัชทัษกุล และคณะ (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้พบว่ากิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดคือกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามจะมองเรื่องความสะดวกของสถานที่เป็นอันดับแรกในการเข้ามาท่องเที่ยว เรื่องของกิจกรรมจึงเป็นความสำคัญระดับรองลงมา เรื่องการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความทันสมัย ติดต่อบนระบบออนไลน์ได้ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความสำคัญไว้มากที่สุด เนื่องจากปัจจุบันยังมีช่องทางการติดต่อที่น้อย เช่น โทรศัพท์ หรือ Facebook ทำให้ไม่สะดวกในการติดต่อประสานงานกับทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของคุณทัศนัยวรรณ ดวงมาลา (2550) ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของ แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้พบว่าสถานการณ์ปัจจุบันนั้นโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการโฆษณา เช่น แผ่นพับ โบรชัวร์ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวยังได้รับข้อมูลไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการควรสร้างเครือข่ายร่วมกับสวนผลไม้หลายๆแหล่ง เพื่อให้สามารถจัดหาผลไม้ โดยเฉพาะทุเรียนให้พอเหมาะกับจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนเพิ่มขึ้น
2. สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการจัดคิว หรือประสานงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่แต่ละส่วนเพื่อให้ทำงานได้มีประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น
3. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการรีไซเคิลของเสียหรือขยะจากผลไม้ เพื่อลดขยะและเพื่อสร้างรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับของเสียจากผลไม้
4. หน่วยงานด้านการขนส่งในจังหวัดระยองควรมีรถประจำทางหรือรถบริหารเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อลดปัญหาสถานที่จอดรถ รวมถึงเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถยนต์ส่วนตัวเดินทางได้สะดวกสบายยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรปรับปรุงแหล่งที่พักโฮมสเตย์ ให้สะอาด และมีอุปกรณ์ครบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งเพิ่มปริมาณที่พักให้เพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว

6. จากงานวิจัยผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความสำคัญในเรื่องการบริการท่องเที่ยวมากที่สุด ดังนั้นควรมีการจัดการในส่วนนี้ให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการมาใช้บริการซ้ำ

7. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรหากิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมมากกว่านี้ จากการศึกษาที่ลงพื้นที่พบว่า กิจกรรมของทางสวนบางแห่งมีเพียงการให้ชิมผลไม้และซื้อของแปรรูปกลับไปเท่านั้น ข้อเสนอแนะในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวด้วย

8. ควรมีเครื่องมือในการตรวจวัดระดับความสุข ของทุเรียนที่แม่นยำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทุเรียนในระดับความสุขที่ตนเองชอบก่อนเขาชมสวน หรือมีระบบการจองทุเรียนล่วงหน้าเพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวจะได้เตรียมทุเรียนไว้สำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2558. สถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://thai.tourismthailand.org/home>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2543. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว. ค้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2560 จาก <http://sittisak.reru.ac.th/wp-content/uploads/2011/10/บทที่-21.doc>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2558. รายชื่อสวนผลไม้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.traveleastThailand.org/activity-detail.php?id=119>
- กาญจนา กาแก้ว. 2558. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่สวนเกษตรจังหวัดระยอง. สารนิพนธ์, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว, คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2542. การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- ขวัญกมล ดอนขวา และจิตตานันท์ ตีกุล. 2557. การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 8(1), 55-71.
- จุฑามาศ มีชัย. 2557. การพัฒนาพื้นที่เกษตรไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศึกษากรณี: พื้นที่เกษตร ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย, 6(3), 427-440
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. 2542. การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทัศนัยวรรณ ดวงมาลา. 2550. กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวของ แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
- นุชนารถ ไชยโรจน์. 2541. การจัดการท่องเที่ยวแนวใหม่. จุลสารการท่องเที่ยว, 17(2), 12-18.
- ปองพล ธวัลหทัยกุล ชัชฎารัตน์ มุกดา และวศรินทร์ วารีเศวตสุวรรณ. 2550. แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มอีสานใต้. รายงานฉบับสมบูรณ์, วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา.
- พัทธ์ยมล สือสวัสดิ์วิชย์. 2558. ต้นแบบการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างมีประสิทธิภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย, วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 35(1), 103-124
- พิมพ์ หิรัญกิตติ. 2556. กลยุทธ์การตลาดและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนผลไม้, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เถลิงศักดิ์ ชัยชาญ. 2556. การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ศิริชัย กาญจนวาสี, ดิเรก ศรีสุโข และทวีวัฒน์ ปิตยานนท์. 2535. การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสม สำหรับ การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระพีพรรณ ทองหล่อ, นภัสวรรณ เพชรดอน, นวลละออ แสงสุข, รลิกา อังกูร และ อินทรา นาคินทร์. 2549. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่ม จังหวัดภาคกลางตอนบน. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 9(2), 168-194.

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร. 2558. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางดะ. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 9(1), 19-35.

สุขุมารณ์ ชันด์ศรี พีรชัย กุลชัย, สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช, ปัญญา หมั่นเก็บ. 2548. รายงานการ วิจัยเรื่องการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง (ปีที่ 1), คณะ เทคโนโลยีการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สุขุมารณ์ ชันด์ศรี พีรชัย กุลชัย, สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช, ปัญญา หมั่นเก็บ. 2549. รายงานการ วิจัยเรื่องการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง (ปีที่ 2) คณะ เทคโนโลยีการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สำนักงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกีฬาจังหวัดระยอง. 2556. สวนผลไม้/เกษตร. สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 มีนาคม 2560 จาก <http://rayong.mots.go.th/index.php?lay=show&ac=article&id=538747615&Ntype=6>

วารุณี มิลินทปัญญา. 2553. แนวคิดการวัดสมรรถนะโซ่อุปทานโดยตัวแบบ SCOR, สาขาวิชา การจัดการโลจิสติกส์คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธนบุรี.

วาริชต์ มัชยมบุรุษ. 2553. แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง. สืบค้นวันที่ 22 มีนาคม 2560 จาก <http://www.Goto know.org/blogs/posts/434829?locale=en>

วรรณา วงษ์วานิช. 2546. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ซีเอ็ด

วิภาวรรณ พัฒนพงษ์. 2547. การรับรู้ข่าวสารปัจจัยจูงใจ ความพึงพอใจ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรสงคราม. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Chen, I.J. and Paulraj, A., 2004. Towards a theory of supply chain management: the constructs and measurements. *Journal of operations management*, 22(2), 119–150.

Cochran, W.G. 1977. *Sampling techniques*. (3rd ed). New York: John Wiley & Sons.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- Collier and Harraway. 1997. Tourism industry. principler of tourism. Auckland: Longman Paul Ltd.
- Demaio, A., 2002. Understanding data quality issues: finding data inaccuracies [Online], [Retrieved January 4th 2010]. Available: [www.dama-ncr.org/Library/200211-12DeMaio-DataQuality Issues. ppt](http://www.dama-ncr.org/Library/200211-12DeMaio-DataQuality%20Issues.ppt)
- Eusebio, C., and Vieira, A. L., 2013. Destination attributes evaluation, satisfaction and behavioral intentions: a structural modeling approach. *International Journal of Tourism Research*. 15(1), 66–80.
- Handfield, R. B., Krause, D. R., Scannell, T. V., & Monczka, R. M. 2000. Avoid the Pitfalls in Supplier Development. *Sloan Management Review*, 41, 37-49.
- Hartmut, S., Christoph, K. and Herbert M., 2014. Supply chain management and advanced planning, Springer Berlin Heidelberg Hamburg, Germany.
- Hron, J. and Srnec, K., 2004. Agrotourim in the context with the rural development. Czech University of lift Sciences Prague” from www.czu.cz.
- Juran, J.M., 1964. Managerial Breakthrough In: Chapman, A.D. (2005). Principles of Data Quality, version 1. 0. , GlobalBiodiversity Information Facility, Copenhagen.
- Lambe, B. and Collins, C., 2010. A qualitative study of lifestyle counselling in general practice in Ireland, *Family practice*, 27 (2), 219-223.
- Marianna, S., 2008. A supply chain management approach for investigating the role of tour operators on sustainable tourism: the case of TUI. *Journal of Cleaner Production*, 16(15), 1589-1599.
- Mentzer, J.T, William, D., James, S. K., Soonhong, M., Nancy, W. N., Carlo, D. S. and Zach G. Z., 2001. Defining supply chain management. *Journal of Business Logistics*. 22(2), 125-135.
- Muhcina, S., Popovici, V., 2008. Logistics and supply chain management in tourism. *The Amfiteatru Economic Journal*, 1(2), 122-132.
- Parasuraman, A. Z., Valarie, A.B. and Leonard, L., 1988. Servqual: A multiple-item scale for measuring consumer perc, *Journal of Retailing; Greenwich*, 64(1), 12.-20.

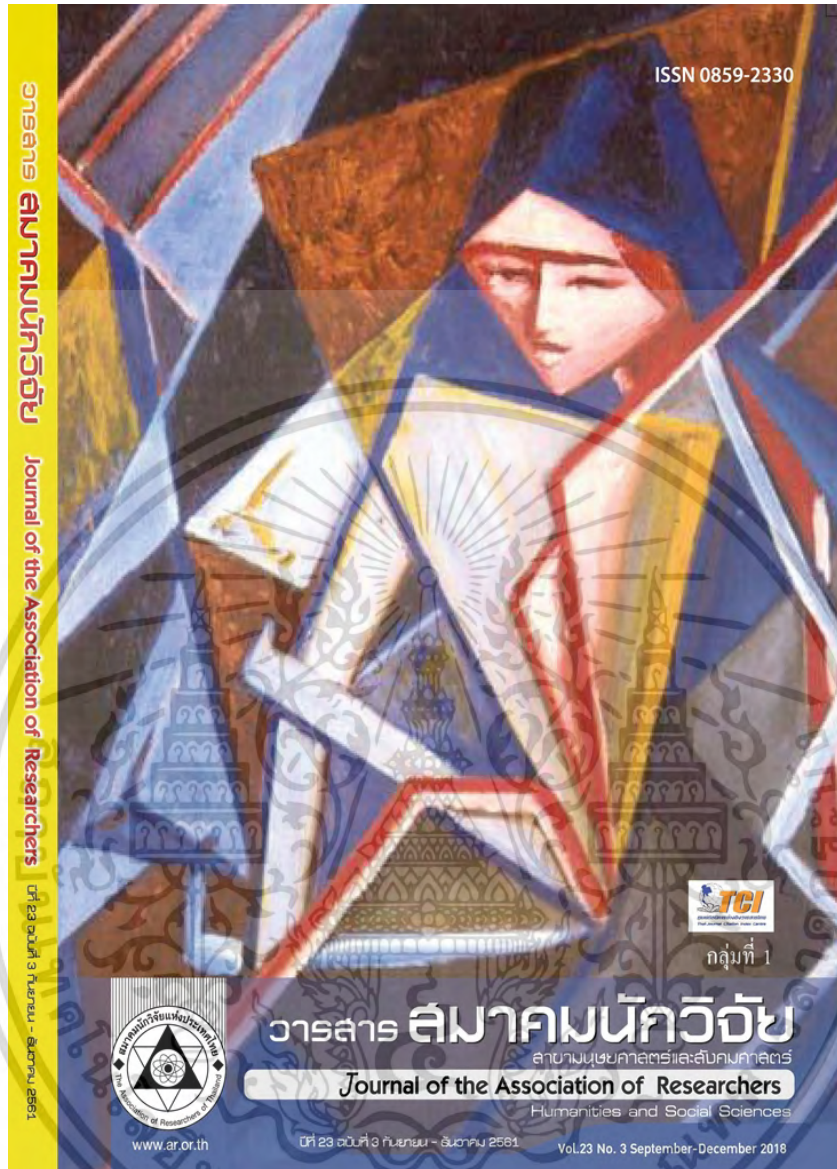
- Silvia, M. and Veronica, P., 2008. Logistics and supply chain management in tourism. *The Amfiteatru Economic Journal*, 10(24), 122-132
- Samuel, H., Huan, Sunil, K. S. and Ge Wang., 2004. A review and analysis of supply chain operations reference (SCOR) model, *Supply Chain Management: An International Journal*, 9 (1), 23-29
- Sanyanuntana Kemkanit and Suthikarnnarunai Nanthi and Rattanawong Wanchai. 2012. The potential evaluation for supply chain value added in tourism industry of Thailand. *UTCC Engineering Research Papers*. 2(3), 1906-1625
- Tapper, R., & Font X. (2004). *Tourism Supply Chains*. Report of a Desk Research Project for The Travel Foundation. Leeds: Leeds Metropolitan University.
- Taweesak Theppitak. 2011. Managing Logistic systems for the creation of sustainable. eco-friendly tourism on koh lan coral island. การประชุมเชิงวิชาการประจำปีด้าน การจัดการโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ ครั้งที่ 8
- Vogt, J.J., Pienaar, W.J. and De Wit, P.W.C. 2002. *Business logistics management: theory and practices*. South Africa: Oxford University Press.
- Vongsaraj, R. 2013. Sustainable Tourism supply chain management of tour operator and its deteminants: a case of Thailand, *International Conference on Information and Social Science (ISS) & International Symposium on Marketing, Logistics, and Business (MLB)*, 24(26), 311-32
- Xinyan, Z., Haiyan, S. and George, Q. H., 2009. Tourism supply chain management: A new research agenda *Tourism Management, Proceedings of the Seventh International Conference on Management*, 30(3), 345-358.

ภาคผนวก ก
งานวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก งานวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre

ค้นพบสิ่งใหม่

หน้าแรก | เกี่ยวกับ TCI | ฐานข้อมูล TCI | ค่า T.I.F | การลงทะเบียน | งานวิจัยของ TCI | แหล่งข้อมูลวารสาร | การใช้งานระบบ | FAQ

ผลการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI

โปรดระบุหมายเลข ISSN หรือชื่อวารสารที่ต้องการทราบผลประเมิน : ค้นหา

ลำดับ	ชื่อวารสาร	ISSN	เจ้าของ	จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่	สาขา
1	วารสารสมาคมนักวิจัย	0859-2330	สมาคมนักวิจัยใน ความอุปถัมภ์ของ สภาวิจัยแห่งชาติ	1	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์

กลับไป Top

Copyright 2005, Thai-Journal Citation Index (TCI) Centre. All rights reserved.
Contact: tci.thai@gmail.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ การเผยแพร่เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อเผยแพร่บนเว็บไซต์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วารสารสมาคมนักวิจัย ปีที่ 23 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2561

#	ชื่อเรื่อง	เขียนโดย	Download
1	สารบัญ	-	DOWNLOAD
2	สารจากนายกสมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิพัฒน์ นนทนาธรณ์	DOWNLOAD
3	สารจากบรรณาธิการ	ดร.สุรชน ไทยเกษม	DOWNLOAD
4	การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านอำนาจการทำนายที่เพิ่มขึ้น ของมาตรวัดภาวะผู้นำแรงบันดาลใจ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะ ผู้นำและประสิทธิภาพผลองค์กร	พงษ์เทพ จันทสุวรรณ	DOWNLOAD
5	อิทธิพลของข้อคำถามทางบวกและลบและการเรียงลำดับของ สเกลการประเมินที่ส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ยและโครงสร้างองค์ ประกอบของแบบประเมินบุคคลิกภาพ	รัชนีวรรณ วณิชยสถานอม และ สมรรถพงศ์ ชจรมณี	DOWNLOAD
6	อิทธิพลของภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมและพฤติกรรม การ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ด้านความ รับผิดชอบ ของต่อสังคมของบุคลากรบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)	นันทกานต์ อริยรัจกาญจน์ และ ทวีไผ่ นนทนาธรณ์	DOWNLOAD
7	อิทธิพลของภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมและคุณภาพการ บริการที่มีผลต่อภาพลักษณ์องค์การของอนันตรา ริเวอร์ไซด์ กรุงเทพฯ รีสอร์ท	โอภาส วิริยะสกุลธรณ์ และ ทวีพัฒน์ นนทนาธรณ์	DOWNLOAD
8	ประเพณีไทยภาคกลาง : การศึกษาวิเคราะห์ด้านภาษาและ วัฒนธรรม	ชลอ รอดลอย	DOWNLOAD
9	องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการ ธุรกิจ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย เพื่อการแข่งขันในอาเซียน	สมภาลี ศรีสุภวาณิชย์, ณรงค์ กุลนิเทศ และ สุดาวรรณ สมใจ	DOWNLOAD
10	การตัดสินใจจ้างแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายของผู้ประกอบการ ในจังหวัดขอนแก่น	วนิดา บุญโฉม และ ณัฐพศตม์ ภัทธีราสินลิริ	DOWNLOAD
11	การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัด ระยอง	จิรนนท์ เข็มพันธ์, ปัญญา หมั่นเก็บ และ ณัฐพศตม์ ภัทธีราสินลิริ	DOWNLOAD
12	การพัฒนาระบบพาณิชยอิเล็กทรอนิกส์สำหรับห่วงโซ่คุณค่าผัก ปลอดภัยในจังหวัดนครปฐม	กนกพัชร์ กอประเสริฐ, พงศ์สุภา เจริญกลิ่น, ณัฐพศตม์ ภัทธีราสินลิริ และ ฉัตรรัตน์ ไทรตระ ไวศยะ	DOWNLOAD
13	ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการบริหารธุรกิจด้านบุคลากรของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในกรุงเทพมหานคร	นารีนี แสงสุข	DOWNLOAD

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัด ระยอง

Supply Chain Management for Agrotourism in Rayong Province.

จิรนนท์ เข็มขันธุ์¹ ปัญญา หมั่นเก็บ² และ ณัฐพศุภณ์ ภัทธีราสินศิริ³
Jeeranun Khemkhan¹, Panya Mankeb² and Natphasuth Patthirasinsiri³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง โดยใช้ การวิจัยเชิงคุณภาพกับเชิงปริมาณ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจัดเก็บข้อมูลจาก 23 ผู้ประกอบการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง ตัวแทนการท่องเที่ยว 5 ราย และแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว 345 ราย ผลการการศึกษาพบว่า ในช่วง ต้นน้ำของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขาดศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูท่องเที่ยว อุปกรณ์เทคโนโลยียังไม่ ทันสมัย ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูล ขาดการวิจัยเชิงลึกที่มีประสิทธิภาพและ จัดการขยะที่ดี แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเป็น สถานที่ตั้งคู่ค้ำสู่น้ำ มีน้ำไฟฟ้า และอาหารเพียงพอต่อความต้องการ ช่วงกลางน้ำของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่พักโฮม สเตย์ยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เต็มประสิทธิภาพ การเดินทางรถสาธารณะยังไม่สะดวกในการเข้าถึงที่ท่องเที่ยว โดยตรง ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวโดยมีไกด์หรือ เดินชมสวนด้วยตัวเอง และมี สถานที่สำหรับทานอาหารฟู้ดเทค นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่มีการทำสัญญากับบริษัททัวร์ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่สนใจเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรขนาดใหญ่เช่นสวนยายดา สวนสุภัทราแลนด์ และลู่ทองใบ เป็นต้น ช่วงปลายน้ำผลการศึกษพบว่าระดับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) แต่นักท่องเที่ยวยังไม่พอใจด้านบริการ และระดับความลึกของเที่ยว

คำสำคัญ: การจัดการโซ่อุปทาน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง

Abstract

This paper has the objective to study the supply chain management for agrotourism in Rayong province. Moreover, it has used the quality research and quantitative research. The indebt interviews were conducted to collect data from 23 entrepreneurs of agrotourism in Rayong province, 5 travel agents and structured interview from 345 tourists. The result of this study it was found that the upstream of

¹ อาจารย์หลักสูตรพัฒนาการเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

² Lecturer Agricultural Development Program, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

³ รองศาสตราจารย์, ภาควิชาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

² Assoc Professor, Department of Agricultural Development and Resource Management, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

³ นักวิจัย ศูนย์ผู้นำธุรกิจเพื่อสังคม.

² Researcher, Social Enterprise Leadership Center.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

agrotourism are lack of capacity to accommodate tourists during the high season, low update in technology equipment, lack of data link, lack of efficiency recycle and good waste management. Moreover, agrotourism there are efficacy in attractive attraction, electricity water and food enough to meet the needs. In the middle stream of agro tourism, there are the homestays were not enough to accommodate for tourists. The Public transport is uncomfortable travel to agro tourism. The activities are variety such as travel around farm by guide or yourself, there is area for fruits buffet. In addition, tourist attractions do not have contracts with tour companies. Most tours interest on tourism in large agro tourism sites such as Suan YaiDa, Supatra Land and Suan Lung Thongbai. Downstream of agrotourism, the result found that their overall satisfaction levels towards the agrotourism of Rayong province were high (Mean = 3.77). But they still not satisfied with the service and ripeness of durian.

Key words: Supply Chain Management, Agrotourism, Rayong Province.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับภาคการผลิตต่างๆ หลากหลายสาขาที่ให้ผลตอบแทนสูง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559) อีกทั้งประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.8 เป็นจำนวน 35.4 ล้านคน ในปี 2560 และชาวต่างชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.0 เป็นจำนวน 37.8 ล้านคนในปี 2561 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่จะนำรายได้มาสู่ชุมชนและเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวนเองและสามารถพัฒนาสวนของตัวเองให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น (บุษนารถ ไชยโรจน์, 2541)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นที่นิยมสำหรับคนไทยมากที่สุดคือการเที่ยวชมสวนผลไม้ เพราะนักท่องเที่ยวสามารถรับประทานผลไม้สดๆ จากสวนและมีราคาถูกกว่าตลาดข้างนอก (พิมพ์ หิรัญภักดี, 2556) สวนผลไม้พบมากในภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดระยองเพราะมีภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับปลูกผลไม้ และมีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ในปี 2558 จังหวัดระยองมีจำนวนสวนผลไม้จำนวน 32 สวน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภูมิภาคตะวันออก, 2558) ถือเป็นจังหวัดที่มีจำนวนสวนผลไม้มากที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออก รวมถึงในปี 2558 มีนัก

ท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดระยองเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.69 เทียบกับปี 2557 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 176,767 และชาวไทย 1,422,038 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558)

แม้ว่าจังหวัดระยองจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่ก็พบปัญหาว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพรองรับนักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ และการท่องเที่ยวเหมากับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งยังคงจุดเด่นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงยังไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเครื่องมือที่จะมาช่วยสร้างประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นคือ การจัดการโซ่อุปทาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานงานและร่วมมือกันตั้งแต่แหล่งของวัตถุดิบต้นน้ำ กลางน้ำจนถึงบริการปลายทาง โดยประเด็นสำคัญของโซ่อุปทานอยู่ที่การเพิ่มประสิทธิภาพแต่ละกิจกรรมในโซ่อุปทานเพื่อการได้เปรียบเชิงแข่งขันอย่างยั่งยืน

จากกรอบทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการพัฒนาคุณภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นต้องพิจารณาทั้งระบบโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ถึงจะทำให้ทราบผลที่ชัดเจน งานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเฉพาะส่วน โดยแบ่งเป็นปัจจัยต้นต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำเท่านั้น ยังไม่ได้เชื่อมโยงถึงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ขวัญกมล ตอนขวา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และจิตตานันท์ ตีกุล, 2557; รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ร, 2558) เมื่อพิจารณางานวิจัยการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าในประเทศไทยเป็นการศึกษาความพึงพอใจต่อโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น (ถวัลย์ชัยชาญ, 2556) ด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (กาญจนา ก้าวแก้ว, 2558) ส่วนงานวิจัยต่างประเทศมีการศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในลักษณะภาพรวม (Xinyan, Haiyan & George, 2009; Marianna Sigala, 2008) แต่ยังไม่มีการศึกษารูปแบบการจัดการเฉพาะของโซ่อุปทานเชิงเกษตร ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะมีรูปแบบการจัดการเป็นรูปแบบเฉพาะที่ต่างจากการท่องเที่ยวแบบอื่น หากเราทราบรูปแบบและการจัดการทั้งโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะสามารถทราบปัญหาและอุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ดียิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาภาคการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต

ตามที่ได้กล่าวข้างต้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังขาดการเชื่อมโยงโซ่อุปทานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องศึกษาการจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง ผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรที่จะพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้นในอนาคต และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดระยอง ในด้านการสร้างสมดุลการพัฒนาโดยเน้นการเกษตรการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพ ร่วมกับเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

ด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้ศึกษาการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยงานวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวของ Xinyan Zhang et al. (2009) ร่วมกับ

Collier and Harraway (1997) Tapper & Font (2004) โดยใช้สัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง กับผู้ประกอบการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตัวแทนการท่องเที่ยว และแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว โดยบทความนี้จะเน้นนำเสนอผลงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ด้านประชากร ผู้ประกอบการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง 23 ราย ตัวแทนการท่องเที่ยว 5 ราย และนักท่องเที่ยว 345 ราย

ขอบเขตเวลา ดำเนินการเก็บข้อมูลช่วงเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม 2560

แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดการจัดการโซ่อุปทาน

โซ่อุปทาน เป็นความสัมพันธ์กันเชิงระบบ การเชื่อมต่อของหน่วยหรือจุดต่างๆ ในการผลิตสินค้าหรือบริการ ที่เริ่มต้นจากวัตถุดิบไปยังจุดสุดท้ายคือลูกค้า โดยทั่วไปแล้วโซ่อุปทานประกอบด้วยจุดที่สำคัญๆ คือ ผู้ส่งมอบให้ซัพพลายเออร์ โรงงานผู้ผลิต ศูนย์ กระจายสินค้า (Mentzer, et al., 2001)

การจัดการโซ่อุปทานคือการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ห่วงโซ่ของการเคลื่อนย้ายสินค้า อันจะทำให้เกิดประโยชน์ได้จริง รวมถึงการออกแบบความสัมพันธ์ห่วงโซ่ดังกล่าวให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกับลูกค้า และนำไปปฏิบัติงานด้วย (Vogt et al., 2002)

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

งานวิจัยของสุพุมภรณ์ ชันธุ์ศรี และคณะ (2548) ได้ย้ยงค์ความรู้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลตะพง ยังต้องมีปัญหาอุปสรรคหลายอย่างที่ต้งดำเนินการพัฒนาให้มากขึ้น การเชื่อมโยงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ส่งผลในหลายๆ ส่วน เช่นการทำโอมสเตรย์ไม่ประสบความสำเร็จ การใช้ประโยชน์ศูนย์การท่องเที่ยวไม่เต็มที่ ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวทำให้ต้องไปพิจารณาว่าในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นเพราะอะไรจึงทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้

ข้อสรุปจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการไม่รับบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมถึงรัฐไม่มีแผนชัดเจนในการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเพียงการส่งเสริมเท่านั้น (พัทธ์ณิล สีสวัสดิ์วัฒน์,

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2558) และงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ สนใจด้านปลายน้ำ คือพฤติกรรมนักท่องเที่ยว กาญจนากาแก้ว (2558) พิมพ์ ทิรฤกิตติ (2556) ขวัญกลม คอนขวา และจิตตานันท์ ตีกุล (2557) ซึ่งยังไม่มีการพิจารณาถึงด้านกลางน้ำคือ ทวีร์ หรือ ตัวแทนการท่องเที่ยวซึ่งมีอิทธิพลสูงต่อการท่องเที่ยว รวมถึง ยังไม่มีการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึง จะช่วยระบุรูปแบบโซ่อุปทานนำไปสู่การกำหนดนโยบาย และทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละกิจกรรม เพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในอนาคต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่ามีการพัฒนาคุณภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นต้องพิจารณาทั้งระบบโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ถึงจะทำให้ทราบผลที่ชัดเจน งานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่ไม่ได้เชื่อมโยงถึงโซ่อุปทานของกรท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ขวัญกลม คอนขวาและจิตตานันท์ ตีกุล, 2557; รัฐนันท์ พงศ์วิจิตร, 2558) เมื่อพิจารณา งานวิจัยการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าในประเทศไทยเป็นการศึกษารวมทั้งพอใจต่อโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น (เล็งศักดิ์ ชัยชาญ, 2556) ส่วนงานวิจัยต่างประเทศมีการศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในลักษณะภาพรวม (Xinyan, Haiyan & George, 2009; Marianna Sigala, 2008) ยังไม่มีการศึกษารูปแบบ การจัดการเฉพาะของโซ่อุปทานเชิงเกษตร ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะมีรูปแบบการจัดการที่เหมือนและต่างจาก การท่องเที่ยวแบบอื่น หากเราทราบรูปแบบและการจัดการ ทั้งโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะสามารถทราบ ปัญหา และอุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ดียิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาภาคการ เกษตรอย่างยั่งยืนในอนาคต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยทางด้านต้นน้ำของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

ลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การระบุและ สืบหาประเด็นปัญหาหลักของแนวคิดในโซ่อุปทานการ ท่องเที่ยว ของ Xinyan et al. (2009) กำหนดกิจกรรม ต้นน้ำจาก ได้แก่ 1.อาหาร เครื่องดื่ม การผลิต, 2. เครื่อง

มืออุปกรณ์ 3. งานฝีมือท้องถิ่น 4. ชยะ/รีไซเคิล 5. การ ผลิตเฟอร์นิเจอร์ และ 6. น้ำและพลังงาน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Tapper & Font (2004) ทริพยากรการท่องเที่ยว ระบบไฟฟ้าและน้ำประปา การกำจัด ของเสียและน้ำกลับ มาใช้ใหม่ การผลิตอาหาร เครื่องดื่ม เฟอร์นิเจอร์และงาน ฝีมือการแปรรูป แต่สำหรับงานวิจัยของไทยของเล็งศักดิ์ ชัยชาญ (2556) คือ ทำการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่เนื่องจากงานวิจัยนี้ เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะองค์กร ปัจจัยจึงเน้นไป ด้านการจัดการองค์กรซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยนี้มีเพียง ปัจจัยเดียวที่สอดคล้องกับงานวิจัยโซ่อุปทานการท่องเที่ยว Tapper & Font (2004) คือทริพยากรและศักยภาพ

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงใช้ปัจจัยในการศึกษาต้นน้ำคือ 1. ทริพยากร 2.อาหาร เครื่องดื่ม 3. เครื่องมืออุปกรณ์ 4. งานฝีมือท้องถิ่นและการแปรรูป 5. น้ำและพลังงาน และ 6. ชยะ/รีไซเคิล แต่ไม่ได้เน้นปัจจัยด้านการผลิตเฟอร์นิเจอร์ มาศึกษา เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่เป็น การท่องเที่ยวชุมชนและในพื้นที่ที่มีการใช้หรือผลิตเฟอร์นิเจอร์ ค่อนข้างน้อยจึงไม่ถูกรวมในการจัดการโซ่อุปทานการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยทางด้านกลางน้ำของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ตัวแปรทางด้านกลาง น้ำ คือ ขั้นตอนระหว่างการผลิตสินค้าและบริการให้แก่ ลูกค้า โดย Collier and Hartaway (1997) ระบุว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ซึ่ง ถือเป็นผู้ให้บริการโดยตรง (Direct providers) ใน อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ 1. ที่พัก 2. การขนส่งหรือ การเดินทาง 3. สิ่งดึงดูดใจกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก ในการบริการต่างๆ 4. ตัวแทนจัดการเดินทางท่องเที่ยว

ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้ปัจจัยกลางน้ำทั้งสี่ ปัจจัยดังนี้ 1. ที่พักอาศัย 2. การขนส่ง/การเดินทาง 3. กิจกรรม 4. ตัวแทนจัดการเดินทางท่องเที่ยว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยทางด้านปลายน้ำของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

การศึกษาตัวแปรทางด้านปลายน้ำ ที่ได้จากการ ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานการท่องเที่ยวพบว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวแปรทางด้านปลายน้ำ คือ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบการจัดการและการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการให้บริการการท่องเที่ยว ทำให้การศึกษาครั้งนี้สามารถนำตัวแปรทางด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากำหนดให้เป็นตัวแปรทางด้านปลายน้ำในห่วงโซ่อุปทานในการท่องเที่ยว (Theppitak, 2011)

ประกอบด้วย อำเภอเมือง 16 แห่ง อำเภอบ้านค่าย 7 แห่ง (สำนักงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกีฬาจังหวัดระยอง, 2556) การศึกษานี้จะศึกษาประชากรทั้งหมด

2. ตัวแทนการท่องเที่ยวหรือทัวร์ จำนวน 5 ราย โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าทัวร์หรือตัวแทนที่จัดทัวร์ ณ หรือสถานที่ที่จัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. นักท่องเที่ยว จำนวน 345 ราย โดยคิดจากสูตร

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพพร้อมกับสำรวจเชิงปริมาณ โดยนำแนวคิดของการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวมาใช้ในการศึกษา ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอผลของงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีรายละเอียดวิธีการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

1. เกษตรกรหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง ซึ่งเปิดดำเนินการมาแล้วมากกว่า 3 ปี และดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีจำนวนทั้งสิ้น 23 แห่ง

จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Cochran (1977) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนโดยสุ่มแบบบังเอิญ

เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมสำหรับการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรหรือผู้ประกอบการ และตัวแทนจัดการการท่องเที่ยวสำหรับแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบสอบถามผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำแบบสอบถามไปให้ผู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีสามเส้า และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการจัดการไข่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มี 3 ด้าน คือ ด้านต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ต้นน้ำ

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำแหน่งต้นน้ำที่จังหวัดระยอง โดยนำปัจจัยจากการบทวนวรรณกรรม 6 ปัจจัย ซึ่งประกอบด้วย ทรัพยากร อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องมือ อุปกรณ์ งานฝีมือท้องถิ่น ชยะ/ศิลปะ/น้ำและพลังงาน โดยกลุ่มดังกล่าวให้ข้อมูลดังนี้

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีทรัพยากรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ มีความหลากหลายของผลไม้ รวมถึงรสชาติของผลไม้สดอร่อย จึงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก ซึ่งในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอในช่วงฤดูท่องเที่ยวคือ เดือนพฤษภาคม ถึงกรกฎาคม เนื่องจากไม่สามารถจัดการผลไม้ทุเรียนให้สุกได้ตามเวลาที่นักท่องเที่ยวมาจำนวนมาก เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คาดหวังที่จะได้ทานทุเรียนที่สุกพอดีและสดกว่าซื้อทานที่ตลาด แต่จากปริมาณนักท่องเที่ยวจำนวนมาก และผลไม้ออกยังไม่สุก หรือสุกมากเกินไปทำให้นักท่องเที่ยวไม่พึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ในจังหวัดระยองมีหลายรูปแบบและหลายขนาด ซึ่งหากเป็น

แหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่สามารถเที่ยวได้ทั้งปีไว้รองรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศและในประเทศคือ สวนสกุ๊ทราแลนด์ โดยสวนสกุ๊ทราแลนด์มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยรับผลไม้นอกจากภาคต่างๆ ภายในประเทศ โดยเฉพาะภาคใต้ ซึ่งจะออกผลในช่วงเดือนต่างจากผลไม้จังหวัดระยองจึงทำให้สวนสกุ๊ทราแลนด์สามารถมีผลไม้ออกรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

จากสัมภาษณ์ปัญญูขึ้นจากสวนยายดา และคุณสมบัติ จากสวนลุงทองใบ พบว่าสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เดียวกันสามารถขับรถไปชมและท่องเที่ยวแต่ละสวนได้ง่าย ซึ่งนักท่องเที่ยวยังมีจำนวนมากจึงไม่เกิดปัญหาการแย่งลูกค้าซึ่งกันและกัน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วนักท่องเที่ยวยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ได้เที่ยวต่อ เช่น เกาะเสม็ด หรือหาดแม่รำพึง เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองมากขึ้นเพราะมีสถานที่ท่องเที่ยวให้ชมมากกว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนี้ในจังหวัด ระยองยังมีสวนผลไม้่อีกมากมายยังไม่ถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากความไม่พร้อมของเกษตรกร และประสบการณ์การเรียนรู้ในการจัดการบริหารธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่เพียงพอจึงทำให้สวนผลไม้หลายสวนพยายามพัฒนาสวนของตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวยังคงไม่ประสบความสำเร็จ สวนดังกล่าวมีการผันตัวเป็นผู้ผลิตผลไม้เพื่อส่งผลไม้ออกสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละแหล่งแทนการไปขายในตลาด ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังชุมชน และเกษตรกรคนอื่นๆ รอบข้างอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์จะพบว่าสถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก และปริมาณนักท่องเที่ยวมีจำนวนมาก สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว รวมถึงปัจจัยในการเปิดรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่สำคัญคือจำนวนทุเรียนที่สุกพอดีเหมาะกับการรับประทานในแต่ละวัน เนื่องจากหากมีทุเรียนไม่เพียงพอหรือสุกมากเกินไปก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความไม่พึงพอใจดังนั้นผู้ประกอบการแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องมีการประเมินจำนวนนักท่องเที่ยวก่อนที่จะให้นักท่องเที่ยวซื้อตัวว่าสามารถรับได้เท่าไร จึงทำให้แต่ละแหล่งต้องจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 อาหาร เครื่องดื่ม

สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวตั้งแต่ 100 คนต่อวันขึ้นไปนอกจากมีบุฟเฟ่ต์ผลไม้แล้ว ยังรวมถึงอาหารเครื่องดื่มข้างบริการอยู่ในสวนร่วมด้วย ซึ่งอาหารและเครื่องดื่มของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการทำให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาเที่ยวสวนดังกล่าว เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าแต่ละสวนมีผลไม้เหมือนแต่จะเลือกไปสวนใด ขึ้นอยู่กับบริการ รวมถึงความแตกต่างด้านรสชาติ และอาหารของแต่ละสวน จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการพบว่านักท่องเที่ยวบางกลุ่มมาสวนอายุคา เพราะติดใจอาหารพื้นเมือง หมูชะมวง รวมถึงสวนลุงทองใบมีโอศศิริมูเรียน และขนมหวานไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยวไว้หลากหลาย และสวนผู้ใหญ่ เสวตมีขนมจีนขึ้นชื่อของเมืองระยองจึงเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยว

นอกจากรสชาติของอาหารเครื่องดื่มที่พ่วงมากับบุฟเฟ่ต์ผลไม้แล้วยังเป็นลักษณะของการจัดบริการอาหารก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเลือกมากเที่ยวมากขึ้น คือ การให้นักท่องเที่ยวสามารถทานอาหารได้ไม่จำกัดสามารถดื่กเพิ่มได้ตลอด และให้ปริมาณมาก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการกล่าวว่าอาหารท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะบุฟเฟ่ต์ผลไม้กับไม้ควรไปจำกัดสิทธิ์การทานอาหารของนักท่องเที่ยวเพราะเขาเสียเงินมาเพื่อจะทานในปริมาณมาก หากเราจำกัดมากเกินไปจะทำให้นักท่องเที่ยวเสียความรู้สึก และไม่กลับมาเที่ยวที่นั่นอีก โดยอาหารและเครื่องดื่มในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีการเตรียมพร้อมเพียงพอต่อปริมาณนักท่องเที่ยว เพราะทุกสวนจะได้คาดการณ์ปริมาณนักท่องเที่ยวตามจำนวนที่เรียนที่สามารถบริการในแต่ละวัน ซึ่งทำให้อาหารไม่เหลือมากจนเกินไป และมีพนักงานทำอาหารสดใหม่ทุกวันจึงไม่มีปัญหาด้านของเน่าเสีย หรือค้างคืน นอกจากนี้แหล่งอาหารในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแล้ว สำหรับนักท่องเที่ยวต้องการทานอาหารที่เป็นลักษณะร้านอาหารภายนอกที่อยู่ใกล้บริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังคงมีปริมาณน้อย นักท่องเที่ยวต้องเดินทางโดยขับรถไปในตัวเมืองระยองถึงจะพบร้านอาหารจำนวนมาก

สำหรับด้านอาหารและเครื่องดื่มในสถานที่แหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และมีความสะอาด เนื่องจากผู้ประกอบการในแต่ละแหล่ง

ท่องเที่ยวจะมีการคาดการณ์ปริมาณนักท่องเที่ยวล่วงหน้า และมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวันจึงทำให้มีอาหารเพียงพอ แต่สำหรับร้านอาหารภายนอกแหล่งท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่อยู่ในตัวเมืองระยอง

1.3 เครื่องมืออุปกรณ์

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว 400 คนขึ้นไปจะมีเครื่องมืออุปกรณ์ในการบริการที่หลากหลายดังนี้

- 1) มีวอร์ เพื่อจัดคิวนักท่องเที่ยวไม่ให้แออัดเกินไป รวมถึงจัดคิวพนักงานให้สามารถเตรียมอาหารและผลไม้ให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวในแต่ละรอบ
- 2) รถนั่งชมสวน สำหรับสวนละไม สวนลุงทองใบ สวนภัทรแลนด์ จะมีรถให้บริการนักท่องเที่ยวนั่งชมสวนก่อนรับประทานผลไม้ ซึ่งส่วนใหญ่จะให้นักท่องเที่ยวนั่งบนรถไม่ให้นำผลไม้ด้วยตัวเอง เนื่องจากควบคุมนักท่องเที่ยวจำนวนมากค่อนข้างยากและอาจสร้างความเสียหายให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้
- 3) เครื่องกระจายเสียง ไมค์ ในการบรรยายเกี่ยวกับประวัติและชนิด ความเป็นมาของสวนผลไม้
- 4) เครื่องกวนทุเรียน เพื่อทำการแปรรูปทุเรียนที่สุกเก็บไปเป็นทุเรียนกวน และเครื่องทอดทุเรียน และมาทำการแปรรูปเป็นทุเรียนทอดขายหน้าแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้
- 5) โต๊ะเก้าอี้ มีปริมาณไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว จึงทำให้ผู้ประกอบการแต่ละแห่งจะต้องมีการจัดคิวให้นักท่องเที่ยวเข้าเป็นรอบๆ ไม่สามารถเข้าพร้อมกันได้ทั้งหมด

สำหรับเครื่องมืออุปกรณ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรองรับนักท่องเที่ยว 100-399 คน บางแห่งมีวอร์ในการประสานงาน แต่ไม่มีรถนำเที่ยวเพราะพื้นที่จำกัด รวมถึงสภาพสถานที่ไม่อำนวย อุปกรณ์ส่วนใหญ่ไม่มีอยู่ในสภาพใหม่ แต่พร้อมใช้งาน ยังมีบางอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวคือจำนวนโต๊ะที่นั่ง เป็นต้น ยังขาดเทคโนโลยีในการจัดคิว เทคโนโลยีในที่ทันสมัยในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการข้อมูล และการเตรียมทรัพยากรที่มีอยู่ให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 งานฝีมือท้องถิ่น และสินค้าแปรรูป

ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองมีการนำผลไม้มาแปรรูปเป็นอาหาร ขนมต่างๆ เช่น ทุเรียนกวน ทุเรียนทอด สลล่อยแก้ว เงาะล่อยแก้ว ไอศกรีมมิ่งคุด ทุเรียน ข้าวเหนียวทุเรียน เป็นต้น ซึ่งการจัดการนำสินค้าแปรรูปมาขายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมี 3 รูปแบบคือ

1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผลิตเอง ขายเอง และส่งขายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใกล้เคียง เช่น สวนมิ่งคุดไทย (สวนคุณเป็ญญา) สวนสลล่อยประสงค์ สวนคุณพิลลภ สวนคุณทวด เป็นต้น

2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผลิตเอง ขายเอง และรับสินค้าแปรรูปจากชุมชนมาขาย เช่น สวนละไม สวนลุงทองใบ สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) สวนป่าหนับ สวนแสงแดด สวนลุงประเสริฐ สวนผู้ใหญ่สมควร สวนผู้ใหญ่เสวต สวนคุณน้อย สวนบ้านเรา สวนลุงพลา สวนอรัญสวนคุณพิชัย สวนก้านนพวงษ์ สวนคุณใหญ่สุย์ สวนชุมชนชาวมะกรูด เป็นต้น

3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรับสินค้าแปรรูปจากชุมชนมาขาย โดยมีการเป็นสมาชิกร่วมกับกลุ่มชุมชน การแปรรูป เช่น สวนประสมทรัพย์ สวนลำควน เป็นต้น

แต่สำหรับงานฝีมือที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นในพื้นที่ยังมีน้อยเนื่องจากในพื้นที่เน้นด้านการแปรรูปผลไม้มากกว่าการทำงานฝีมือท้องถิ่น การแปรรูปในพื้นที่เป็นการแปรรูปโดยคนในพื้นที่ และทำกันเอง ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะ องค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนเรื่อง กล้องบรรจุภัณฑ์ และดูแลสินค้าแปรรูป

1.5 ชยะ/ไร่เขียวเคลี

ชยะในพื้นที่มีถึงชยะรองรับในแต่ละจุด และผู้ประกอบการทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นผู้จัดการชยะด้วยตัวเองเบื้องต้น โดยจะมีรถของหน่วยงานเทศบาลเข้ามารับชยะ และบางครั้งก็นำของเสียจากเปลือกผลไม้กลับมาใช้ใหม่โดยการหมักทำปุ๋ย แต่ก็ไม่สามารถที่จะนำของเสียที่เกิดจากผลไม้กลับมาใช้ได้ทั้งหมด สามารถใช้ได้เพียงร้อยละ 30 ของเปลือกผลไม้ทั้งหมดเท่านั้น

1.6 น้ำและไฟฟ้า

ในด้านน้ำ และพลังงานไฟฟ้ามีความเพียงพอ

ต่อความต้องการ มีน้ำประปา และน้ำบาดาลจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ชุมชนชาวมะกรูด มีน้ำบาดาลในพื้นที่ และสามารถสูบน้ำดังกล่าวไปขายให้กับเจ้าของเรือที่ต้องการน้ำใช้เมื่อเดินทางเรือซึ่งน้ำบาดาลจะราคาถูกกว่าน้ำประปาจึงมีคนนิยมใช้ สำหรับด้านไฟฟ้ามีสม้าเสมอ ยังไม่พบปัญหาอื่นๆ

2. กลางน้ำ

2.1 ที่พักอาศัย

ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง มีการทำโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนยายดา (ป่าบุญขึ้น) สวนชุมชนชาวมะกรูด สวนประสมทรัพย์ เป็นต้น แต่ยังคงขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการ เช่น แอร์ เป็นต้น รวมถึงความสะดวกในระดับพอใช้ แต่ในอนาคต สวนลุงทองใบ และสวนลำควน มีแนวโน้มทำโฮมสเตย์เพิ่มขึ้น แต่ในพื้นที่สวนผลไม้ยังไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวมากได้เต็มประสิทธิภาพ และส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว สามารถเดินทางเข้าพักในที่พักตัวเมืองระยอง และพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ ที่สะดวกมากกว่า

2.2 การขนส่ง/การเดินทาง

การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง วิธีเดินทางที่สะดวกที่สุดคือการใช้รถส่วนตัวหรือรถตู้ และรถทัวร์ในกรณีว่าเป็นคณะ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองไม่ได้อยู่ติดกับถนนหลักที่มีรถประจำทางเข้าถึง จึงหากเดินทางด้วยรถประจำทางจะต้องเดินเข้าไปในระยะที่ไกลประมาณ 3-5 กิโลเมตร ดังนั้นการเดินทางด้วยรถสาธารณะหรือรถประจำทางยังไม่สะดวกในการเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง

2.3 สถานที่และกิจกรรม

สถานที่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนใหญ่แบ่งเป็นโซนดังนี้

- 1) จุดจำหน่ายบัตร และสอบถามข้อมูล
- 2) จุดนั่งรอคิวเพื่อเข้าชมสวน ในกรณีที่มีรถพวงมาลัย เช่น สวนลุงทองใบ สวนละไม เป็นต้น รวมถึงกรณีต้องมีไกด์พวงมาลัย เช่น สวนผู้ใหญ่สมควร สวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยายคา (ป่าบุญขึ้น) เป็นต้น

3) จุดทานผลไม้บุฟเฟต์ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอาหารประเภทอื่นๆ บริการนักท่องเที่ยวพร้อมด้วย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินไปรับอาหารจากเจ้าหน้าที่ เป็นผู้จัดเตรียมให้

4) จุดซื้อของฝาก ผลไม้ และสินค้าแปรรูปบริการขายให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อซื้อกลับบ้าน ซึ่งราคาไม่ถูกกว่าในตลาดทั่วไป แต่คุณภาพของผลไม้ที่ได้จะมีคุณภาพดีกว่าที่ส่งออกไปขายในตลาด

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสถานที่จอร์คให้กับผู้นำรถยนต์ส่วนตัวมา รถตู้และรถทัวร์ แต่จะพบว่าในช่วงเทศกาลผลไม้ เดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม โดยเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์ที่จอร์คในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ กิจกรรม สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละแห่งในจังหวัดระยองมีกิจกรรมที่คล้ายกันคือ

1) กิจกรรมการเข้าเยี่ยมชมสวนผลไม้ ซึ่งจะมีรูปแบบการเข้าชมส่วนที่แตกต่างกับดังนี้

1.1) การเข้าชมสวนด้วยตัวเอง และปล่อยอิสระให้ผู้เข้าชมสวนสามารถเก็บผลไม้ในสวนทานเอง ยกเว้นทุเรียน เช่น สวนชมชนชาวมะรุศ สวนลำตวน สวนแสงแดด สวนคุณหวด เป็นต้น

1.2) การเข้าชมสวนโดยมีไกด์พาชมสวนและให้ความรู้แนะนำระหว่างชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น สวนละไม สวนยายคา (ป่าบุญขึ้น) สวนลุงทองใบ เป็นต้น

2) กิจกรรมทานบุฟเฟต์ผลไม้ ในแต่ละแหล่งจะมีรูปแบบการจัดบุฟเฟต์ผลไม้ที่แตกต่างกับดังนี้

2.1) การวางบุฟเฟต์ผลไม้และอาหารไว้เป็นจุดๆ ในสวนผลไม้ ซึ่งส่วนใหญ่จะให้นักท่องเที่ยวทานอาหารทานผลไม้ เช่น เงาะ มังคุด สลัด ก่อนโดยจะตั้งไว้จุดๆ แรกก่อนจะถึงจุดทานทุเรียน

2.2) การรวมแหล่งอาหารและบุฟเฟต์ผลไม้ไว้จุดเดียว หลังจากนักท่องเที่ยวชมสวนผลไม้ทั้งหมดแล้ว

2.4 ตัวแทนการท่องเที่ยว

ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองไม่มีการติดต่อรับนักท่องเที่ยวโดยตรงจากบริษัททัวร์ ซึ่งทัวร์ส่วนใหญ่จะเลือกไปยังสวนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก เช่น สวนสุภัทราแลนด์สวนยายคา (ป่าบุญขึ้น) สวนลุงทองใบ สวนละไม สวนประสมทรัพย์ สวน

ผู้ใหญ่เสวต สวนผู้ใหญ่สมควร เป็นต้น ซึ่งตัวแทนการท่องเที่ยวจะต้องโทรมาแจ้งที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อนเพื่อบอกจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเตรียมทุเรียนและผลไม้อื่นๆ ให้เพียงพอ

นอกจากนี้ในแต่ละตัวแทนการท่องเที่ยวจะมีการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ทัวร์บุฟเฟต์ผลไม้ จังหวัดระยอง ส่วนใหญ่โปรแกรมบุฟเฟต์ผลไม้เป็นรูปแบบ 2 วัน 1 คืน ราคา 3,800 บาท ซึ่งรวมที่พัก และอาหารและค่าเช่าสถานที่ต่างๆ

โดยนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่มาจากทัวร์ส่วนใหญ่เดินทางไปเที่ยวสวนสุภัทราแลนด์ เนื่องจากที่มีมีไกด์สามารถพูดภาษาอังกฤษ และภาษาจีนรองรับนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ยังมีกลยุทธ์ให้แต่ละทัวร์แนะนำให้มายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตนเอง คือ การจัดอาหารผลไม้ไว้เมื่อทีมงานคนขับ ไกด์ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นผลดีที่กลุ่มไกด์เหล่านี้จะเชียร์ให้นักท่องเที่ยวมาสวนดังกล่าว

3. பலயน้ำ

ด้านปลายน้ำเป็นบริบทความพึงพอใจภาพรวมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลความพึงพอใจในหมวดปัจจัยปลายน้ำพบว่า นักท่องเที่ยวได้ให้ระดับความพึงพอใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีกิจกรรม อาหารเครื่องดื่ม น้ำให้ฟ้าและ สถานที่รองรับนักท่องเที่ยวเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ในบางสวนยังไม่พึงพอใจต่อความสนุกของทุเรียน เพราะนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมผลไม้มีความคาดหวังกับการจะได้ทานทุเรียนที่อร่อยสดจากสวน มากกว่าการซื้อที่ตลาด รวมถึงบริการของพนักงานที่ไม่สุภาพยังอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อค้นพบและการอภิปรายผล

เมื่อพิจารณาการจัดการแต่ละโซลูชันการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วพบว่าแต่ละส่วนของโซลูชันมีจุดเด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกันดังนี้

ด้านต้นน้ำ จังหวัดระยองมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดน่าสนใจ แต่ขาดศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวเนื่องจากสถานที่แต่ละแห่งต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามปริมาณที่เรียนที่มีในแต่ละวัน อาหารและเครื่องดื่มในสถานที่แหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และมีความสะอาดเนื่องจากผู้ประกอบการในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีการคาดการณ์ปริมาณนักท่องเที่ยวล่วงหน้า และมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวันจึงทำให้มีอาหารเพียงพอด้านเครื่องมืออุปกรณ์ยังขาดเทคโนโลยีในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการข้อมูล การจัดคิว และการเตรียมทรัพยากรที่มีอยู่ให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการประสานงานเช่นเดียวกับกับงานวิจัยของ พัทธยัมล สือสวัสดิวัฒน์ (2558) ที่กล่าวว่า แต่ละหน่วยในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการไม่รับทราบหน้าที่ของตนเอง ขาดการเชื่อมโยงข้อมูล เป็นต้น ด้านงานมีอยู่ที่เชิงเอกลักษณ์ท้องถิ่นในพื้นที่ยังมีน้อยเนื่องจากในพื้นที่เน้นด้านการแปรรูปผลไม้มากกว่าการจำหน่ายมีท้องถิ่น ด้านขยะมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามารับขยะ แต่สถานที่ท่องเที่ยวยังไม่สามารถจัดการขยะและรีไซเคิลของขยะจากผลไม้มิได้มีประสิทธิภาพ ด้านน้ำ และพลังงานไฟฟ้ามีความเพียงพอต่อความต้องการ สอดคล้องกับงาน Tapper & Font (2004) พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ดีต้องมีความพร้อมด้านปัจจัยพื้นฐาน น้ำ และไฟฟ้า

ด้านกลางน้ำ ด้านที่นักท่องเที่ยวมีการจัดทำโฮมสเตย์เพียงบางแห่งเท่านั้น แต่ในพื้นที่สวนผลไม้ยังไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวมาพักได้เต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภมากรณ์ ชันธิศรี และคณะ (2548) ที่กล่าวว่า การเชื่อมโยงข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ส่งผลในหลายๆ ส่วน เช่นการทำโฮมสเตย์ไม่ประสบความสำเร็จ การใช้ประโยชน์ศูนย์การท่องเที่ยวไม่เต็มที่ นอกจากนี้ด้านการเดินทางส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว สามารถเดินทางเข้าทุกในที่พักตัวเมืองระยอง และพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ ที่สะดวกมากกว่าการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองด้วยรถประจำทางยังไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้โดยตรง ในด้านสถานที่มีการแบ่งสัดส่วนได้ดี แต่ยังมีปัญหาเรื่องสถานที่จอดรถยังไม่เพียงพอ สำหรับกิจกรรมสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งมีความเหมือนเรื่องการจัดบุฟเฟต์ผลไม้และแตกต่างกันในการ

บริหารจัดการ ในด้านตัวแทนการท่องเที่ยว ไม่มีการติดต่อรับนักท่องเที่ยวโดยตรงจากบริษัททัวร์ ซึ่งทัวร์ส่วนใหญ่จะเลือกไปยังแหล่งที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก

ด้านปลายน้ำ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจภาพรวมของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กาญจนา กาแก้ว (2558) พิมพ์ ทิรฤกิตติ (2556) ชวัญภมล ดอนชวา และจิตตานันท์ ตักกุล (2557) พบว่านักท่องเที่ยวโดยรวมมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในระดับมาก นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบางส่วนยังไม่พึงพอใจต่อการบริการหรือคุณภาพผลไม้โดยเฉพาะทุเรียนเรื่องความสุกพอเหมาะ เพราะนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมผลไม้มีความคาดหวังกับการจะได้ทานทุเรียนที่อร่อย สดจากสวนมากกว่าการซื้อที่ตลาด รวมถึงบริการของพนักงานที่ไม่สุภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ:

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง ด้านต้นน้ำมีศักยภาพในด้านทรัพยากร ทรัพยากร อาหาร เครื่องดื่ม น้ำ และพลังงาน แต่ควรปรับปรุง ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ งานฝีมือท้องถิ่นและการแปรรูปและ ขยะ/รีไซเคิล ด้านกลางน้ำมีศักยภาพในด้าน กิจกรรมและสถานที่ ควรปรับปรุงที่ตกค้างคือ การขนส่ง/การเดินทาง ตัวแทนจัดการเดินทางท่องเที่ยว โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1. ผู้ประกอบการควรสร้างเครือข่ายร่วมกับสวนผลไม้หลายๆ แหล่งเพื่อที่สามารถจัดหาผลไม้ โดยเฉพาะทุเรียนให้พอเหมาะกับจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนเพิ่มขึ้น
2. สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการจัดคิว หรือประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่แต่ละส่วนเพื่อให้ทำงานได้มีประสิทธิภาพ และสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น
3. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการรีไซเคิลของเสียหรือขยะจากผลไม้ เพื่อลดขยะและเพื่อสร้างรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับของเสียจากผลไม้
4. หน่วยงานด้านการขนส่งในจังหวัดระยองควรมีรถประจำทางหรือรถบริหารเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อลดปัญหาสถานที่จอดรถ รวมถึงเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถยนต์ส่วนตัวเดินทางได้สะดวกสบายยิ่งขึ้น
5. ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ปรับปรุงแหล่งที่พักโฮมสเตย์ ให้สะอาด และมีอุปกรณ์
ครบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งเพิ่ม
ปริมาณที่พักให้เพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว
- กิตติกรรมประกาศ**
ขอขอบคุณทุนสนับสนุนงานวิจัยจากโครงการนักวิจัยที่
เลี้ยง (Mentorship) คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). สถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://thai.tourismthailand.org/home>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2561. ค้นเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2561 จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=411
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2560 จาก <http://agrotourism.doe.go.th/>
- กาญจนา กาแก้ว. (2558). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่สวนเกษตรจังหวัดระยอง. สารนิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว, คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ขวัญมล ดอนขวา และจิตตานันท์ ติกุล. (2557). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 8(1), 55-71.
- นุชนารถ ไชยโรจน์. (2541). การจัดการท่องเที่ยวแนวใหม่. จุลสารการท่องเที่ยว, 17(2), 12-18.
- พัทธ์ยมล สิวสวัสดิ์ฉวี. (2558). ต้นแบบการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างมีประสิทธิภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 35(1), 103-124
- พิมพ์ หิรัญภิตติ. (2556). กลยุทธ์การตลาดและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนผลไม้, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- เล็งศักดิ์ ชัยชาญ. (2556). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- รัฐันท์ พงศ์วิโรธร. (2558). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางดะ. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 9(1), 19-35.
- สุนามภรณ์ ชันธศรี พิรัชย์ กุลชัย, สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช, ปิญญา หนั้นเก็บ. (2548). รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลของอำเภอเมือง จังหวัดระยอง (ปีที่ 1). คณะเทคโนโลยีการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระยอง. (2556). สวนผลไม้/เกษตร. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2560 จาก <http://rayong.mots.go.th/index.php?lay=show&ac=article&id=538747615&Ntype=6>

References

- Collier, A., & Harraway, S. (1997). *Tourism Industry Principles of Tourism*. Auckland: Longman Paul Ltd.
- Marianna, S., (2008). A Supply Chain Management Approach for Investigating the Role of Tour Operators on Sustainable Tourism: The Case of TUL. *Journal of Cleaner Production*, 16(15), 1589-1599.
- Tapper, R., & Font, X. (2004). *Tourism Supply Chains. Report of a Desk Research Project for The Travel Foundation*. Leeds: Leeds Metropolitan University.
- Theppitak, T. (2011). *Managing Logistic Systems for The Creation of Sustainable, Eco-Friendly Tourism on Koh Lan Coral Island*. Annual Academic Conference Supply Chain Management and Logistics.
- Vogt, J.J., Pienaar, W.J. and De Wit, P.W.C. (2002). *Business Logistics Management: Theory and Practices*. South Africa: Oxford University Press.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Xinyan, Z., Haiyan, S. and George, Q. H. (2009). Tourism Supply Chain Management: A New Research Agenda Tourism Management, *Proceedings of the Seventh International Conference on Management*, 30(3), 345-358.

Translated Thai References

- Chairoj, N. (1998). Modern Tourism Management. *eTAT Tourism Journal*, 17(2), 12-18.
- Department of Agricultural Extension. (2016). *Agricultural tourism*. Retrieved on March 10, 2017, from <http://agrotourism.doae.go.th/>. (in Thai).
- Donkwa, K., & Tikul, J. (2014). The Quality Development of Agro-Tourism in Northeast Thailand. *Journal of Suranaree Technology*, 8(1), 55-71. (in Thai).
- Hirunkitti, P. (2013). Marketing Strategies and Orchard Agro-Tourism Behavior. Institute of Research and Development, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathum Thani. (in Thai).
- Chaichan, T. (2013). The Quality Development of Ecotourism in Northeastern Thailand. Research Report, Suranaree University of Technology. (in Thai).
- Kakaew, K. (2015). Agricultural tourism behavior of Thai tourists at Rayong orchard agricultural. Master of Tourism Management, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University. (in Thai).
- Kansri, S., Kulchai P., Kuhasawanwatch, S. & Mankeb, P. (2005). Research Report on Participatory Action Research for Sustainable Agricultural Tourism Development: A Case Study of Agricultural Tourism, Tappong Sub-District, Muang District, Rayong Province (1st), Faculty of Agricultural Technology, King Mongkuts Institute of Technology Ladkrabang. (in Thai).
- Mentzer, J.T; William, D., James, S. K., Soonhong, M., Nancy, W. N., Carlo, D. S. & Zach G. Z., (2001). Defining Supply Chain Management. *Journal of Business Logistics*. 22(2), 125-135.
- Ministry of tourism & Sports. (2018). Tourism Statistics 2018. Retrieved on August 9, 2018, from https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=411. (in Thai).
- Pongwiritthon, R. (2015). Guidelines for Sustainable Agriculture Tourism Development: Pangda Royal Project. *Suranaree Journal of Technology*, 9 (1), 19-35. (in Thai).
- Rayong Provincial Office of Tourism and Sports. (2556). Orchard / Agriculture. Retrieved on March 10, 2560, from <http://rayong.mots.go.th/index.php?lay=show&ac=article&id=538747615&N type=6>. (in Thai).
- Suesawatwanit, P. (2015). Model of Efficient Agro-Tourism Management in Eastern Thailand. *Silpakorn University Journal*, 35(1), 103-124. (in Thai).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre

สนับสนุนโดย

หน้าแรก [เกี่ยวกับ TCI](#) > [ฐานข้อมูล TCI](#) > [คำ TJIF](#) [การประเมินผล](#) > [งานวิจัยของ TCI](#) > [เกณฑ์คุณภาพวารสาร](#) > [กระดานสนทนา](#) [FAQ](#)

ผลการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI

โปรดระบุหมายเลข ISSN หรือชื่อของวารสารที่ต้องการทราบผลประเมิน : ค้นหา

ลำดับ	ชื่อวารสาร	ISSN	เจ้าของ	จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่	สาขา
1	วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา	2286-8399	คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา	2	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

[Back to top](#)

Copyright 2005, Thai-Journal Citation Index (TCI) Centre. All rights reserved.
Contact: tci.thai@gmail.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) Centre. การนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าผิดกฎหมายและศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยจะดำเนินการฟ้องดำเนินคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วารสารการจัดการธุรกิจมหาวิทยาลัยบูรพาปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560
Burapha Journal of Business Management, Vol.6 No.2 July - December 2017

สารบัญ (Contents)	
เรื่อง	หน้า
1. กลยุทธ์ที่คิดใจลูกค้าเงินออเรชั่นวายสำหรับธุรกิจที่ทักแบบโฮสเทลใน ประเทศไทย..... 8 บงกช เดชมิตร และ ศรีตา ศรีสุวรรณ	8
2. ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของผู้บริโภคเงินออเรชั่นวาย..... 22 ในประเทศไทย อนงค์มัฐ ทาอินต๊ะ นิตยา เจริญประเสริฐ ใจรัตน์ จตุรภัทรพร และ วรณีย์ สายประเสริฐ	22
3. ทักษะการซื้อสินค้าและบริการออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี..... 37 ธิดารัตน์ ปลั่งนักริศจน และ จิราภา พึ่งบางกรวย	37
4. การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการทำสวนผลไม้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร..... 50 ในจังหวัดระยอง จิรพันธ์ เข็มจันทร์ และ ปัญญา วัฒนใจ	50
5. หลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมใน สปป.ลาว: กระบวนการจัดการเรียนการสอนและปัญหาในปัจจุบัน..... 63 วรรัตน์ บุญแดง ปิยะศักดิ์เดช เป็ลยศรี และ ศรีัญญา ลมอมลาย	63
6. รูปแบบอิทธิพลของปัจจัยการถ่ายโอนการเรียนรู้จากการฝึกอบรมของผู้บริหารองค์การ ในนิคมอุตสาหกรรม..... 78 อมตะนคร จังหวัดชลบุรี มะลิวรรณ ชนะภัยธิ อภิญาญ อึ้งอาจ พรชนก อจลบุญ และ อธิษฐานภัทร รามเคชะ	78
7. ปัจจัยที่มีผลต่อการขอคืนภาษีเงินได้นิติบุคคล..... 95 วาสนา ปิ่นตัน และ ศิรดา จารุตากบมภ์	95
8. วิเคราะห์ปัจจัยความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของไทย..... 112 ปราณี ตปนียารวงศ์	112
9. บทวิจารณ์หนังสือ..... 127 วรรณวิชนี ตนมชาติ	127

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการทำสวนผลไม้อย่างเดี่ยว
กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในจังหวัดระยอง
A Comparison of Cost and Return between Fruit Farm Only and
Agro Tourism

จิรพันธ์ เข็มขันธ์¹ และ ปัญญา หมั่นเก็บ²
Jeeranun Khemkhan and Fanya Mankeb

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำสวนผลไม้ของเกษตรกรกับการทำสวนผลไม้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง เพื่อใช้เป็นข้อมูลแก่หน่วยงานรัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการแนะนำเกษตรกรในการเพิ่มรายได้จากการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรที่ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในจังหวัดระยองแบบครอบคลุมจำนวน 7 ราย ข้อมูลในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย ต้นทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย ในการทำสวน และท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ทำสวนผลไม้สามารถมีกำไรเพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนมาทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยมีกำไรเพิ่มขึ้น 2.09 เท่า ณ ราคาผลไม้ปกติ และเมื่อเปรียบเทียบผลกำไรจากการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการทำสวนอย่างเดี่ยว ณ ราคาผลไม้ตกต่ำ พบว่าการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถทำกำไรเพิ่ม 12.17 เท่า จากผลดังกล่าวทำให้ทราบว่า การทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรในช่วงราคาผลไม้ตกต่ำ และนอกจากนี้เกษตรกรสามารถลดรายจ่ายในการขนส่งสินค้า เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาซื้อที่สวนของเกษตรกรโดยตรง

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ต้นทุนและผลตอบแทน, สวนผลไม้

¹Corresponding author e-mail : Jeeranun.kn@kmi.ku.ac.th

² อาจารย์ประจำ ภาควิชาบริหารเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาบริหารเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
(บทความนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากโครงการวิจัยที่สืบเนื่องจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Abstract

The purpose of this article is to compare the costs and return between fruits farm only businesses with agro tourism businesses in Rayong province. The results benefit the government sector and other stakeholders in increasing farmer's income by introducing agro tourism. In-depth interviews with 7 owners of agro tourism family businesses were conducted to collect data. The results show that when farmers change from fruits farm business only to agro tourism business, their income increase 2.09 times when the market price for fruits is normal and up to 12.17 times when the market price is low. The ratio of income indicated that agro tourism has helped generate income for farmers as the market price of fruits is low. In addition, farmers reduce transportation costs because tourists can purchase fruits directly at their farm.

Keyword: Agro Tourism, Cost and Return, Fruit Farm

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทนำ

การเกษตรของประเทศไทยที่ผ่านมายังพบปัญหารายได้ของเกษตรกรไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้เกิดปัญหายากจนในสังคมไทย โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหายากจนมีทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายในได้แก่ 1) ตัวของเกษตรกรไม่มีความรู้ในการพัฒนาการเกษตรของตนเอง รวมถึงไม่ทราบแนวทางในการเพิ่มมูลค่า หรือรายได้ให้กับตนเอง 2) เกษตรกรขาดเงินทุนในการทำการเกษตร ในส่วนปัจจัยภายนอกคือ ปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ เช่น 1) ด้านราคาสินค้าตกต่ำ 2) ด้านสภาพอากาศ ปริมาณน้ำ อุณหภูมิ น้ำท่วม แห้งแล้ง เกินไปส่งผลกระทบต่อของสินค้าเกษตร ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ (วิทยากร เชียงกูล, 2547) จากปัญหาดังกล่าวทางภาครัฐบาลพยายามเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา ทั้งการฝึกอบรมให้ความรู้เกษตรกรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าให้ตนเอง สำหรับการพัฒนาด้านการเกษตรสามารถพัฒนาได้หลายแนวทาง เช่น การพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร โดยการเพิ่มแนวความคิด และนวัตกรรม เทคโนโลยี เป็นต้น ทุกแนวทางมีเป้าหมายเดียวกันคือการเพิ่มรายได้ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับเกษตรกร เช่นเดียวกับการจัดการเกษตรไปสู่การท่องเที่ยวก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรายได้ และเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของเกษตรกร ในรูปแบบที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชม ความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้รับความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น (วาริชดี มัยยมบุรุษ, 2553) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่พบมากคือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมชมสวนผลไม้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบสวนผลไม้พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดระยองเพราะมีภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับปลูกผลไม้ และมีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ในปี 2558 จังหวัดระยองมีจำนวนสวนผลไม้จำนวน 32 สวน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2558) ถือเป็นจังหวัดที่มีจำนวนสวนผลไม้มากที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงในปี 2558 มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดระยองเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.69 เทียบกับปี 2557 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 176,767 และชาวไทย 1,422,058 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558) แม้ว่าในจังหวัดระยองจะมีจำนวนสวนผลไม้จำนวนมาก แต่ก็ยังมีสวนผลไม้หลายแห่งยังไม่สามารถพัฒนาสวนของตนเองเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ซึ่งการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลักดันให้เกษตรกรที่มีสวนมาทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรเกิดการเพิ่มรายได้ได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

จากงานวิจัยที่ผ่านมาของ จุฑามาศ มีชัย (2557) วิทยุภรณ์ ดอนขวา และจิตตานันท์ ตีกุล (2557) และรัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์อร (2558) ได้ทำการศึกษาด้านแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนใหญ่กล่าวว่า การทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น แต่ยังไม่มีความชัดเจนเป็นที่ยืนยันว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นเพิ่มจำนวนเท่าไร และมีต้นทุนอะไรบ้าง และเกษตรกรควรพัฒนาสวนผลไม้มาทำการท่องเที่ยวหรือไม่ ซึ่งงานวิจัยนี้จะเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำสวนผลไม้เองกับการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเลือกกลุ่มที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบครอบครัวในจังหวัดระยอง เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เกษตรกรทำแบบครอบครัว ใช้แรงงานคนในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่และหากจะพัฒนามาทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถทำได้ง่ายกว่าการทำแบบธุรกิจแบบเต็มรูปแบบ ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้กับภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการนำไปสู่ชุมชนเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรพัฒนาตัวเองและเพิ่มรายได้จากการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

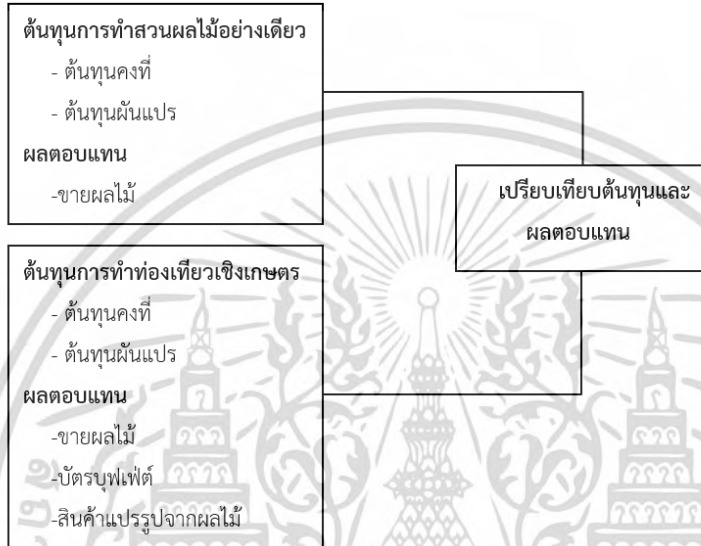
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนและผลตอบแทนจากสวนผลไม้โดยตรงเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่จะนำรายได้มาสู่ชุมชนหรือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวนเองและสามารถพัฒนาสวนของตัวเองให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ (มุขนาตร-ไชโยโรจน์, 2541) นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นกิจกรรมหนึ่งในการฟื้นฟูภาคเกษตรและการจัดสรรผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Hron and Smeck, 2004)

2. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมี 3 รูปแบบคือ แบบกิจกรรมรายบุคคล แบบกิจกรรมตามฤดูกาล และแบบกิจกรรมท่องเที่ยวตามชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นที่นิยมสำหรับชาวไทยคือ กิจกรรมรายบุคคล โดยเฉพาะ กิจกรรมชมสวนผลไม้ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน (ภฤชญา ธนวิวัฒนาภรณ์ และสุดสันต์ สุทธิพิศาล, 2557) คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 7 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและประวัติศาสตร์ 3 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน 7 แห่ง (2) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กิจกรรมการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วและควรสนับสนุน 10 ประเภท กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วและควรหยุดสนับสนุน 2 ประเภท กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยังไม่มีและควรสนับสนุน 6 ประเภท (3) รูปแบบการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการในชุมชน คือ การท่องเที่ยวแบบชะลอตัว (Slow Travel)

3. บริบทพื้นที่ศึกษา

จำนวนสถานที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าจังหวัดที่มีสถานที่เที่ยวมากที่สุดคือ จังหวัดระยอง มีจำนวนถึง 32 แห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2558) เป็นการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบครอบครัวมีจำนวน 13 ราย จากสถิติสำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร (2556) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) พบว่าอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากที่สุดคือ อำเภอเมือง และอำเภอบ้านค่าย ซึ่งในงานวิจัยนี้เก็บข้อมูลใน อำเภอเมือง และอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

4. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน

ชัยยศ สัมฤทธิ์กุล (2559) กล่าวว่าต้นทุน หมายถึง จำนวนทรัพยากรที่ได้ใช้ไป เพื่อวัตถุประสงค์หนึ่ง เพื่อให้ได้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมาโดยส่วนใหญ่นั้นต้นทุนจะแสดงในรูปของตัวเลข เช่นเดียวกับกับดวงมณี โกมาร (2551) ได้ให้ความหมายของต้นทุนหมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่ได้ใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกทรัพย์สินและได้ผลตอบแทนกลับคืนมา จากความหมายต้นทุนในช่วงต้น สามารถสรุปได้ว่า ต้นทุน หมายถึงมูลค่าหรือจำนวนทรัพย์สินที่จ่ายไปเพื่อให้ทรัพย์สินอื่นมาทดแทนและได้ผลตอบแทนกลับคืนมา

บุราทิพย์ ชูติวงศ์ (2546) ได้แบ่งต้นทุนตามพฤติกรรมของต้นทุนซึ่งแบ่งเป็นต้นทุนผันแปรต้นทุนคงที่ และต้นทุนทั้งหมด ดังต่อไปนี้

- 1) ต้นทุนผันแปร (Variable Cost: VC) หมายถึง ต้นทุนที่มีต้นทุนต่อหน่วยคงที่ ในขณะที่ต้นทุนรวมจะผันแปรไปตามปริมาณการผลิต ซึ่งโดยปกติต้นทุนผันแปรจะเป็นต้นทุนที่มีผลต่อการตัดสินใจต้นทุนผันแปร เช่น ค่าแรงงาน ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์พืช ค่าน้ำมัน ค่าเชื้อเพลิง ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าขนส่ง ค่าวัสดุอื่นๆ เป็นต้น
- 2) ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost: FC) หมายถึง ต้นทุนที่มีจำนวนคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณของการผลิตหรือระดับกิจกรรมในการผลิต หากปริมาณการผลิตมากขึ้นไม่ส่งผลต่อต้นทุนคงที่ เช่น ค่าที่ดิน ค่าภาษี ค่าเช่า เป็นต้น
- 3) ต้นทุนทั้งหมด (Total Costs: TC) เป็นต้นทุนที่ประกอบไปด้วย ต้นทุนคงที่รวม (total fixed cost: TFC) และต้นทุนผันแปรรวม (total variable cost: TVC) โดยต้นทุนทางการเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีดังนี้

3.1) ต้นทุนคงที่

ทำสวนอย่างเดียว = ค่าเสื่อมอุปกรณ์+ดอกเบี้ยเงินกู้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร = ค่าเสื่อมอุปกรณ์+ดอกเบี้ยเงินกู้

3.2) ต้นทุนผันแปร

ทำสวนอย่างเดียว = ค่าแรงงานสวน + ค่าขนส่ง+ ค่าวัสดุการเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร = ค่าแรงงานสวน+ ค่าแรงงานบริการ + ค่าวัสดุการเกษตร + ค่าผลไม้ + ค่าอาหารและเครื่องดื่ม + ลินค่าแปรรูปจากผลไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน

รูดานา ฉันทไพศาล (2555) กล่าวไว้ว่า ผลตอบแทนหมายถึง สิ่งที่อยู่ลงทุนได้มา หรือ ได้รับจากเงินลงทุน เช่น ทรัพย์สิน หรือ กิจกรรมต่างๆ ภายใต้ความไม่แน่นอนในอนาคต หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ ดอกผล รวมทั้งสิ้น ที่อยู่ลงทุนได้รับทรัพย์สิน กิจกรรม หรือหลักทรัพย์สินลงทุน ตลอดช่วงระยะเวลาการลงทุน ในส่วนงานวิจัยของวารสาร ป่ามทา (2554) กล่าวว่า ผลตอบแทนหมายถึง มูลค่าหรือทรัพย์สินที่อยู่ลงทุนได้รับจากการทำกิจกรรมที่ได้ลงทุนไป ซึ่งอาจได้รับผลเป็นกำไร หรือขาดทุนจากการทำกิจกรรมนั้นๆ

เพชร ชุมทรัพย์ (2554) ได้ให้ความหมาย กำไรทางบัญชี คือ รายได้รวมหักค่าใช้จ่ายรวม จะเป็นการวัดผลการดำเนินงานที่เป็นผลลัพธ์เป็นตัวเลखอย่างชัดเจน ตามหลักการทางบัญชีและมาตรฐานทางบัญชี โดยที่ไม่คิดคำนวณถึงผลกระทบทางธุรกิจที่ไม่สามารถวัดได้ เช่น ค่าเสียโอกาส เป็นต้น โดยกำไรทางบัญชีมีสูตรดังนี้

$$\text{กำไรทางบัญชี} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนทั้งหมด}$$

ผลตอบแทนทางการเกษตรมีรายละเอียดดังนี้

$$\text{รายได้จากการขายผลไม้} = \text{ราคาผลไม้} \times \text{จำนวนผลผลิต (ต่อไร่)}$$

$$\text{รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร} = \text{ราคาบัตร} \times \text{จำนวนนักท่องเที่ยว}$$

$$\text{รายได้จากการขายสินค้าแปรรูป} = \text{ราคาราคาสินค้าแปรรูป} \times \text{จำนวนสินค้าแปรรูป}$$

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนและผลตอบแทนจากสวนผลไม้ชายฝั่งตะวันออกเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนผลตอบแทนการทำสวนผลไม้เพียงอย่างเดียวกับการทำเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างและขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยนี้ประชากรคือเกษตรกรที่สวนผลไม้ที่ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง 32 ราย (สำนักงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกีฬาจังหวัดระยอง, 2556) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ เกษตรกรที่ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบครอบครัว เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เกษตรกรทำแบบครอบครัว ใช้แรงงานคนในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่และหากจะพัฒนาทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถทำได้ง่ายกว่าการทำแบบธุรกิจแบบเต็มรูปแบบ โดยเกษตรกรที่ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบครอบครัวในจังหวัดระยองมีจำนวน 13 ราย ซึ่งสถานที่สามารถเก็บได้จริงจำนวน 7 ราย ที่ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ สวนลำตวน สวนสุขใจ สวนป่าจิม สวนคุณหวด สวนคุณน้อย สวนแสงแดด และชุมชนเกษตรบ้านชาวมะกรูด ซึ่งจำนวน 7 ราย สามารถเป็นตัวแทนประชากรทั้ง 13 ราย เนื่องจากลักษณะการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบครอบครัวมีลักษณะคล้ายกันไม่แตกต่างกันมาก ในงานวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจำนวน 3 เดือน ในช่วงเดือนมิถุนายน – สิงหาคม พ.ศ. 2560

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจและรวบรวมข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนพื้นที่ในการเพาะปลูก

ส่วนที่ 2 ต้นทุนการดำเนินงานทั้งหมด ประกอบด้วย ต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายในการปลูกต่าง ๆ และค่าใช้จ่ายในการขายและบริการ

ส่วนที่ 3 รายได้จากการทำสวน ประกอบด้วย จำนวนผลผลิตต่อไร่ ราคาขายต่อกิโลกรัม และรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย อัตราค่าบริการแพคเกจ ขายผลไม้ ขายของฝาก

3. การทดสอบแบบสอบถาม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทดสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยผู้วิจัยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาแนะนำ และปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปเก็บข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative method) เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำสวนผลไม้เพียงอย่างเดียว กับการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีวิธีวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การคำนวณต้นทุนและผลตอบแทน

- 1) ต้นทุนคงที่ แยกเป็นสองแบบคือทำสวนอย่างเดียว และการทำท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 2) ต้นทุนผันแปร แยกเป็นสองส่วนคือทำสวนอย่างเดียว และการทำท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 3) ผลตอบแทน พิจารณารายได้จากกรขายผลไม้ และรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และรายได้จากการขายสินค้าแปรรูป

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน

วิเคราะห์เปรียบเทียบสัดส่วนต้นทุนและผลตอบแทนต่อไร่ของการทำสวนอย่างเดียว และการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละรายการ เพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างของต้นทุนและผลตอบแทนแต่ละรายการ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ทำกรท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ทำกรท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองแบบครอบครัว พบว่าเป็นหญิง 6 คน ชาย 1 คน สถานภาพ สมรสทั้งหมดมีอายุในช่วงอายุ 46-50 จำนวน 2 คน อายุ 51-55 ปี จำนวน 1 คน อายุ 56-60 ปี จำนวน 1 คน อายุ 61-65 ปี จำนวน 2 คน และอายุ 66-70 ปี จำนวน 1 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษาจำนวน 4 คน มัธยมศึกษา 2 คน และระดับปริญญาตรี 1 คน ด้านจำนวนสมาชิกในบ้านส่วนใหญ่มีจำนวน 5 คน รองลงมาคือ 4 คน และ 6 คน นอกจากนี้มี 5 ส่วนที่มีการจ้างแรงงานจำนวน 2 คนต่อสวน และสวนอื่นๆ ไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในส่วนจำนวนสวนผลไม้ของเกษตรกรมีจำนวน 10-15 ไร่ 2 ราย และ 16-20 ไร่ 3 ราย และ 21-25 ไร่ 2 ราย เฉลี่ยไร่ทั้ง 7 สวนเท่ากับ 18 ไร่ สำหรับทำสวนผลไม้ ซึ่งระยะเวลาในการทำสวนผลไม้เฉลี่ย 24 ปี และประสบการณ์ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉลี่ย 5 ปี

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าเกษตรกรที่ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นเกษตรกรที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำสวนเฉลี่ย 24 ปี โดยเป็นสวนขนาดปานกลางคือเฉลี่ย 18 ไร่ สามารถทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบครบวงจรได้ สำหรับต้นทุนในการทำสวนและทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแสดงข้อมูลในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุน

รายการ	ทำสวนอย่างเดียว		ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
	ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ (บาท)	สัดส่วนต้นทุน (%)	ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ (บาท)	สัดส่วนต้นทุน (%)
1. ต้นทุนคงที่				
1.1 ค่าเสื่อมอุปกรณ์	270	0.8	1,361	1.9
1.2 ดอกเบี้ยเงินกู้	46	0.1	281	0.4
2. ต้นทุนผันแปร				
2.1 ค่าแรงงานสวน	15,000	46.5	15,000	21.7
2.2 ค่าแรงงานบริการ	-	-	9,022	13.1
2.3 ค่าขนส่ง	2,500	7.7	289	0.4
2.4 ค่าวัสดุการเกษตร	14,530	44.9	14,530	21.3
2.5 ค่าผลไม้	-	-	17,500	25.3
2.6 ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม	-	-	5,767	8.4
2.7 สินค้าแปรรูปจากผลไม้	-	-	5,344	7.7
รวม	32,346	100	69,094	100

จากตารางที่ 1 พบว่าสัดส่วนต้นทุนของการทำสวนอย่างเดียวส่วนใหญ่อยู่ที่ ค่าแรงงานมีสัดส่วนร้อยละ 46.5 คิดเป็นมูลค่า 15,000 บาทต่อไร่ รองลงมาคือ ค่าวัสดุการเกษตรร้อยละ 44.9 คิดเป็นมูลค่า 14,530 บาทต่อไร่ และค่าขนส่งร้อยละ 7.7 คิดเป็นมูลค่า 2,500 บาทต่อไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุน การทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะพบว่ามีต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนคือค่าขนส่งที่ลดลงจาก 2,500 บาทต่อไร่ เหลือเพียง 289 บาทต่อไร่ เพราะเกษตรกรไม่ต้องขนส่งผลไม้ไปขายในตลาด แต่มีต้นทุนที่เพิ่มขึ้นคือ ค่าแรงงานบริการจำนวน 9,022 บาทต่อไร่ ซึ่งค่าแรงงานบริการจะมีเฉพาะในช่วงเปิดสวนเป็นการท่องเที่ยวระยะ 2 เดือน คือ เดือนพฤษภาคม และมีธันวาคมเท่านั้น และมีต้นทุนค่าผลไม้เพิ่ม 17,500 บาทต่อไร่ ค่าอาหาร 5,767 บาทต่อไร่ และค่าของฝาก 5,344 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบต้นทุนแล้วจะพบว่าการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะมีต้นทุน 69,094 บาทต่อไร่ ซึ่งมากกว่าการทำสวนผลไม้เพียงอย่างเดียวมีต้นทุน 32,346 บาทต่อไร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 แสดงเปรียบเทียบผลตอบแทนในภาวะราคาที่แตกต่างกัน

รายการ	ทำสวนอย่างเดียว (เฉลี่ยต่อไร่)			ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (เฉลี่ยต่อไร่)
	ราคาสูง	ราคาปกติ	ราคาต่ำ	ทุกภาวะของราคา
1. รายได้จากการขายผลไม้	71,230	54,847	36,199	41,667
2. รายได้จากการทำการท่องเที่ยว			-	66,111
3. รายได้จากการขายของฝาก			-	8,222
รวม	71,230	54,847	36,199	116,222

หมายเหตุ ราคาสูง : คือราคาสลไม้อันสูงสุดในช่วงปี 2557- 2559, ราคานปกติคือราคาสลไม้อันเฉลี่ยที่เท่าๆกันในช่วงปี 2557-2559, ราคาต่ำคือ ราคาที่ต่ำที่สุดในช่วงปี 2557- 2559 (ตลาดลิมเมือง, 2560)

ในส่วนของต้นทุนจากตารางที่ 1 พบว่าการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีต้นทุนที่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาผลตอบแทนในตารางที่ 2 พบว่าการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเปรียบเทียบกับสภาวะราคา 3 แบบ คือ ณ ราคาผลไม้เมื่อราคาสูง เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนเฉลี่ย 71,230 บาทต่อไร่ ในด้าน ณ ราคาผลไม้ปกติ เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนเฉลี่ย 54,847 บาทต่อไร่ และ ณ ราคาต่ำ เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนเฉลี่ย 36,199 บาทต่อไร่ แต่เมื่อทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ ถึง 116,222 บาทต่อไร่ เพราะมีรายได้จาก 3 แหล่ง คือรายได้จากการขายผลไม้ที่เป็นของฝากกลับบ้านจำนวนเฉลี่ย 41,667 บาทต่อไร่ การขายบัตรรูปถ่าย และผลไม้สำหรับการท่องเที่ยวจำนวนเฉลี่ย 66,111 บาทต่อไร่ และรายได้จากสินค้าแปรรูปของฝากอื่นๆ 8,222 บาทต่อไร่ จากนั้นนำข้อมูลผลตอบแทนไปพิจารณาร่วมกับต้นทุนแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน

รายการ	ทำสวนอย่างเดียว (เฉลี่ยต่อไร่)			ทำท่องเที่ยวเชิงเกษตร (เฉลี่ยต่อไร่)	สัดส่วนการเปลี่ยนแปลง (เท่า)		
	ราคาสูง	ราคาปกติ	ราคาต่ำ		ราคาสูง	ราคาปกติ	ราคาต่ำ
1. รายได้ทั้งหมด	71,230	54,847	36,199	116,000	1.63	2.15	3.21
2. ต้นทุนทั้งหมด	32,345	32,345	32,345	69,095	2.14	2.14	2.14
กำไรทั้งหมด	38,885	22,502	3,854	46,905	1.21	2.09	12.17

เมื่อพิจารณาด้านต้นทุนและผลตอบแทนพบว่า เมื่อภาวะราคาสลไม้อันต่ำทำให้เกษตรกรมีรายได้น้อยเพราะราคาสลไม้อันต่ำทำให้ได้รายได้ต่ำแต่ต้นทุนไม่เปลี่ยนแปลงทำให้ได้กำไรเพียง 3,854 บาทต่อไร่ ในส่วนด้าน ณ สภาวะราคาปกติเกษตรกรได้กำไร 22,502 บาทต่อไร่ และส่วน ณ สภาวะราคาสูง ได้กำไร 38,885 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่ามีการลดต้นทุนภาวะของราคาของผลไม้ ซึ่งมีกำไรเท่ากับ 46,905 บาทต่อไร่ จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าหากเกษตรกรหันมาทำการท่องเที่ยวจะช่วยในการป้องกันความเสี่ยงของรายได้เมื่อราคาสลไม้อันต่ำ โดยเปรียบเทียบสัดส่วนของกำไรกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่า สัดส่วนกำไรเมื่อเทียบกับกำไร ณ ภาวะราคาสูง มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น 1.21 เท่า และเมื่อ ณ ราคาปกติสัดส่วน 2.09 เท่า และราคาต่ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12.17 เท่า ซึ่งเพิ่มขึ้นจำนวนมาก และเมื่อนำมาคิดเป็นรายได้ต่อปี และรายได้ต่อเดือนของเกษตรกรทำสวนผลไม้ สามารถแสดงได้ในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงกำไรจากการดำเนินงานรายปี และรายเดือน

รายการ	ทำสวนอย่างเดียว (บาท)			ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (บาท)
	ราคาสูง	ราคาปกติ	ราคาต่ำ	
1. รายปี	699,930	405,038	69,374	844,290
2. รายเดือน	58,328	33,753	5,781	70,358

จากตารางที่ 4 พบว่ากรทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่อปี เท่ากับ 844,290 บาท เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 70,358 บาท แต่หากเกษตรกรทำการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว เมื่อเกิดภาวะราคาตกต่ำ เกษตรกรมีรายได้ต่อปีเท่ากับ 69,374 บาท เฉลี่ยต่อเดือน 5,781 บาท ณ ราคาปกติรายได้ต่อปี 405,038 บาท รายได้ต่อเดือนเท่ากับ 33,753 บาท และ ณ ราคาสูง มีรายได้ต่อปี 699,930 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 58,328 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจำนวนมาก แม้ว่าการทำการท่องเที่ยวจะเป็นแค่ช่วงสั้น คือ 2 เดือนในช่วงผลไม้คือ พฤษภาคม และ มิถุนายน เท่านั้น แต่สามารถทำให้เกษตรกรมีรายได้เพื่อใช้จ่ายได้ตลอดทั้งปี และมีเงินลงทุนเพิ่มในการทำการเกษตร อื่นๆ อีกด้วย

อภิปรายผล

การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำสวนผลไม้เพียงอย่างเดียวกับการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่า ในส่วนของต้นทุนการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีต้นทุนที่สูงกว่าการทำสวนเนื่องจากมีต้นทุนในส่วนของการซื้อผลไม้เพื่อมารองรับนักท่องเที่ยว และต้นทุนแรงงานในการบริการลูกค้าเพิ่มขึ้น รวมถึงต้นทุนการซื้อของเพื่อบริการนักท่องเที่ยวเป็นของฝากแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้มีต้นทุนในส่วนของการขนส่งที่ลดลงอย่างชัดเจน เพราะเกษตรกรไม่ต้องขนส่งผลไม้ไปขายที่ตลาด (ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล, 2559; ฐานา เงินไพศาล, 2555) สำหรับด้านผลตอบแทนพบว่ากรทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีผลตอบแทนที่มากกว่าการทำสวนผลไม้ เพราะได้รายได้มากกว่า 1 ช่องทาง คือได้จากค่าบัตรบุฟเฟต์ ผลไม้ ได้ขายผลไม้สำหรับลูกค้าอีกกลับบ้าน และของฝากสินค้าแปรรูปอื่นๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาถ้าใครจะเห็นได้ว่า การทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรทำสวนผลไม้ได้เพิ่มขึ้น ทุกภาวะของราคาผลไม้ และช่วยป้องกันปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำและไม่ทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลง และเมื่อเทียบกำไรรายเดือนพบว่าเมื่อทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนสูงถึง 70,358 บาท ซึ่งจากตัวเลขนี้ทำให้เห็นว่ากรพัฒนาสวนผลไม้มาเป็นการท่องเที่ยวนี้ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน ช่วยให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. เกษตรกรที่มีปัญหาราคาสินค้าไม่ตกต่ำสามารถเปลี่ยนมาทำการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรปัญหาราคาสินค้าไม่ตกต่ำให้กับเกษตรกรได้
2. การทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีต้นทุนมากกว่าการทำสวนผลไม้เพียงอย่างเดียวแต่ให้ผลตอบแทนที่มากกว่า
3. ข้อเสนอแนะทางภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรรับทราบถึงผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเพื่อกระตุ้นเกษตรกรในการพัฒนาพื้นที่สวนของตนเองเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งต่อไปในการคิดต้นทุนและผลตอบแทนควรคิดต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาร่วมด้วย โดยเฉพาะต้นทุนค่าแรงของสมาชิกในครอบครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). *สถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*, สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2560, สืบค้นจาก <http://thai.tourismthailand.org/home>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2558). *รายชื่อสวนผลไม้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2559 สืบค้นจาก <http://www.traveleasthailand.org/activity-detail.php?id=119>.
- กฤษณา ธนวัฒนาภรณ์ และ สุดสันต์ สุทธิพิศาล. (2557). รูปแบบการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในชุมชน กรณีศึกษา อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารการศึกษาดุริฎกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 3(2), 6-18.
- ขวัญกมล ดอนขวา และจิตตานันท์ ตีกุล. (2557). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารเทคโนโลยีบูรพา*, 8(1), 55-71.
- จุฑามาศ มีชัย. (2557). การพัฒนาพื้นที่เกษตรไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศึกษากรณี พื้นที่เกษตร ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*, 8(3), 427-440
- ชัยยศ สันตสุทธิกุล. (2559). ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมและโหระพา: การเปรียบเทียบระหว่างการปลูกแบบปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและการปลูกแบบทั่วไป. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 8(1), 68-83
- ฐานา ฉิมไพศาล. (2555). *การจัดการการเงิน*. กรุงเทพฯ: ชงพลเทรดดิ้ง.
- ดวงนณี โภการัตต์. (2551). *การบัญชีด้วยทุน*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ตลาดสี่มุมเมือง. (2560). *ราคาผักและผลไม้รายปี*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2560, สืบค้นจาก <http://www.taladsimummuang.com/dmme/Portals/PriceList.aspx?id=02>
- นุชมาเรศ ไชยโรจน์. (2541). การจัดการท่องเที่ยวแนวใหม่. *จุดสารการท่องเที่ยว*, 17(2), 12-18.
- นราทิพย์ ชุดิวังค์. (2546). *ขลุ่ยสี่เหลี่ยม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เพชร ชุมทรัพย์. (2554). *การวิเคราะห์งบการเงิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร. (2558). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางตะ. *วารสารเทคโนโลยีบูรพา*, 9(1), 19-35
- วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ. (2558). *แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2560, สืบค้นจาก <http://www.Goto-know.org/blogs/posts/434829?locale=en>.
- วิทยากร เชียงกุล. (2547). *พัฒนาการบนยั่งยืนกับกรณีศึกษาคนจน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วราภรณ์ ปามหา. (2554). *การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผ้าไหมยกดอกคำพูน*. วิทยาลัยพณิชยการมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สำนักงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกีฬาจังหวัดระยอง. (2556). *สวนผลไม้/เกษตร*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2560, สืบค้นจาก <http://rayong.mots.go.th/index.php?lay=show&ac=article &id=538747615&Ntype=6>.

สำนักพัฒนาเกษตรกรรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2560, สืบค้นจาก <http://www.farmdev.doe.go.th/>.

Hron, J. and Srnec, K., (2004). Agrotourism in the context with the rural development. Czech University of Life Sciences Prague" from www.czu.cz

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทความวิชาการ

วารสาร		
เกษตรพระจอมเกล้า		
KING MONGKUT'S AGRICULTURAL JOURNAL		
ปีที่ 36 ฉบับที่ 2	VOLUME 36 NUMBER 2	
พฤษภาคม – สิงหาคม 2561	ISSN 0857-0108	May - August 2018
งานวิจัย	สารบัญ	หน้า
การเปรียบเทียบจีโนมและอาร์เอ็นเอซีคอมมิวนิตีของทอมะโตไวรัสชนิด <i>Tomato necrotic ringspot virus</i> ลาเนตูโรคใบจุดวงแหวนเนือเยื่อตาของพริก	จุฑารัตน์ สิตจันทร์ รัชณี ยงประยูร และพิศสงวรรณ เจียมสมบัติ	1
คุณสมบัติการละลายพอลิเมอร์และสังเคราะห์ไบโอดีเอโฟร์ของ <i>Burkholderia carbensis</i> RE230 มีผลต่อการส่งเสริมการเจริญเติบโตของข้าว	วราภรณ์ ปานอยู่ สุจินต์ ภัทรภูวศล และวิรัช โยสิตรัตน์	12
การศึกษาสภาพที่เหมาะสมต่อการผลิตสารทุติยภูมิ และประสิทธิภาพในการควบคุมโรคของใบแห้งของข้าวของแบคทีเรีย <i>Bacillus amyloliquefaciens</i> S20A1	พัชราภรณ์ หะมกรณ์ และสุพจน์ กาเซ็ม	22
กลไกที่หลากหลายของแบคทีเรียปฏิชีวนะสายพันธุ์ใหม่จากดินบริเวณรากข้าวต่อการส่งเสริมการเจริญเติบโตและควบคุมโรคของใบแห้งของข้าว	อนุสรา จันทร์แสง และสุพจน์ กาเซ็ม	33
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการผลิตกาแฟโรบัสต์จากเกษตรกรตำบลรั้ว รัศ อำเภอกาบังและ จังหวัดสุพรรณบุรี	นงรัตน์ ไชยศิริ สภาวดี รั้งสิภัทร์ และพัชราวดี ศรีบุญเรือง	43
ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ในตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม	มาติกา สามพาน พัทธราวดี ศรีบุญเรือง และสชาติร์ รั้งสิภัทร์	53
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP สำหรับกล้วยไม้ตัดดอกของเกษตรกรตำบลบางยาง อำเภอกะทู้มณฑล จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ศิวีกา คำลอย พัทธราวดี ศรีบุญเรือง และสชาติร์ รั้งสิภัทร์	62
ผลของโคโรนาไวรัสต่อผลผลิตของข้าวที่ได้รับอุณหภูมิสูงในช่วงระยะการเจริญเติบโตต่างกัน	สุชาดา บุญเลิศนรินทร์ ละอองศรี ศิริเกษร และกิตติ บุญเลิศนรินทร์	73
อิทธิพลของความรู้และอุณหภูมิการเก็บรักษาต่อคุณภาพและระยะเวลาการสุกของมะม่วงพันธุ์มหาชนก	อุบล หินวัง จันทน์ พรหมโชติ สาธิต พงษ์วิทยกุล และจุฑาทิพย์ เปลี่ยมสติ	85
คุณค่าทางโภชนาการของแมลงกินได้ในจังหวัดกาฬสินธุ์	อรุณฯ สีหามาสา หนูเดือน สาระบุตร พรประภา ชุนถิ่นอม และศุภชัย ภูลายุดอก	98
การเตรียมและการศึกษาสมบัติของเซลล์ไลโซจากกากมันสำปะหลังเพื่อการประยุกต์ใช้ในอาหาร	สรวรรษา ปัญญาพันธ์ เกื้อกุล ปิยะจอยขวัญ และกัลกณแสงค์ ศิริรอด	106
การเปรียบเทียบผลของการใช้ซานอ้อยหมัก ฟางหมัก หญ้าสด ต่อประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโคเนื้อลูกผสม (บราห์มันพื้นเมือง) ในฤดูแล้ง	ธาศรี จิราพันธ์	117
การรบกวนให้เกิดยุงจากชิ้นส่วนข้อของสิกลงในสภาพหลอดทดลอง	เสรมศิริ จันทร์เปรม เขียวพรรณ สนธิกุล ประกาย อ่อนนิมิต และสนธิชัย จันทร์เปรม	126
ประสิทธิภาพของน้ำมันหอมระเหยจากดาวเรืองการควบคุมมอดข้าวเปลือก <i>Rhyzopertha dominica</i> (Fabricius) (Coleoptera: Bostrichidae)	ณรุพงค์ เมธินธรังสรรค์	135
ปฏิสัมพันธ์ของฟอสฟอรัสกับเหล็ก ต่อการเจริญเติบโตและการผลิตไขมันของสาหร่ายสีเขียวขนาดเล็ก <i>Desmodosmus quadricauda</i>	สุนิรัตน์ เรืองสมบุญ และจันทรา ตีมาก	142
บทความ		
แนวคิดเรื่องพื้นที่เกษตรยั่งยืนของชุมชน	ภาวิดา เจริญจินดาวิรัตน์ และดวงกมล ปานระศิท ธรรมาธิวัฒน์	152
มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย	จิรพันธ์ เจริญพันธ์	162

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย The Perspective of Agro Tourism Development in Thailand

จิรภัทร์ เข็มขันธุ์¹
Jeeranun Khemkhan¹

คำนำ

ปัจจุบันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนพยายามหาแนวทางในการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศไทย เนื่องจากภาคการเกษตรยังพบปัญหาเกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ต้องย้ายถิ่นฐานไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ส่งผลทำให้คนรุ่นใหม่หันหลังให้อาชีพเกษตรกรเพิ่มขึ้น เนื่องจากคนรุ่นใหม่มองว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่ลำบาก ไร้ผลตอบแทนดี และมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ซึ่งทางภาครัฐบาลพยายามส่งเสริม พัฒนาและผลักดันภาคการเกษตรหลายด้าน โดยในปี 2559 รัฐบาลมีนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแบบเดิม ให้เป็นการเกษตรแบบใหม่ที่เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับตัวผลผลิตของตนเอง โดยการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยพัฒนาภาคการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบในการพัฒนาภาคการเกษตรในปัจจุบันมีหลายแนวทาง เช่น การพัฒนาที่ตัวผลผลิต การพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิต การพัฒนาโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร เป็นต้น ทุกแนวทางมีเป้าหมายเดียวกันคือการเพิ่มรายได้ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับเกษตรกร เช่นเดียวกับการพัฒนาภาคการเกษตรไปสู่การท่องเที่ยวก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรายได้ และเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของเกษตรกรในรูปแบบที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่นำรายได้มาสู่ชุมชนหรือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวนและสามารถพัฒนาสวนของตัวเองให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ (นุชนาวร, 2541) นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมหนึ่งในการฟื้นฟูทรัพยากรเกษตรและการจัดสรรผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Hron and Smec, 2004)

แม้ว่าในจังหวัดที่เป็นจังหวัดสำหรับท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่ก็พบปัญหาว่าลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่เป็นที่นิยมมากในคนส่วนมาก รวมถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีในปัจจุบันมีประสิทธิภาพของรับนักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ และการท่องเที่ยวเหมาะกับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งยังขาดจุดเด่น จุดดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงยังไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ โดยบทความนี้จะนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จะช่วยให้ภาคบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถแข่งขันกันได้อย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีผู้ให้ความหมายที่หลากหลายซึ่งยังไม่มีความหมายที่ชัดเจน เช่น เกศณีย์ (2550) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นการนำทรัพยากรทางการเกษตร เช่น สวนเกษตร การปลูกพืชสวนและ ฟาร์มปศุสัตว์มาจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาชม โดยนักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมความงามและพักผ่อนหย่อนใจ เป็นการสร้างโอกาสและรายได้เสริมให้กับเกษตรกรเจ้าของพื้นที่เกษตรนั้นๆ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ณัฏฐพงษ์ (2557) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือ การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม

ในส่วนของเทพกร (2554) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือ การท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายให้โอกาส

¹ภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10250

นักท่องเที่ยวยังได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งได้รับความเพลิดเพลินและการพักผ่อน และในแง่เกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการนำทรัพยากรและวัฒนธรรมเกษตรมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นความเป็นอยู่ของชุมชนชนบทมีรายได้เพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตร

นอกจากนี้ ในต่างประเทศให้ความหมายคล้ายคลึงกันว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือกิจกรรมที่ดำเนินการในฟาร์ม เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ บันทึกลง การศึกษาหรือเพื่อความสนุกสนานกิจกรรมในฟาร์ม ทั้งด้านการปศุสัตว์ วัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจที่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Paresh, Joshi, Milind & Bhujbal, 2012) เช่นเดียวกับกับ Reynolds (2005) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นธุรกิจของเกษตรกรที่ดำเนินการในฟาร์มของตัวเอง เพื่อความเพลิดเพลิน และให้ความรู้แก่ผู้มาเยือน และเพื่อสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เกษตรกรทางอ้อม

จากที่กล่าวความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับเกษตร และกิจกรรมอื่นๆ ที่สนุกสนาน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถให้ความรู้แก่ผู้มาเยี่ยมชม และสร้างรายได้ให้กับชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตร

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรถูกจัดไว้หลากหลายรูปแบบตามลักษณะกิจกรรมที่แตกต่างกัน ดังนี้ รูปแบบการท่องเที่ยวจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) แบ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 3 รูปแบบ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวรายบุคคล เป็นการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ความรู้ด้านเทคโนโลยี การจัดการ การตลาดกับผู้เยี่ยมชม จากประสบการณ์เกษตรกรรายบุคคลที่ประสบความสำเร็จของเกษตรกรรายบุคคล เช่น เกษตรกรทำสวนผลไม้ ดอกไม้ รวมถึงฟาร์มสัตว์ เป็นต้น
2. รูปแบบการท่องเที่ยวตามฤดูกาล เป็นการจัดการกิจกรรมตามฤดูกาล เช่น จัดงานตามฤดูกาลผลไม้ ทุเรียน เงาะ เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้จะมีเฉพาะในช่วงที่มีกรจัดนิทรรศการเกี่ยวกับเกษตรเท่านั้น
3. รูปแบบการท่องเที่ยวตามชุมชนหรือหมู่บ้านเกษตรกร เป็นการจัดการกิจกรรมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน เกษตรกรร่วมกันจัดตั้งบริหาร และจัดการท่องเที่ยว โดยกรมส่งเสริมการเกษตรให้ความร่วมมือสนับสนุนในการจัดทำโครงสร้างกายภาพ การจัดภูมิทัศน์ การให้แนวความคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่และความสามารถของเกษตรกรในชุมชน

นอกจากนี้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบ่งรูปแบบตามกิจกรรมการท่องเที่ยวจากงานวิจัยของเทพกร (2554) ดังนี้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการสาธิตแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมการสาธิต ได้แก่ ฟาร์มเพาะเห็ด ฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และแปรรูปอาหาร แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จะเตรียมขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตทั้งวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสาธิตต่อนักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาที่มาศึกษาดูงาน หรือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และต้องการประสบการณ์ไปพัฒนาอาชีพเกษตรของตนเอง
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งหมดมีกิจกรรมการให้ความรู้ แต่ไม่ใช่กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด มีแหล่งท่องเที่ยวบางประเภทเท่านั้นที่เน้นกิจกรรมการให้ความรู้ทางการเกษตร ได้แก่ ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ มีกระเตรียมสถานที่ การบรรยายและวิทยากร ให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทแบบนี้เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการหาความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชนแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตร แต่โดยภาพรวมแล้วการจำหน่ายสินค้าให้นักท่องเที่ยว มีใช้กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเพียงแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่รวบรวมสินค้าชุมชนเพื่อการจำหน่ายโดยมีการสาธิตการแปรรูปขนมชนิดต่างๆ ร่วมด้วย

4. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และฟาร์มเพาะเห็ดเกษตรกรจากพื้นที่ต่างๆ เดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการศึกษาดูงาน แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้นอกจากจะให้ข้อมูลด้านการผลิตและการลงทุน แล้วยังผลิตวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงผึ้งและการเพาะเห็ดเพื่อจำหน่ายให้ผู้สนใจลงทุนธุรกิจ

สถานการณ์ปัญหาและอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยในปัจจุบัน

การท่องเที่ยวของประเทศไทยลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังขาดจุดขายที่ชัดเจน รวมถึงไม่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงระดับสากล (ระพีพรรณ, 2546) นอกจากนี้ พัทธียมล (2558) ยังพบว่าในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแบ่งออกได้ เป็น 4 ประการ คือ เกษตรกร แรงงาน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและนโยบาย และงบประมาณ มีรายละเอียดดังนี้

1. เกษตรกรหรือชาวบ้านชุมชนให้ความสนใจด้านการท่องเที่ยวไม่มากนักและขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวบางส่วนชาวบ้านหรือเกษตรกรเห็นงานน่าจะดำเนินงานได้แต่ไม่สนใจอยากดำเนินงาน เนื่องจากต้องมีการเตรียมการค่อนข้างมากและบริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยวและการแนะนำถึงผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐแล้วก็ตาม นอกจากนี้นักท่องเที่ยวขาดความรับผิดชอบมีการทำลายต้นไม้หรือสิ่งปลูกสร้างไม่เรียบร้อยไม่สุกดีทำให้ต้นไม้บางส่วนเสียหายเกษตรกรบางส่วนจึงไม่สนใจดำเนินการ

2. ปัญหาด้านแรงงานและผู้สืบทอด เนื่องจากปัจจุบันปัญหาแรงงานด้านการเกษตรมีน้อยแรงงานส่วนหนึ่งเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมทำงานในโรงงาน เนื่องจากเป็นงานที่สบายกว่า มีสวัสดิการและความมั่นคงดีกว่าจึงทำให้แรงงานภาคการเกษตรขาดแคลนและลูกหลานเจ้าของสวนผลไม้เองก็ไม่นิยมหรือสืบทอดกิจการต่อ ดังคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ "คนที่ฐานะส่งลูกไปเรียนแต่ลูกกลับมา ไม่ไปทำแบบพ่อหรือกะ ไปทำงานเอกชนบ้าง คนสืบทอดก็จะหายไป"

3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ตามการหมุนเวียนที่ได้รับมอบหมายจากต้นสังกัด เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดเกษตรจังหวัด เป็นต้น ทำให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือจัดทำโครงการต่างๆ ใหม่ ทำให้โครงการขาดความต่อเนื่อง อาจเกิดการชะงักการดำเนินงานหรือยุติโครงการไป

4. งบประมาณดำเนินงานขาดการต่อเนื่อง จากงานวิจัยของ ปองพล และคณะ (2550) พบว่าปัญหาอุปสรรคของการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดจากด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในกรรมสิทธิ์ในที่ดินส่วนใหญ่เป็นของนายทุนจากที่ประชาชนมีการขายให้นายทุน หรือผู้ที่มีมากำขึ้นซื้อที่ดิน บริเวณนั้นเพื่อทำรีสอร์ท หรือสวนพืชผักผลไม้ทำให้บางครั้งกลายเป็นคนนอกพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาวบ้านก็จะหายไป การสืบทอดอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษเริ่มลดลง รวมถึงด้านแนวโน้มของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะทำงานในระบบราชการหรือบริษัทเอกชนมากกว่ากลับมาทำสวนหรือบางคนก็ได้ทำธุรกิจในด้านอื่นๆ จึงทำให้โอกาสที่สวนเกษตรกรรมต่างๆ จะสืบทอดกิจการถึงรุ่นหลานมีน้อยลง ซึ่งส่งผลให้การสืบทอดภูมิปัญญาในการทำเกษตรกรรมต่างๆ หดหายไป

ด้านการมีส่วนร่วมคนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างกระจ่างชัดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงและยั่งยืน ทำให้แนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน ยังไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ ทั้งด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาและร่วมกันในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ หรือการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การส่งเสริมด้านงบประมาณ ปัจจุบันนโยบายการท่องเที่ยวในพื้นที่ยังไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐส่วนมากจึงอยู่ในส่วนของการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการท่องเที่ยวจึงมีจำนวนน้อยมาก (รัฐนันท์, 2558)

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับศักยภาพความเหมาะสมแต่ละพื้นที่ รวมถึงการนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาสร้างความแตกต่างให้กับการท่องเที่ยว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเน้นการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาของ รัฐนันท์ (2558) เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่าควรมีการพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว เน้นการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ด้านการพัฒนาบริการการท่องเที่ยว กลยุทธ์พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และกลยุทธ์พัฒนาด้านอื่นๆ เช่น ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ และยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนควรมุ่งเน้น ดังนี้

1.1 ต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมชุมชน การบริหารงานต้องมีความโปร่งใส มีกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ยอมรับและรับรู้กันโดยทั่ว สามารถตรวจสอบได้ มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารเป็นระยะเพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดอำนาจ

1.2 พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนให้เหมาะสม โดยส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย หลากลักษณะหรือจุดเด่นของชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉพาะตัวมีเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.3 แลวงหาโอกาสในการขยายตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะตลาดในประเทศและขยายเครือข่ายการตลาดจากตลาดในประเทศและต่างประเทศ

2. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพโดยการปรับแก้ไขข้อจำกัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอรรถยาศัยควบคู่กับการท่องเที่ยว ระเบียบกรม (2546) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ โดยการปรับแก้ไขข้อจำกัดโดยพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอรรถยาศัยควบคู่กับการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในกลุ่มจังหวัดให้ชุมชนได้ร่วมกันค้นหาจุดเด่นของตนเองเพื่อมาสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน โดยเน้นสิ่งที่มีในชุมชนเป็นหลัก เพื่อนำมาใช้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว

3. แนวทางนำทฤษฎีใหม่มาประกอบในการดำเนินงาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบเกษตรอินทรีย์ พัทธอมล (2558) พบว่าการประกอบธุรกิจและการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ประสบผลสำเร็จ สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เกษตรกรต้องนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาประกอบในการดำเนินงาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบเกษตรอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี ใช้ปุ๋ยชีวภาพ จากการผลิตวัสดุเหลือใช้ ถึงแม้ ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก ทำเกษตรแบบผสมผสาน ไม่ยึดติดกับพืชผลทางการเกษตรอย่างเดียว เพราะอาจเกิดปัญหาจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ ความแปรปรวนทางการตลาด และเป็นการเพิ่มความหลากหลายของผลผลิต และเพิ่มความน่าสนใจในการมาเยือน ส่วนด้านการด้านการตลาด เกษตรกรต้องมีส่วนร่วมจากชุมชน โดยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือภาคีในระดับท้องถิ่นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันการกำหนดราคาขาย ทั้งยังมีส่วนช่วยให้เกิดการจ้างงานและกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ความรู้ด้านการจัดการ การบริหารการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เดินทางสะดวกปลอดภัย และได้รับรางวัลด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การท่องเที่ยว เพื่อสร้างมาตรฐาน และความน่าเชื่อถือแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้เกษตรกรต้องมีเครือข่ายทางธุรกิจร่วมด้วย

4. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยพิจารณาร่วมกับห่วงโซ่อุปทาน การแข่งขันของภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบันเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวที่เต็มรูปแบบส่วนใหญ่เป็นลักษณะของนายทุนมากกว่ากลุ่มเกษตรกรหรือชุมชน ทำให้รายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเข้าถึงเกษตรกรจำนวนน้อย การที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นเกษตรกรและชุมชนทำร่วมกันสามารถแข่งขันได้นั้นควรมีความร่วมมือจากหลายฝ่าย นอกจากนี้ควรมีเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ดีขึ้นนั่นก็คือการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นต้องพิจารณาทั้งห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ถึงจะทำให้ทราบผลที่ชัดเจนงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่ไม่ได้เชื่อมโยงถึงห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ขวัญกมล และจิตตานันท์, 2557; รัฐนันท์, 2558) เมื่อพิจารณางานวิจัยการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าในประเทศไทยเป็นการศึกษาความพึงพอใจต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเท่านั้น (เกลิงศักดิ์, 2556) ส่วนงานวิจัยต่างประเทศมีการศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในลักษณะภาพรวม เช่น Silvia & Veronica (2008) และ Marianna (2008) ได้ศึกษารูปแบบระบบการบริหารจัดการของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปยังปลายน้ำ และพบว่าห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวไม่มีความต่อเนื่องเพราะเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานที่เป็นอิสระต่อกัน เช่นเดียวกับกับงานวิจัย Xinyan, Haiyan & George (2009) พบว่าปัญหาของการท่องเที่ยวไม่ได้อยู่ที่แหล่งท่องเที่ยว แต่เกิดจากการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมในภาคบริการ ที่มีลักษณะแตกต่างจากภาคอุตสาหกรรมไม่สามารถจับต้องได้ชัดเจน โดยการให้บริการด้านการท่องเที่ยวมีการดำเนินงานร่วมกันของหลายฝ่าย ทำให้การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานมีความยากมากกว่าภาคอุตสาหกรรม การจัดการห่วงโซ่อุปทานในท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญที่จะช่วยทำให้การบริหารจัดการขั้นตอนต่างๆ เกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด ช่วยในการลดต้นทุน ลดเวลา และเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งนำไปสู่การได้เปรียบเชิงแข่งขันอย่างยั่งยืนในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

สรุป

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบันยังขาดจุดขายและดึงดูด รวมถึงขาดการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ดี ทำให้มีความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่รวมถึงตัวเกษตรกรในการจัดการและการดำเนินงานด้านการตลาด ในการพัฒนาจุดเด่นและจุดขาย เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามหากต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกษตรกรควรเน้นสร้างความแตกต่างเป็นเกษตรแบบอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี หรือมีการลดต้นทุนในการผลิตปุ๋ยใช้เอง ก็จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรดำเนินไปได้ดีในอนาคต นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายหน่วยงานที่เป็นอิสระต่อกันทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง ซึ่งหากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยสามารถเชื่อมโยงแต่ละหน่วยงานรวมกันได้ จะช่วยทำให้การจัดการห่วงโซ่อุปทานการเกษตรมีศักยภาพ และช่วยในการลดต้นทุน สร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวเกิดการมาเที่ยวซ้ำ และเกษตรกรได้รายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2557. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ภคณีย์ สัตตรัตน์ขจร. 2550. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาหมู่บ้านปางมะโอ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. การศึกษาอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ขวัญกมล ดอนขวา และจิตตานันท์ ตีกุล. 2557. การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารเทคโนโลยีสูรนารี. 8(1): 55-71.
- ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป. 2557. รูปแบบและกระบวนการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. Veridian E-Journal. 7 (3): 310-321
- บุรณารถ ไชยโรจน์. 2541. การจัดการท่องเที่ยวแนวใหม่. จุลสารการท่องเที่ยว. 17(2):12-18.
- เดลินงศ์ศักดิ์ ชัยชาญ. 2556. การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- เทพพร ณ สงขลา. 2554. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชน: กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยากรจัดการและสารสนเทศศาสตร์. 6(2): 1-12.
- พัทธ์ยมล สีสวัสดิ์จันดิษฐ์. 2558. ต้นแบบการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 35(1): 103-124
- ปองพล วัลลพชัยกุล และคณะ. 2550. แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มอีสานใต้. วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา. ระพีพรรณ. ทองหล่อ. 2546. ลักษณะการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์และความต้องการใช้บริการ ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร. 2558. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางตะ. วารสารเทคโนโลยีสูรนารี. 9(1): 19-35.
- Hron, J. and K. Smeč. 2004. Agrotourism in the context with the rural development. Czech University of life Sciences Prague. from www.czu.cz.
- Marianna, S. 2008. A supply chain management approach for investigating the role of tour operators on sustainable tourism: the case of TUI. Journal of Cleaner Production. 16(15): 1589-1599.
- Paresh and V. Joshi. 2012. Agro-tourism a specialized rural tourism: innovative product of rural market. International Journal of Business and Management Tomorrow. 1(2): 1-12.
- Silvia, M and V. Popovici. 2008. Logistics and supply chain management in tourism. The Amfiteatru Economic Journal. 10(24): 122-132
- Reynolds, K.A. 2005. Consumer demand for agricultural and on farm nature tourism. Davis, CA: University California.
- Xinyan, Z., S. Haiyan and Q. H. George. 2009. Tourism supply chain management: A new research agenda. Tourism Management. 30(3): 345-358.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI

โปรดระบุหมายเลข ISSN หรือชื่อของวารสารที่ต้องการทราบผลประเมิน : ค้นหา

ลำดับ	ชื่อวารสาร	ISSN	เจ้าของ	จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่	สาขา
1	International Journal of Agricultural Technology	1686-9141	Association of Agricultural Technology in Southeast Asia (AATSEA)	1	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

วันที่ 14/10/19

Copyright © 2005, Thai Journal Citation Index (TCI) Centre. All rights reserved.
Contact: tci.thai@gmail.com

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

AATSEA

International Journal of Agricultural Technology

[Home](#)
[Overview](#)
[Publication Ethics and Malpractice](#)
[Editorial Board](#)
[Current Issue](#)
[Past Issues](#)
[Instruction to Authors](#)
[Submit Paper](#)
[Join IJAT](#)
[Contact us](#)

Volume 14, Number 7, December 2018 Special issue

Table of contents

Soytong, K., Poeaim, S., Pongnak, W., Luenam, L. Poeaim, A., 989-996
Kuhaswonvetch, S., Pongsuk, P. and Laipas, P. - KMITL organic agriculture model: a review article.

Amrulleh, A. H. K., Widayati, D. T. and Maharani, D. - Study on vaginal 997-1002
epithelial cells in Brahman cattle suspected reach puberty.

Anuchai, J., Chumthongwattana, M., Tepsorn, R. and Supapavnich, S. - 1003-1016
Efficiency of salicylic acid immersion using fine-bubble technique on quality of *Musa* AAA fruit during ripening.

Azad, S. M. O., Towatana, P., Pradit, S., Patricia, B. G. and Hue, H. T. T. - 1017-1032
Ingestion of microplastics by some commercial fishes in the lower Gulf of Thailand: a preliminary approach to ocean conservation.

Bautista, M. L., Pomer, P. and Salonga, J. J. - Comparison of toxic effects of 1033-1038
Psidium guajava leaf and bark extracts against Brine Shrimp (*Artemia salina*).

Boonkoed, S., Suphalucksana, W., Sithigriping, R., Srikijkasemwat, K., 1039-1048
Mitchaonthai, J. and Lukkananukool, A. - The effect of adding mung bean meal supplementation on Napier Pakchong 1 silage on fermentation quality and nutrient composition.

Boonyong, S., Ngamsangie, C. and Ruengthara, P. - Opportunity and risk 1049-1064
from urban planning policy relating to real estate development and preservation of rural and agricultural areas at the present in Mueang Chantaburi of Thailand.

Buamool, P. and Phakamas, N. - Effects of different forms nitrogen fertilizer on 1065-1076
growth and yield of four tropical pasture grasses.

Bunnaen, W. and Yartniyom, O. - The development of Organic Farming 1077-1088
Network - Learning Centers for youths in Kantharawichai district, Mahasarakham province, Thailand.

Cavite, H. J. M., Mactal, A. G. M., Cruz, J. A. and Khernkhan, J. - Phosphate- 1089-1096
solubilizing bacteria from upland rice (*Oryza sativa* L.) rhizosphere and their tricalcium phosphate solubilizing abilities.

Chenyawiwatkul, J., Supapavnich, S. and Takeungwongtrakul, S. - 1097-1106
Physicochemical properties and oxidative stability of oils from samrong (*Sterculia foetida*) seed.

Chayhard, S., Manthachitra, V., Nualchawee, K., and Buranapratheprat, A. - 1107-1114
Application of unmanned aerial vehicle to estimate seagrass biomass in Kung Kraben Bay, Chanthaburi province, Thailand.

Chirapongsatankul, N., Srichanun, M. and U-taynapun, K. - Virulence factor 1115-1128
gene profiles of *Aeromonas veronii* isolated from diseased Nile tilapia

Jedoroh, N., Laipas, P., Chareonsap, P. P. and Poeaim, A. - Induction of 1287-1292
shoot and root from nodes of *Kadsura heteroclita*.

Jorjong, S., Sakhunkhu, S. and Plaetita, W. - Phenolic compounds and 1293-1306
antioxidant capacities in leaves of fifteen Mao-Luang (*Antidesma thwaitesianum* Müll. Arg.) cultivars.

Josue, R. dR. - Mass rearing and dispersal of biological control agents (BCAs) 1307-1314
as interventions in Coconut Scale Insect (CSI) calamity areas in Basilan, Philippines.

Kaewploy, N., Aquino, U. M. and Phonpakdee, R. - The People's participation 1315-1326
on the indigenous serrated mud crab fattening practices in La-ngu district, Satun province, Thailand.

Khernkhan, J. and Mankeb, P. - The agricultural tourism management in family 1327-1334
business: case study of Rayong province in Thailand.

Kromkratoke, W. and Suwanmaneepong, S. - Performance financial analysis 1335-1346
of rubber cooperatives in Trat province, Thailand.

Thai-Journal Citation Index Center

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

The agricultural tourism management in family business: case study of Rayong province in Thailand

---

Khermkhan, J.* and Mankeb, P.

Department of Agricultural Development and Resource Management, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Ladkrabang, Thailand.

Khermkhan, J. and Mankeb, P. (2018). The agricultural tourism management in family business: case study of Rayong province in Thailand. *International Journal of Agricultural Technology* 14(7): 1327-1334.

Abstract The agricultural tourism management in family business of 7 farms in Eastern of Thailand was studied. It is used the quality research with 7-S McKinsey principle. According to the study, it was found that there were seven farms with the informal organization structure in family business. It was done by using the organic farming and integrated farming. Then, It can stop the application of chemical fertilizer that led to food strategy to service the different tourist attractions. It included with the tour service groups. The most personnel group was the members in family business, and there were a few of alien neighbors to do farming. On the other hand, the owner of farming also has knowledge in agriculture. The management style was differed in family business way with flexibility although not do the full-time work. In this case, they helped each other to determine the tourist numbers with the durian numbers to be consumed in each day. Thus, it was easy to manage because this system to do for the household account as well as no IT system to collect data. In the part of the shared value, it was not regulated clearly with the different uniqueness from business tourist attractions. As the result, it was flexible with no strictness directly to the requirements of the private tourists.

Keywords: Family Business, Agriculture Tourism Management, 7-S McKinsey

Introduction

In the current, most population with totally 12.3 million people in Thailand or with 34 percentages are agriculturists when comparing to other occupations (National Statistic Office, 2015). In addition, it was found the incomes problem of agriculturists in Thailand result in the poverty in our Thai society. In addition, there are the factors to cause the poverty for the internal one; namely, 1. The lacking in knowledge for developing the agriculture by themselves including with not knowing of the guideline to increase the value or the incomes to themselves and 2. The lacking in budgets for the agriculturists to do the farming and the external ones; namely, 1. The lowest costs of product prices 2. The weather condition with depending on the water quantity, the temperature, the flooding and too dryness.

---

* Corresponding Author: Khermkhan, J.; Email: jeeranan.kh@kmitl.ac.th

In addition, it has affected to the agriculture products with not being in the goal or gaining the insufficient incomes to pay debts and other expenditures, (Chiengkul, 2004). In this case, according to these problems the government has put the effort to solve the problems as well as training by giving the knowledge for the agriculturists to increase the product values to themselves. Therefore, there are many guidelines to develop for the agriculture, such as the development of the products and the increasing of added value of the agriculture products. Thus, it is involving with the development to increase the products and the adding of values to the agriculture products by increasing for the concept ideas, the innovations, the technologies and others. Then, every guideline has the same goal that are to increase for the incomes and make the better life to the agriculturists as well as developing the agriculture to the tourism as another way to increase the incomes and increase the values to the agriculture products to be called as the agriculture tourism.

Agro Tourism means the travelling or tour to the agriculture areas, the agriculture fruit farms, the herb fruit farms and the livestock farms for admiring, viewing as beauty, making success and feeling pleasure in the agriculture farm. Besides, the agriculture farm is one activity to rehabilitate the agriculture resources and allocate for the benefits of economics and social (Hron and Srnec, 2004). The agriculture tourism of fruit farms are found most in the East of Thailand, especially in Rayong province because of the suitable weather to plant the fruits with several of tourist numbers. In addition, 2015 in Rayong province there were the fruit farms for total of thirty-two, (Tourism in Thailand, 2015). Then, it is accounted as the province with having of most fruit farms when comparing to other provinces in the east region. What's more, 2015 there were the tourists to come for travelling in Rayong increasingly with 14.69 percentages when comparing to 2014 and gaining for the increasing prone in each year. In this case, it is classified into the foreign tourists totally for 176,767 and Thai tourists totally 1,422,038 people, (Tourism in Thailand, 2015). On the other hand, although in Rayong province there are many fruit farms some ones aren't be developed as the agriculture tourism ones. As the result, the tourism in the east region is depending on the putting of efforts for the agriculturists who have their own fruit farms to do the agriculture tourism increasingly to increase the incomes in long term for the future.

According to the last research of Siasawadwanit (2015), the model of agriculture tourism business management is in effective way of the East in Thailand. Therefore, it is the study of the large farming that is Suphattra land one in Rayong province. What's more, Maikhed homestay in Pracheanburi province and the study center of Khao Hin Sorn Royal Development Study Center from the King's saying of Chachoengsao province are the large agriculture tourist attractions. Thus, the agriculturists can develop for the resource areas to be effective for being the agriculture

tourist attractions. After that, it can study for the agriculture tourism attraction management in family business of Rayong province by emphasizing on the labor in the household with 50 percentages. As the result, it is in the characteristic of management with the differences from the large and full circle of agriculture tourism in terms of using the concept idea of 7-S McKinsey Pascale and Athos (1981) for this study. Therefore, the objective is study manage for the agriculture tourism management in family business: Case study of Rayong in Thailand.

Materials and methods

The agriculture tourism management in family business in case study of Rayong province; we studied the internal aspects of the organization can be identified with the help of "The McKinsey 7S Framework" method, developed at the beginning of 1980's by Tom Peters and Robert Waterman, two consultants working for "McKinsey & Company" consulting firm. The basic premise of the model was that there are seven aspects of an organization that needed to be aligned if it is to success. The model can be used in order to identify the needs of an organization, to improve performance and to maintain alignment throughout different types of changes (Insight, 2013). The McKinsey 7-S model involved in seven interdependent factors which are categorized as either "hard" elements: strategy, Organization structure, systems or "soft" elements: shared value, skills, management style, staff, and it may be used in a wide variety of situations to help to: i) improve the performance of a company; ii) examine the likely effects of future changes within a company; iii) align department and processes during a merger or acquisition; iv) determine how best to implement a proposed strategy (Gaspar *et al.*, 2018).

Samples

In this research study, the population was the farming agriculturists to do the agriculture tourism in Rayong province with thirty-two people, (Agriculture tourism office and sports in Rayong province, 2013). In this case, it was selected for the specific group sampling that was the agriculturists to do the agriculture tourism in family business because it is used mostly for the people labor in family business. On the other hand, it can develop for the agriculture tourism in easier way for the business in full way. In this case, the agriculturists were done the agriculture tourism in family business of Rayong province totally with thirteen people by surveying in the area and collecting the data with seven people. Similarly, it was done for the agriculture tourism, such as Lamduan farm, Sukchai farm, Phajim farm, Khunthud farm, Khunnoi farm, Sangdad farm and agriculture community of Ban Chak Makrud with totally of seven people. The

population representative for thirteen people with the similar characteristic of the agriculture tourism in family business was used. This research was to collect the data totally for three months during June to August in 2017.

Data Collection

Tool was used as a structural interview to classify into three parts: part 1 was general information of farms, part 2 was the McKinsey 7S Framework that was organization structure, strategy, staff, skill, management style, organization management system and shared value, and part 3 was the problem and obstruction. This research study was used to interview as the tool for gathering information and testing the quality with the interview for content validity. In addition, this interview is created to measure the required objects. Then, the researchers brought three experts to evaluate, while the consultants made to improve before collecting data.

Results

Lamduan farm, Sukchai farm, Phajim farm, Khunthud farm, Khunnoi farm and agriculture community of Ban Chak Makrud involved with the family business operation style with 90 percentages while in Sangdad farm with 80 percentages. Moreover, it had the people labor to help for doing the gardening with 1-2 people. There were seven farming with the informal organization structure. In this case, it had the main manager as the owner of the farming to take care, solved the problems and prepared the fruits without travel guide, except for the ticket employees. Thus, it was easy structure with not clear position and duties due to the less workers. However, they were helped each other and replaced their tasks.

For seven farms, it emphasized the agriculture and the tourism as the organic farming and the mixed farming. In addition, it was focused on the quality of products by using fertilizers from the left over of fruits or the shells of fruits. Therefore, it included with the bio-extract to help agriculturists to reduce the costs of fertilizers. Similarly, the strategy of agriculture tourism attractions is varied from the business tourist attractions that was the flexibility and the strict rules. In this case, it depended on the requirement of the tourists who really like to travel in personal or walk around in the farms with comfort and pick the fruits from the farms. In this case, it was no limit of time to walk around the farms because there has not many people in agriculture tourism attraction. As the result, the fruits were consumed as the fresh one coming from the tourist attraction farms with 90 percentages. Therefore, it was confident to consume these quality and fresh fruits. The strategy of most tourists, it should determine the tourist numbers from the durian numbers. In addition, if they let some tourists to consume too many durians in the near future, they may not come back to use this

1330

service. Then, it was continued to inform the other tourists for not coming back at these farms. However, it can reduce the satisfaction problem for the tourists by determining the tourist numbers per day. For the strategy of buffet prices for each fruit, it represented that in each farm could not determine the lower price than the one of competitors. Besides, the employees in Department of Tourism in Rayong had the meeting and the regulation of the fruit prices in A.D. 2017 with 380 baht. However, each farm can not reduce for prices. Then, they created for the strategy to increase the food or other desserts in the buffet food as well as reducing the labor costs and fertilizer management. There was a strategy to attract the tour groups to travel in their farms by offering food and fruits for the guide vans and tours. In this case, it was due to the peoples were the important ones to make suggestion for the agricultural tourist attraction to the local tourists.

Most staff was the members in families, so there were only the farmers to use the labor of the outside people with the nationality of Burmese and Cambodian. In this case, the searching of the labor is depended to inform the workers at the closely farms to let them helped in the farms as the siblings for kindness and co-benefits. Thus, there was no problem to work, and most of the owners' age were more than 60 years old.

For the position and duty of person in the agricultural tourism in family business was not determined in clear way. On the other hand, the decision making or management of the powerful ones depended on the owner. Then, the buffet ticket sellers were changed to include the fruits and the peeler of durians with suitability or with the characteristic of daily labor. In this case, they were mostly the temporary employees.

Some employees were lack of agricultural knowledge, except for the owners of the fruit farms. Fortunately, the peeler of fruits was the good knowledge skill on peeling the durians. However, the most employees in agriculture tourism were still lack of the guide skill and the tour guide including with the language to welcome for the foreign tourists, especially for English language and Chinese language. On the other hand, there were a large number of European tourists and the Chinese tourists who come to travel in Rayong province. Besides, the Chinese tourists were found to eat durian of our country. Then, with these problems made these tourist attractions gain less foreign tourists.

The management style in families was not in complex way. The seven farms were used the fruits in their farms with 80 percentages. However, if the fruits in the farms were not enough, it should compensate from the member in families at the agriculture tourism attractions or from the networks of the agriculture group. In this case, there were several tourists. They may purchase the fruits from the markets, but the most difficult management. Furthermore, it should prepare for the ripe because the tourists always expected to eat durians at the planting location.

Therefore, the tourists should have the opportunity to consume the delicious and ripe fruits. In this case, the success of the agricultural tourist attractions is based on the owners of farms with really like to train, acquired for the new knowledge to develop for the tourist attraction.

The management organization was not cleared the system as well as IT technology to collect data of the tourists. In this case, there was to make an account in the household. The agricultural tourism for the tourists were setup only in the festivals during May to July. The employees are paid the incentives for working on Monday to Friday of 300-400 baht per day. In addition, on weekends, the employees can receive the incentives with 500-800 baht per day, which the peelers can gain the most.

There are seven locations of the agricultural tourism in family business. However, it was not determined for the main value in obvious way. According to interview at Suankhunthuad, the value of farming is depended tourists come as well as picking up the fruits in the farming by themselves, such as rambutans and mangosteens. In this case, for Sukchai farm and Jim farm, they are emphasized to view at farming by themselves.

Problems were rccountered as it is lacking in making public relations to the tourists, less management and the fewer networks,,lacking in sign at the main street, small farm, fruit limited and the restriction of the tourist numbers per day, lacking in tourist guide, who have agriculture knowledge, English and Chinese language, lacking in the main labor and the inheritor in the future.

One factor was to make the success for the agricultural tourism is involved in servicing the leader of tour, the drivers or the tour guides. Besides, the most tourist attractions are selected by the suggestion from driver or tour guides. Therefore, agriculture tourism entrepreneur should provide special food to tour guides and drivers.

Discussion

According to the result with the concept idea of 7-S for McKinsey (Pascale and Athos, 1981), it was found that the agricultural tourism in business family of Rayong is involving with travelling, walking around the farms, eating fruits and purchasing the agriculture products. The tourism industry officers' opportunities for relatively easy entry into a number of business types that specifically appeal to sole proprietors and families because of small size, desirable location, or connection with leisure and lifestyle preferences (Getz and Carlsen, 2000). On the same way, there are the good points of the agriculture tourism in business families that are from the fresh fruits and good quality of fruits. With this case, it has used the fruits in their own farms with 90 percentages which the agriculturists are the knowledgeable in agriculture at the excellent level (Steve *et al.*, 2010; Mahajan and Gupta, 2011). What's more, they also have the skills in

training and developing themselves conforming to the research of Thawanhathaikul *et al.* (2007) and the research of Meechai (2015). Thus, the owners of the farms are the intelligent to acquire of knowledge. However, the problems and the obstructs to be found are coming from the agriculture tourism attractions in families. On the other hand, it is lacking in the good public relations conforming to the research of Siasawadwanit (2015). In this case, the lacking in public relation making contributes to the limited tourists while the employees have the speaking skills and the knowledge skills to be the leader tourist guides in the farms. On the other hand, they are lacking in language skills conforming to the research of Phongwrittorn (2015).

Mostly, the agriculture tourism in family business is depending on the making of public relation from words including of allowing the guide vans or the tour guides to make the advice for the tourist attractions. Besides, most people are popularly to travel with the good public relations or in the large fruit farms. In this case, the tourists have come to travel so often by finding the new locations to be fond of as well as coming back repetitively in the future if they are fond of that location.

It is recommended that the tourism agency in Rayong province should make the public relations, especially in the large and famous fruit farms. Thus, this agency must see the importance of small agriculture tourism locations by supporting on the sign, the public relations and the promotion. In this case, it should reduce the price for the small one to develop the farming in the future. The agriculturists who can manage of the fruit farms should be the acquiring people by participating in training as well as gathering in group to find the network including of develop themselves and their tourist attractions. The management in family business style has the agriculture knowledge problem with depending on the owners of the fruit farms. Then, it should train to give knowledge for the workers in tourist attractions. In this case, it can develop for the tourist attraction in the future. The curriculum in school of Rayong province is involving with being the tourist guide of fruit farms. It should study the comparison of tourism management style in family business and other business style, and the fruit management style to be in the sufficient way for the tourist requirement.

Acknowledgement

This research is one part of the research budget for the mentor of agriculture technology faculty in King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

References

- Agriculture tourism office and sports in Rayong province. (2013). Fruit farm / agriculture. Retrieved from <http://rayong.mots.go.th/index.php?lay=show&ac=article&Id=538747615&Ntype=6>.

- Chiengkul, W. (2004). Sustainable development and problem solving for the poor Bangkok: Amarin Printing & Publishing Public Company Limited.
- Gaspar, M. L., Popescu, S. G., Dragomir, M. and Unguras, D. (2018). Defining strategic quality directions based on organisational context identification; case study in a software company. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 238:615-623.
- Getz, D. and Carlsen, J. (2000). Characteristics and goals of family and owner-operated businesses. *The rural tourism and hospitality sectors tourism management*. 21:547-560.
- Hron, J. and Srnec, K (2004). Agrotourim in the context with the rural development. Retrieved from www.czu.cz.
- Insight, S. M. (2013). McKinsey 7s model. Retrieved from <https://www.Strategicmanagementinsight.com/tools/mckinsey-7s-model-framework.html>.
- Mahajan, V. and Gupta, R. K. (2011). Non farm opportunities for smallholder agriculture. Conference on new directions for smallholder agriculture, 24-25 January 2011. Rome: International fund for agricultural development (IFAD).
- Meechai, J. (2015). Development of agricultural areas to agricultural tourism. Case study: Kasetsart, Tak. Muang, Rayong. *Journal of Politics, Administration and Law*. 6:427-440.
- National Statistical Office. (2015). Number of farm households registered in 2013 – 2016. Retrieved from <http://statbci.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/11.aspx>.
- Pascale, R. and Athos, A. (1981). *The art of Japanese management*. London: Penguin.
- Phongwiritorn, R. (2015). Investment promotion: Pangda royal project. *Suranaree technology journal* 9:19-35.
- Siasawadwanit, P. (2015). Management of agricultural tourism efficiency in eastern Thailand. *Journal of Silpakorn University*. 35:103-124.
- Steve, W., Kirsten, J. and Llamhi L. (2010). The future of small farms. *World development*. 38:1341-1348.
- Thawanhathaikul, P., Mookda, C. and Waresawetsuwan, W. (2007). Guidelines for the development of agricultural tourism potential in the South East. The Complete Report, Chalem Kanchana College.
- Tourism in Thailand. (2015). Tourism authority of Thailand. Retrieved from <http://thai.tourismthailand.org/home>.

(Received: 6 September 2018, accepted: 31 October 2018)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.ระยอง

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำวิจัยในหลักสูตรพัฒนาการเกษตร จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อห่วงโซ่อุปทานในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้สำหรับวิเคราะห์ในงานวิจัยและวิชาการเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่านจะถือเป็นความลับ และจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จ.ระยอง

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำแนะนำ. กรุณาทำเครื่องหมาย ใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี
 41-50 ปี 51-60 ปี มากกว่า 60 ปี
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

☐ ประถม	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ ปวช.	☐ ปวส.	☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท	☐ ปริญญาเอก	
4. อาชีพ รับราชการ นักเรียน/นักศึกษา เกษตรกร
 รัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน อื่นๆ .....
 ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. สถานภาพสมรส

โสด สมรส หย่าร้าง หม้าย

6. สมาชิกในครอบครัว (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)

1 คน 2คน 3คน 4คน มากกว่า 5 คน

7. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า/เท่ากับ 10,000 บาท 10,001 - 20,000 บาท

20,001 - 30,000 บาท 30,000 - 40,000 บาท

40,001 - 50,000 บาท มากกว่า 50,001 ขึ้นไป

8. ภูมิภาคที่พักอาศัย

ภาคกลาง ภาคเหนือ

ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

คำแนะนำ. กรุณาทำเครื่องหมาย ใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

9. ท่านเคยมาท่องเที่ยว ณ สถานที่แห่งนี้มาก่อนหรือไม่ (ไม่รวมครั้งนี้)

เคย ไม่เคย (ข้ามไปทำข้อ 9)

10. จำนวนครั้งที่ท่านเคยมาเที่ยว ณ สถานที่แห่งนี้ (ไม่รวมครั้งนี้)

1 ครั้ง 2 ครั้ง 3 ครั้ง 4 ครั้ง มากกว่า 5 ครั้ง

11. ท่านมักจะเดินทางมาช่วงเวลาใด และเพราะอะไรท่านจึงเดินทางมาช่วงดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ช่วงเดือน	เหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแต่ละช่วง
☐ มกราคม - กุมภาพันธ์	
☐ มีนาคม - เมษายน	
☐ พฤษภาคม - มิถุนายน	
☐ กรกฎาคม - สิงหาคม	
☐ กันยายน - ตุลาคม	
☐ พฤศจิกายน - ธันวาคม	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. ท่านใช้เวลาในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรครั้งนี้ประมาณกี่วัน (ต่อ 1 ครั้ง)

- 1 วัน   2 วัน   3 วัน
 4 วัน   มากกว่า 5 วัน

13. ท่านใช้พาหนะประเภทใดในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- รถยนต์ส่วนตัว   รถจักรยานยนต์   รถประจำทาง
 รถตู้/รถของหน่วยงานของท่าน   รถท้องถิ่น   รถทัวร์
 อื่นๆ.....

14. วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง

- พักผ่อน/ท่องเที่ยว   เยี่ยมญาติ/พี่น้อง
 ฝึกงาน/การศึกษา   ปฏิบัติงาน/ราชการ
 ประชุม/สัมมนา   ทักษะศึกษา
 อื่นๆ.....

15. เหตุผลในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ สถานที่แห่งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- สถานที่มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์น่าสนใจ   ชื่อเสียงของสถานที่
 ความสะดวกและรวดเร็วในการเดินทาง   สถานที่ท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ
 มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย   อื่นๆ.....

16. ช่องทางใดที่ท่านทราบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (เรียงลำดับ 1-3)

- เว็บไซต์   Facebook   หนังสือพิมพ์   โทรทัศน์
 วิทยุ   ปากต่อปาก   แนะนำการท่องเที่ยววิดีโอ   อื่นๆ.....

17. ท่านมีการวางแผนการท่องเที่ยวหรือไม่

- มี   ไม่มี

18. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละครั้ง

- 500 ต่ำกว่า   501-1,000   1,001-2,000   2,001-4,000
 4,001-6,000   6,001-8,000   8,001-10,000   มากกว่า 10,000 บาท

19. ระยะเวลาในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองแต่ละครั้งของท่าน

- 1 ชั่วโมง   2 ชั่วโมง   3 ชั่วโมง   มากกว่า 4 ชั่วโมง

20. ใครคือผู้ตัดสินใจในการท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ตัวเอง   พ่อ   แม่   เพื่อน
 ลูก   อื่นๆ.....

21. ในอนาคตท่านคิดว่าจะกลับมาเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองอีกหรือไม่ (ในช่วงระยะ 1 ปี)

- มาแน่นอน เพราะ.....
 ไม่มาแน่นอน เพราะ.....
 ยังไม่ทราบไม่แน่ใจ เพราะ.....

22. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองจัดอยู่ในอันดับใดในใจท่านเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ

- อันดับต้น
 อันดับกลาง
 อันดับท้าย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อหวังโซ่อุทยานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จ.ระยอง

คำแนะนำ. กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องหลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ

ข้อ	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง (ปัจจัยต้นน้ำ)	ระดับความพึงพอใจ				
		ควรปรับปรุง (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ทรัพยากร						
1	ทรัพยากรในจังหวัดระยองมีเหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
2	การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองมีความหลากหลายให้เลือกท่องเที่ยว					
3	การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยองมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว					
4	จำนวนแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว					
5	การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น					
2. อาหารและเครื่องดื่ม						

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง (ปัจจัยต้นน้ำ)	ระดับความพึงพอใจ				
		ควร ปรับปรุง (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
6	อาหารเครื่องดื่มในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว					
7	อาหารเครื่องดื่มในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความ สะอาด ปลอดภัย					
8	อาหารเครื่องดื่มในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมี หลากหลายให้ท่านได้เลือกทาน					
9	รสชาติอาหารและเครื่องดื่มในสถานที่ท่องเที่ยวเชิง เกษตรอยู่ในระดับดี					
10	อาหารและเครื่องดื่มที่ท่านต้องการหาซื้อภายใน สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
3. เครื่องมืออุปกรณ์						
11	เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิง เกษตรอยู่ในสภาพใหม่					
12	เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิง เกษตรอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน					
13	เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิง เกษตรสามารถอำนวยความสะดวกได้ครบถ้วน					
14	เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิง เกษตรมีความทันสมัย					
15	เครื่องมืออุปกรณ์บริการในสถานที่ท่องเที่ยวเชิง เกษตรมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว					
4. งานฝีมือท้องถิ่น/สินค้าท้องถิ่นแปรรูป						
16	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการขายงานฝีมือ คน ในพื้นที่					
17	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีงานฝีมือ จากคนใน พื้นที่ มีให้เลือกซื้อหลากหลาย					
18	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีงานฝีมือ จากคนใน พื้นที่ เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง (ปัจจัยต้นน้ำ)	ระดับความพึงพอใจ				
		ควรปรับปรุง (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
19	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีงานฝีมือ จากคนในพื้นที่ มีรูปลักษณ์สวยงาม					
20	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีงานฝีมือ จากคนในพื้นที่ มีการประชาสัมพันธ์ให้รู้จักอย่างทั่วถึง					
21	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสินค้าท้องถิ่นแปรรูป จากคนในพื้นที่					
22	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสินค้าท้องถิ่นแปรรูป จากคนในพื้นที่ มีให้เลือกซื้อหลากหลาย					
23	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสินค้าท้องถิ่นแปรรูป จากคนในพื้นที่ เพียงพต่อนักท่องเที่ยว					
24	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสินค้าท้องถิ่นแปรรูป จากคนในพื้นที่ มีรูปลักษณ์สวยงาม					
25	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสินค้าท้องถิ่นแปรรูป จากคนในพื้นที่ มีการประชาสัมพันธ์ให้รู้จักอย่างทั่วถึง					
26	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสินค้าท้องถิ่นแปรรูป จากคนในพื้นที่ มีชื่อเสียงเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น					
5. ขยะ/การนำกลับมาใช้ใหม่ (recycle)						
27	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีพื้นที่ทิ้งขยะให้บริการ					
28	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการแยกขยะก่อนทิ้ง					
29	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีถังขยะเพียงพอ					
30	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการ recycle ขยะ					
31	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีแปรรูปของเหลือใช้เป็นสินค้า					
32	ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการจัดเก็บขยะได้ดีไม่ส่งกลิ่นเหม็น					
6. น้ำและไฟฟ้า						

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง (ปัจจัยต้นน้ำ)	ระดับความพึงพอใจ				
		ควรปรับปรุง (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
33	สถานที่ท่องเที่ยวมีน้ำใช้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว					
34	สถานที่ท่องเที่ยวมีไฟฟ้าเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว					
35	สถานที่ท่องเที่ยวมีน้ำใช้สม่ำเสมอ					
36	สถานที่ท่องเที่ยวมีไฟฟ้าใช้สม่ำเสมอ					

ข้อ	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง (ปัจจัยกลางน้ำ)	ระดับความพึงพอใจ				
		ควรปรับปรุง (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ที่พักอาศัย						
37	ที่พัก/โรงแรมอยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเดินทางมาได้สะดวก					
38	จำนวนที่พักในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว					
39	จำนวนที่พักใกล้เคียงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว					
40	สามารถค้นหาที่พักใกล้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ง่าย					
41	ที่พักในที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการรักษาความสะอาดอยู่เสมอ					
42	ที่พักในที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีราคาที่เหมาะสม					
43	ที่พักในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความหลากหลายให้เลือกพัก					
2. การขนส่งการเดินทาง						
44	สามารถเดินทางด้วยพาหนะส่วนตัว ไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง (ปัจจัยกลางน้ำ)	ระดับความพึงพอใจ				
		ควร ปรับปรุง (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
45	มีความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยบริการขนส่งสาธารณะ					
46	มีการทำป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว					
47	การเดินทางในเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง					
48	ค่าใช้จ่ายในการเดินทางคุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว					
3. สถานที่และกิจกรรม						
49	สถานที่ท่องเที่ยวมีกิจกรรมเป็นจุดเด่นและเอกลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยว					
50	สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีกิจกรรมอื่นๆ น่าสนใจ เช่น ปั่นจักรยาน เล่นเกมส์ หรืออบรม เป็นต้น					
51	สถานที่ท่องเที่ยวมีพื้นที่เพียงพอในการจอดรถของนักท่องเที่ยว					
52	สถานที่ท่องเที่ยวมีพนักงานบริการเพียงพอในทุกกิจกรรมการท่องเที่ยว					
53	สถานที่ท่องเที่ยวมีการบริการที่ดีสำหรับนักท่องเที่ยว					
4. บริการท่องเที่ยว						
54	นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ง่าย					
55	บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหลากหลาย					
56	บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว					
57	การบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับดี					
58	การบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความทันสมัย ติดต่อผ่านระบบออนไลน์ได้					
59	พนักงานบริการการท่องเที่ยวสุภาพ					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง (ปัจจัยปลายน้ำ)	ระดับความพึงพอใจ				
		ควร ปรับปรุง (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
60	ความพึงพอใจภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

56. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองมีจุดเด่นอะไร

.....

.....

.....

.....

57. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยองควรปรับปรุงอะไร

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้